

# RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

REDACTIEADRES: ALBERTSTRAAT 25, 2018 ANTWERPEN

## GEGEVENS EN KANTTEKENINGEN BIJ DE TAALVERHOUDING IN DE BRUSSELSE EN NATIONALE RECHTSCOLLEGES\*

Het gerechtelijk arrondissement Brussel en de provincie Brabant voor het arbeidshof en het hof van beroep zijn een forum bij uitstek om na te gaan of de rechtbanken qua samenstelling en wat het aantal behandelde zaken betreft op behoorlijke wijze de culturele dualiteit in dit rechtsgebied weerspiegelen.

Daarnaast zal worden onderzocht of dit, voor het hele land, ook het geval is bij het Hof van Cassatie en de Raad van State.

Ter herinnering, de provincie Brabant telt ongeveer 2 miljoen inwoners, en het gerechtelijk arrondissement Brussel Halle-Vilvoorde heeft 1,4 miljoen ingezetenen.

Er zijn acht politierechtbanken in het gerechtelijk arrondissement, bemand door zes politierechters, waaronder vijf Nederlandstaligen en een Franstalige, op één N-rechter na, hebben ze allen de wettelijke kennis van de andere landstaal.

Het aantal vredegerichten bedraagt 32, waarvan Halle, Herne, Lennik, Wolvenstem, Asse, Vilvoorde, Zaventem en Overijse tot het eentalig administratief arrondissement behoren, terwijl Kraainem en St.-Genesius-Rode in een gemeente met taalfaciliteiten zijn gelegen.

Van de 23 vredegerichten binnen Hoofdstad-Brussel zijn er tien toevertrouwd aan magistraten met een Nederlands diploma. Zij hebben allen, samen met zes andere collega's de wettelijke kennis van de andere landstaal.

Voor de twaalf Franstalige rechters is dit ook het geval; tweetaligheid is overigens een wettelijke benoemingsvoorwaarde.

De rechtbank van eerste aanleg telt, na de uitbreiding van het kader, 80 magistraten waaronder 31 rechters met een diploma van een Vlaamse rechtsfaculteit.

Sinds 1 januari 1982 — datum waarop de huidige minister van Justitie aantrad, werden 35 rechters benoemd. Dit wil zeggen dat de samenstelling van de rechtbank voor bijna de helft werd vernieuwd!

Slechts negen rechters met een Nederlands diploma wer-

den benoemd, waarvan er zeven het taaldiploma hebben. De verhouding onder de Franstalige benoemingen is 5/26.

De totale verhouding officieel eentalige en tweetalige magistraten in deze rechtbank is F 13/48 en N 20/28.

De rechtbank van koophandel heeft 20 magistraten (12 F, 8 N) waarvan 3 Fn en 6 Nf.

In de arbeidsrechtbank zijn er 26 beroepsmagistraten (16 F, 10 N) waarvan 4 Fn en 5 Nf.

Voor het parket staan de zaken er als volgt voor:

|           |      |       |
|-----------|------|-------|
| Kader: 66 | N 26 | Nf 10 |
|           | F 37 | Fn 6  |

Ook hier heeft zich een belangrijke aflossing voorgedaan, aangezien de minister sinds 1 januari 1982 vierentwintig parketmagistraten benoemd heeft, waaronder negen uit een Vlaamse rechtsfaculteit.

Het aantal nieuwe parketmagistraten met de officiële kennis van de tweede taal is verwaarloosbaar: twee Nederlandstaligen en één Franstalige.

Op 30 juni 1985 waren er zeven gerechtelijke stagiairs waaronder twee Nederlandstaligen.

Door de rechtbank van eerste aanleg werd het volgende aantal vonnissen geveld:

| jaar                                                                                     | aantal | N         | F         |
|------------------------------------------------------------------------------------------|--------|-----------|-----------|
| <i>Burgerlijke zaken</i>                                                                 |        |           |           |
| 1975                                                                                     | 8.941  | 30,81 pct | 69,19 pct |
| 1981                                                                                     | 11.238 | 35 pct    | 65 pct    |
| 1984                                                                                     | 13.476 | 35 pct    | 65 pct    |
| <i>Koophandel</i>                                                                        |        |           |           |
| 1981                                                                                     | 25.681 | 26,29 pct | 73,71 pct |
| 1984                                                                                     | 23.887 | 32,03 pct | 67,97 pct |
| De rechtbank van koophandel omvat twintig magistraten, waaronder acht Nederlandstaligen. |        |           |           |
| Van eerstgenoemden zijn er zes officieel tweetalig en drie onder de Franstaligen.        |        |           |           |
| <i>Correctionele rechtbank</i>                                                           |        |           |           |
| 1975                                                                                     | 7.276  | 24,85 pct | 75,15 pct |
| 1981                                                                                     | 8.231  | 24,43 pct | 75,57 pct |
| 1984                                                                                     | 7.808  | 21,29 pct | 78,81 pct |
| <i>Arbeidsrechtbank</i>                                                                  |        |           |           |
| 1981                                                                                     | 17.559 | 31,29 pct | 68,71 pct |
| 1984                                                                                     | 17.856 | 31,08 pct | 68,92 pct |

\* Verslag uitgebracht op het colloquium «Vijftig jaar taalwetgeving in rechtszaken» ter gelegenheid van de eeuwfeestviering van de Vlaamse Juristenvereniging te Gent op 18 oktober 1985.

In het hof van beroep zijn er volgens het kader 42 raads-heren, zonder rekening te houden met de recente uitbrei-dingen van het kader.

Op het ogenblik zijn er veertig magistraten, twintig van elke taalrol waarvan de wettelijke kennis van tweede taal als volgt ligt: 13 Nf en 8 Fn.

Er werden onder minister Gol 21 raadsheren benoemd (8 N - 13 F, 4 Nf en 2 Fn).

Het parket-generaal heeft een kader van 18 magistraten, waarvan er zestien in functie zijn (8 N en 6 F, 6 Nf en 5 Fn). Er waren 5 benoemingen (2 N en 3 F, 2 Nf en 1 Fn).

Het kader van het arbeidshof en het auditoraat-generaal heeft de volgende samenstelling:

- zetel 6 F - 4 N (1 Fn - 2 Nf)
- auditoraat: 3 F - 2 N

Tijdens de gerechtelijke jaren 1980-81 en 1984-85 was de verhouding N-F tussen het aantal *ingeleide zaken*:

|         |      | N            | F            |
|---------|------|--------------|--------------|
| 1980-81 | 1402 | 641 (46 pct) | 761 (54 pct) |
| 1984-85 | 1463 | 631 (43 pct) | 832 (57 pct) |

Hier heeft het grote aantal betwistingen inzake werkloos-heidsuitkeringen (migranten) een invloed op de cijfers.

Het hof van beroep velde de hierna opgesomde arresten:

| jaar                                    | aantal | N         | F         |
|-----------------------------------------|--------|-----------|-----------|
| <i>Burgerlijke en commerciële zaken</i> |        |           |           |
| 1981                                    | 2.098  | 42,80 pct | 57,20 pct |
| 1984                                    | 2.452  | 45,13 pct | 54,57 pct |
| <i>Correctionele zaken</i>              |        |           |           |
| 1981                                    | 1.389  | 35,42 pct | 64,58 pct |
| 1984                                    | 1.555  | 37,23 pct | 62,77 pct |

Ook bij het Hof van Cassatie bestaat de taalpariteit sinds de wet van 10 oktober 1967.

Er zijn 26 raadsheren. Van de dertien van elke taalrol zijn er vijf Nederlandstaligen met wettelijke kennis van het Frans en vier Franstaligen met de wettelijke kennis van het Nederlands.

Tijdens de voorbije legislatuur werden 11 raadsheren be-noemd, met deze onderverdeling (4 N - 7 F, 1 Nf en 2 Fn).

Bij het parket bestaat het kader uit elf magistraten, waarvan er op dit ogenblik vijf van elke taalrol zijn, waar-onder 3 Nf en 5 Fn.

Er waren twee benoemingen, één Nf en één Fn.

Uit het statistisch materiaal vervat in de nota in bijlage, kan worden opgemaakt dat er tijdens de afgelopen vijf jaar, gemiddeld 2166 zaken werden ingeleid, waaronder 1195 in het Nederlands, of 55,17 pct.

Het aantal arresten in 1984 beliep 2351, waarvan 1324 in het Nederlands of 56,31 pct.

Bij de Raad van State bestaat eveneens een wettelijke vastgelegde pariteit onder de staatsraden (12 N - 12 F) en de auditoren (23 F - 23 N). Van de eerstgenoemden heeft de helft zitting in de afdeling administratie, de andere helft in de afdeling wetgeving.

De sectie administratie omvat 4 eentalige kamers (2 N - 2 F) en één tweetalige kamer.

Wettelijk bestaat er geen splitsing in het auditoraat tus-sen wetgeving en administratie.

De bijkomende taalvereisten voor de staatsraden en de auditoren hebben slechts een beperkt belang aangezien zij

hoogstens aangewezen kunnen worden in de tweetalige kamer en voor het overige geen zaken in de andere taal behandelen.

In de afdeling administratie verliep het aantal ingeleide zaken op de volgende wijze:

|         | F   | N   | Tweeta-<br>lig | Totaal |
|---------|-----|-----|----------------|--------|
| 1979-80 | 507 | 502 | 8              | 1017   |
| 1983-84 | 586 | 713 | 2              | 1301   |

Dit wil zeggen dat de verhouding 55/45 is geworden in het voordeel van het Nederlands.

Daartegenover staat dat, hoewel bij de afdeling wetge-ving alle ontwerpen in beide talen worden ingeleid, zij over-wegend in het Frans behandeld worden.

Bij de hierboven verstrekke gegevens moeten eerst enkele kanttekeningen worden gemaakt alvorens een eerste voor-zichtige conclusie kan worden getrokken.

Allereerst zouden de statistische gegevens in een histo-risch perspectief moeten worden geplaatst.

Terwijl op het niveau van eerste aanleg, incl. de arbeids-rechtbank, de verhouding N/F zaken zowat één derde — twee derde bedraagt — behalve in strafzaken waar het aan-tal Nederlandse vonnissen in 1984 tot 21 procent is gezakt — mag men niet uit het oog verliezen dat de totale verhou-ding in het begin van de jaren zeventig 75 F - 25 N bedroeg.

Aan de taalwetgeving in gerechtszaken werd geen wijzi-ging aangebracht, zodat de gunstiger evolutie voor de Ne-derlandstaligen voortspruit uit demografische en/of sociaal-economische factoren. Hoewel moeilijk mathema-tisch te schatten, heeft het toenemend aantal Nederlandsta-lige advocaten ook ongetwijfeld een invloed gehad, alleen al omdat in vele zaken de keuze van de taal van de proce-dure mede door de keuze van en door de advocaat wordt bepaald.

Dit alles moet dan weer genuanceerd worden omdat zich sinds 1981 nauwelijks enige wijziging heeft voorgedaan in het relatieve aantal Nederlandse en Franse vonnissen.

Of er structurele oorzaken zijn van sociaal-economische of wettelijke aard die hiervoor een verklaring vormen, valt nog te onderzoeken.

In het detail van de statistieken van de procedures voor de arbeidsrechtbank valt bijvoorbeeld op dat er in 1984 meer vonnissen werden geveld inzake individuele arbeids-contractgeschillen met bedienden (279 N tegen 214 F), waartegenover voor de arbeiders de verhouding (399 F tegen 216 N) bedroeg, terwijl de uitspraken inzake achter-stallige RSZ bijdragen als volgt waren onderverdeeld: 4234 F (82,35 pct) en 1618 N (27,65 pct).

Zonder dat de gegevens voor Hoofdstad-Brussel bekend zijn, mag toch worden aangenomen dat het gros van de bedrijven, ongeacht hun eigendomsstructuur en geogra-fisch activiteitsveld, een Frans registratienummer hebben bij de RSZ, wat, noodzakelijkerwijze de taal beïnvloedt van de rechtspleging.

Deze opmerking, geldt mutatis mutandis, voor heel wat betwistingen in koophandel tussen vennootschappen; te Brussel komt het haast niet voor dat de grote financiële instellingen, verzekeringsmaatschappijen, distributie- en energiemaatschappijen een te Brussel gelegen vennootschap in het Nederlands zullen dagvaarden.

Misschien komt hier verandering in wanneer in deze be-drijven het topkader meer Nederlandstaligen gaat tellen

met vrijheid van handelen inzake de keuze van een raadsman.

Omgekeerd, dan weer, zullen de procedures tussen fysieke personen in de correctionele zaken, voor ditzelfde gebied noodzakelijkerwijze een ongunstige ontwikkeling doormaken voor de Nederlandstaligen, gelet op de demografische ontwikkeling te Brussel en de positie van de magistraten.

Een uitsplitsing van de statistieken tussen de twee administratieve arrondissementen Brussel en Halle-Vilvoorde zou hierbij leerrijke aanduidingen kunnen geven.

Een en ander heeft vanzelfsprekend een weerslag op verhoudingen binnen het hof van beroep waar nochtans de relatief grotere inbreng van het gerechtelijk arrondissement Leuven dan die van Nijvel voor een correctie zorgt.

In burgerlijke, commerciële en arbeidsrechtelijke zaken, gaat men langzaam naar een fifty-fifty verhouding, maar in correctionele zaken ligt de verhouding nog rond 62 F - 38 N.

De vraag of er naar een taalproportionaliteit gestreefd moet worden in de taalkaders van het Hof van Cassatie en de Raad van State, zal noodzakelijkerwijze een weerslag hebben op de samenstelling van de rechtbanken en het Hof van Beroep te Brussel, zelfs al moet de situatie in het Hof van Cassatie bekeken worden tegen het aantal zaken en de personeelsformaties in alle rechtbanken en hoven van het land.

Brussel moet de proportionaliteit niet vrezen omdat, op dit ogenblik, de numerieke verhouding tussen het aantal magistraten en het aantal behandelde zaken met het taalkader van eerste aanleg overeenstemt, terwijl voor het hof van beroep, de nadelige afwijking van de huidige toestand vrij gering zou zijn.

Wel moet er dan voor gewaakt worden dat alle benoemde Nederlandstaligen dit ook van huize uit zijn. Tijdens de voorbije legislatuur werden er een aantal Franstaligen benoemd, met een diploma van een Nederlandstalige rechtsfaculteit.

Ook de voertaal in woord en geschrift van officieel Nederlandstalige korpschefs wil wel eens meer de andere landstaal zijn.

Anderzijds blijkt uit de statistieken dat van de 86 Nederlandstalige magistraten op alle échelons, uitgezonderd de Raad van State (en het arbeidshof) 60 magistraten de wette-

lijke kennis van het Frans hebben terwijl van hun 94 Frans-talige collega's 37 rechters de wettelijke kennis van het Nederlands hebben.

Opvallend is wel, en zorgwekkend tegelijkertijd, dat de verhouding van het aantal officieel tweetaligen bij de paraketten ongunstiger is (42 N - 18 Nf en 51 F - 17 Fn).

De afnemende officiële kennis van de andere landstaal, zelfs al blijft de feitelijke kennis van het Frans bij alle Nederlandstalige magistraten zeer groot, is ongetwijfeld nefast voor de eenheid van rechtspraak binnen een geheel van rechtscolleges die onder een grote «koepel» zitting houden alsook voor een efficiënte behandeling van (voor)onderzoeken, vervolgingen en procedures in een rechtsgebied waarin voor heel wat zaken meertaligheid troef is.

Mijn slotsom luidt dat structuurwijzigingen in de rechtbanken en het Hof van Beroep te Brussel voorbarig zijn, zolang niet alle gegevens met precisie op tafel liggen en de mogelijke ontwikkeling behoorlijk kan worden getaxied.

Zo moet met zorgvuldigheid worden nagegaan of bijvoorbeeld de correlatie tussen het aantal ingeleide zaken en de uitgesproken vonnissen en arresten rechtlijnig is, alvorens zich uit te spreken over het werkvolume van de N-F rechters.

Vrijwel onbegonnen werk is het, na te gaan of er met name meer Franse zaken pro forma worden ingeleid.

Als dit zo is, zou er een toenemende wanverhouding moeten bestaan tussen het aantal zaken op de rol en de uitspraken in een gegeven jaar.

Wel zou misschien binnen de rechtbank van eerste aanleg en het parket een administratieve herindeling kunnen worden doorgevoerd om de efficiëntie te verhogen en de positie van de Nederlandstaligen beter af te lijnen.

Dit overzicht is hoogst onvolledig omdat het geen cijfer bevat over de kaders van het griffiepersoneel en de relatie N-F.

Ook een beter inzicht in deze gegevens kan bijdragen tot een juistere appreciatie van de — goede — gang van de rechtsbedeling in het algemeen en de positie van Nederlandstalig vraag en aanbod in het bijzonder.

*Carl BEVERNAGE  
Advocaat bij de balie  
te Brussel*

## HET TAALGEBRUIK IN VERBAND MET NOTARIËLE AKTEN\*

Deze uiteenzetting wordt onderverdeeld als volgt:

- A. Het taalgebruik en de notariële ambtsverlening.
- B. De wettelijke beperkingen op het vrije taalgebruik.

\* Verslag uitgebracht op het colloquium «Vijftig jaar taalwetgeving in rechtszaken» ter gelegenheid van de eeuwfeestviering van de Vlaamse Juristenvereniging te Gent op 18 oktober 1985

I. Wet op het gebruik der talen in gerechtszaken.

II. Het decreet van 30 juni 1981 in verband met het taalgebruik in bestuurszaken.

III. Taalgebruik ten opzichte van registratie- en hypotheekkantoren.

In een afzonderlijk verslag (notaris Jan Van Bael) wordt «De taal in vennootschapsakten» behandeld.

N.B. In belangrijke mate wordt verder gebruik gemaakt van hetgeen door steller werd opgenomen in «De inrichting

van het notariaat en plichtenleer in verband met het beroep», Acco/Leuven 1983

#### A. Het taalgebruik en de notariële ambtsverlening

De historische kern en het hedendaagse zwaartepunt van het notarisambt liggen in «het verlijden van alle akten en overeenkomsten, waarvan partijen de authenticiteit van overheidsakten moeten of willen verlenen» (art. 1, W. 25 ventôse, jaar XI — 16 maart 1803).

In dit verslag blijft het produkt, nl. de authenticiteit, buiten beschouwing. Er wordt uitsluitend stilgestaan bij het middel om authenticiteit te verkrijgen, d.i. het verlijden van de akte.

Juridisch betekent «een akte verlijden»: «ten overstaan van notaris, na kennisneming door partijen op een voor de notaris waarneembare wijze, door hen en door de notaris ondertekenen» (Schicks en Vanisterbeek, *Traité formulaire de la pratique notariale*, I, p. 243 in fine).

Uit de elementen die bij het verlijden van een notariële akte een rol spelen, wordt hier «de kennisneming door partijen op een voor de notaris waarneembare wijze» aan de orde gesteld. Die kennisneming gebeurt normaliter door middel van de taal. Zij vormt — geschreven of gesproken — het communicatiemiddel bij uitstek, dat het partijen mogelijk moet maken om hun wil uit te drukken en de notaris om vast te stellen dat een bepaalde tekst die weergeeft. Bijgevolg moeten drie taalrelaties worden nagegaan: 1° die van de notaris ten opzichte van de akte; 2° die van de notaris ten opzichte van partijen, en 3° die van de partijen ten opzichte van de akte.

1° Om de rol te kunnen vervullen, die hem door art. 1 O.W. is opgedragen, is het voor de notaris onmisbaar om de taal van de akte te kennen. Als de notaris de akte niet verstaat, kan hij daarin immers nooit bevestigen noch wat partijen verklaren noch wat hij «propriis sensibus» heeft waargenomen (Delva, *Organieke wetten van het notariaat*, p. 62).

De rol van de notaris houdt meer in dan die van een passieve getuige. Als een comparant de akte, opgesteld in een taal die de notaris niet verstaat, leest, zelfs hardop, en door hoofdgeknik beaamt of zich met de inhoud uitdrukkelijk akkoord verklaart, zelfs in een taal die de notaris wel verstaat, dan beantwoordt een dergelijke tussenkomst van de notaris niet aan zijn wettelijke opdracht. De notaris heeft zich immers persoonlijk geen rekenschap kunnen geven van hetgeen de comparant (hardop) heeft gelezen. Hij kan dus niet bevestigen, hetgeen nochtans zijn taak is, dat de inhoud van de akte met de wil van de betrokkene overeenkomt.

Zelfs al is de notaris polyglot, dan blijft er niet zoveel ruimte om die talenkennis in de akte te gebruiken. Inderdaad, soms is het gebruik van één enkele taal verplicht (bv. voor vennootschapsakten of in gerechtszaken, cf. infra B, I), soms zal de keuze praktisch beperkt zijn tot de nationale talen — zoals inzake registratie en hypotheek, cf. infra B, III).

Deze beperking van het taalgebruik in de akte mag niet doen veronderstellen dat ook de talenkennis van de notaris niet verder hoort te reiken. Dit zou waar zijn als de notaris ambtenaar was van de administratieve orde. Nu dit niet het geval is, wordt zijn taak alleen maar verzwaard en zijn ver-

antwoordelijkheid — volgens de strikte regels gezien — onredelijk verhoogd. Immers, door persoonlijke vaststelling moet hij de instemming van partijen uit het ruime sop van de meest verschillende talen die partijen gebruiken, in de fuik van de beperkte taalruimte van de akte zien te loodsen. En inhoudelijk is daarbij niet de handtekening beslissend maar het propriis sensibus waarnemen van hun consensus.

2° Buiten de taal van de akte moet de notaris ook de taal van partijen verstaan. Een beroep doen op een buitenstaande tolk is, hoe voor de handliggend ook, onverenigbaar met de opdracht van de notaris. Deze moet kunnen verstaan wat partijen verklaren, anders kan hij er zich geen rekenschap van geven dat de wil van partijen in de akte is weergegeven. Indien een tolk aan de notaris meedeelt wat in de akte moet worden opgenomen en aan partijen moet uitleggen wat in de akte staat, zou de notaris de verklaringen van de tolk opnemen en niet die van partijen. Dit zou aan de akte alle authentieke bewijswaarde ontnemen (Schicks en Vanisterbeek, *op. cit.*, p. 214; Hauchamps, *R.P.D.B.*, tw. «Notaire», nr. 230bis). In de *Répertoire Notarial* (XV, «Matières diverses», tw. «Emploi des langues») worden de volgende mogelijkheden besproken die uitkomst zouden bieden bij taalproblemen tussen partijen en de notaris:

Zo is een passieve kennis van de taal van partijen voor de notaris in zekere gevallen voldoende (nrs. 22 en 24).

De overeenkomst zou (als ze geen plechtige akte vereist) in onderhandse vorm kunnen worden opgesteld, in de taal van partijen, die de notaris bij veronderstelling niet verstaat. Daarna zou die onderhandse akte, samen met een vertaling door een beëdigd vertaler in een taal die de notaris kent, gehecht worden aan een akte van nederlegging waarbij tevens de inhoud door partijen wordt erkend en bevestigd.

Maar daardoor wordt het probleem naar de akte van nederlegging verschoven: een gebrek aan kennis bij de notaris van de taal van partijen (in de onderhandse akte) wordt vervangen door een gebrek aan kennis bij partijen van de taal in de akte van nederlegging, zonder dat de notaris dat kan verhelpen (cf. 3° hierna).

Het geven van volmacht door degene die de taal van de akte niet kent aan een lasthebber die er wel mee vertrouwd is (nr. 31), verplaatst wederom het probleem van de beoogde akte naar de akte van lastgeving zonder het op te lossen. Immers, als de notaris de taal van de volmachtgever verstaat, kan hij ook als vertaler optreden voor de taal van de akte (cf. hierna, sub 3°) en dan is de lastgeving overbodig. Verstaat hij die niet, dan mist de notaris de onmisbare talenkennis om de akte van lastgeving te verlijden.

Deze knelpunten worden bijzonder vervelend wanneer buitenlandse werknemers in de akte verschijnen. Dikwijls kennen zij uitsluitend andere dan Europese talen. Beweren (cf. Verslag conferentie Antwerpen, juli 1984, p. 14) dat iemand van de ambassade of vrienden als tolk kunnen optreden, is meer concessies doen aan de eisen van de praktijk dan volgens het notarieel recht kan worden verantwoord. Dat de notaris gerust kan zijn als hij zeker is dat partijen de inhoud van de akte verstaan, is een «petitio principii». Want hoe wil de notaris daarvan zeker zijn als hij niet bij machte is om na te gaan wat tot partijen is doorgedrongen?

3° In de verhouding tussen de taal van partijen en de taal waarin de akte gesteld is, wordt aanvaard dat de notaris als verbindingsstuk, als tolk, mag optreden. Maar dan

moet de notaris én de taal van de akte én die van partijen kennen.

Een moeilijkheid zit in het leveren van het bewijs omtrent datgene wat door de notaris als mondelinge vertaler van de akte aan de taalkundige werd gegeven. In de akte kan wel van een mondelinge vertaling melding worden gemaakt (Delva, *loc. cit.*).

Maar dan wordt slechts authentiek bewijs geleverd van het feit van de vertaling en niet van de inhoud ervan (Maton, *Dictionnaire de la pratique notariale*, tw. «Langue des actes», p. 445).

Daarvoor moet van de vertaling een geschrift worden opgesteld, moet daarvan lezing worden gegeven en moet de partij die de taal van de akte niet kent, bevestigen dat zij daarvan lezing heeft gekregen om te dienen als vertaling van de akte (Maton, *ibid.*).

Het meest afdoende procédé bestaat in de juxtapositie op de akte zelf in de (twee) talen die door partijen verstaan worden (Bagniet, *Rev. Prat. Not.*, 1965, 151; Van Hoesenberghe, *R.W.*, 1964-65, 1657). Maar nu het taaldecreet van de Vlaamse Cultuurgemeenschap (19 juli 1973, *B.S.*, 6 september 1973) voor zekere akten de verplichte Nederlandse eentaligheid oplegt, is voor dergelijke akten dit procédé niet meer te gebruiken (De Busschere, *R.W.*, 1973-74, 1151; *Not.*, 1974, 193; *Nieuwe taalwetten i.v.m. het notarisambt en notariële akten*, Deurne-Antwerpen, Kluwer, 1981). Voor deze akte kan nog slechts een beroep worden gedaan op het procédé van de afzonderlijke vertaling, die door belanghebbende wordt getekend om te bevestigen dat die tekst als mondelinge vertaling bij het verlijden der akte is verstrekt.

Ook kan gebruik gemaakt worden van een volmacht in de taal van de volmachtgever aan een lasthebber die de taal van de akte verstaat, op voorwaarde dat de notaris met beide talen voldoende vertrouwd is.

In de huidige maatschappelijke context vormt het elkaar taalkundig niet kunnen ontmoeten in de akte tussen partij en de notaris dikwijls een onoplosbaar probleem, zolang de opdracht voor de notaris inhoudt dat hij zich persoonlijk rekenschap hoort te geven van de instemming door partijen met de inhoud van de akte.

Authenticiteit, in haar strikte betekenis, zal een stap achteruit dienen te zetten voor sociale bruikbaarheid. De wet zou aan de notaris moeten toestaan om een beëdigde tolk of vertaler onder de arm te nemen. Anders zal de notariële taak in vele gevallen blijven vastlopen op hypocrisie naar aanleiding van het verlijden van akten, of op het uitschakelen van grote groepen anderstaligen die op de notariële dienst- en ambtsverlening aangewezen zijn.

## B. Wettelijke beperkingen op het vrije taalgebruik

### I. De wet op het gebruik der talen in gerechtszaken van 15 juni 1935

(Lindemans, *Taalgebruik in gerechtszaken*, A.P.R.; *Rép. Not.*, XV «Matières diverses», tw.«Langues»; E. De Busschere, *Nieuwe taalwetten i.v.m. het notarisambt en notariële akten*, Kluwer, Deurne-Antwerpen, 1981).

1. Art. 37, eerste lid, van de wet zegt: «De vonnissen en arresten, evenals de akten betreffende hun tenuitvoerlegging, worden gesteld in de taal van de rechtspleging.» Arti-

kel 40, eerste lid, luidt: «Vorenstaande regels zijn voorgescreven op straf van nietigheid. Deze wordt van ambtsweg door de rechter uitgesproken.» Een juiste interpretatie is dus van belang.

2. Dienaangaande bestaan er vier opvattingen, die in orde van gestrengheid als volgt kunnen gerangschikt worden:

a. De wet op het taalgebruik in gerechtszaken is van toepassing op alle notariële akten die in het Gerechtelijk Wetboek vermeld worden.

Deze opvatting gaat te ver; zij wil de wet toepassen op notariële akten die niets te maken hebben met tenuitvoerlegging van vonnissen en arresten (bv. echtscheiding door onderlinge toestemming).

b. In een tweede opvatting hoort de wet toegepast te worden voor alle akten, verleden door een notaris die aangesteld is door de rechter, zowel in gedingbeslissende aangelegenheden als in een procedure van willige rechtsmacht (bv. homologatie).

Deze zienswijze gaat ervan uit dat «tenuitvoerlegging» ook omvat «het gebruik maken van» gerechtelijke uitspraken die tussen partijen niet afdwingbaar zijn, hetgeen strijdig is met de tekst van de wet.

c. De derde opvatting beperkt de toepassing van de wet tot notariële akten die verleden worden ter uitvoering van gedingbeslissende vonnissen en arresten.

Deze opvatting lijkt de meest logische, als onder «akten betreffende hun tenuitvoerlegging» ook de notariële akten begrepen worden.

d. Want de vierde zienswijze sluit de toepassing op de notariële akten uit, omdat in de procedurele taal, door «akten betreffende hun uitvoering» alleen gerechtsdeurwaardersakten bedoeld worden. Deze zienswijze schijnt verlaten.

In de *Répertoire notarial* (*verbo cit.*, nr. 82) wordt de vraag gesteld of artikel 9 voor notariële akten het onderscheid tussen gerechtelijke beslissingen op dagvaarding en op verzoekschrift niet doet vervallen. Het eerste lid van dit artikel zegt namelijk: «De akten van de willige rechtsmacht worden gesteld in de taal welke, bij de vorige artikelen, voor de gedingbeslissende rechtsmacht is voorzien.»

Maar in plaats van het onderscheid te doen wegvallen, wordt het juist onderstreept. Art. 9, eerste lid, houdt immers voorschrijven in die de rechter aangaan en die door hem moeten worden nageleefd; het zegt verder niets over het later gebruik dat van de willige rechtsbeslissing wordt gemaakt, zodat de taalvrijheid onaangetast blijft.

Daarentegen vermeldt art. 37 in één adem het taalgebruik voor de gedingbeslissende rechter en voor de uitvoering (die bij een willige tussenkomst van de rechter ondenkbaar is), zodat degenen die bij de uitvoering betrokken zijn zich naar art. 37 moeten schikken en niet naar art. 9.

De mogelijkheid om in de gevallen van de artt. 1186 e.v. Ger. W. uit de hand te verkopen, waarin door de artt. 1193bis en 1193ter Ger. W. sedert de wet van 18 februari 1981 is voorzien, benadrukt het vrijwillige karakter ervan; hetgeen meebrengt dat de toepassing van de wet op het gebruik der talen in gerechtszaken wordt uitgesloten.

Alzo krijgt de derde interpretatie de voorkeur.

3. Het toepassen van de wet kan soms onredelijk zijn. Een verkoop op onroerend beslag van een onroerend goed in de Ardennen — krachtens een Nederlandstalig vonnis

(bv. Rechtbank Antwerpen) zal in het Nederlands moeten worden gehouden, ook als de verkoop plaatsvindt in het hartje van Wallonië. De notaris zal de verkoopverrichtingen in het Nederlands laten verlopen, zodat hij buiten het opvangen van taalgevoeligheden als tolk zal moeten optreden tussen de taal van de akte en die van het publiek (supra A, I, 3°).

Bij gerechtelijke verdeling zullen alle bewerkingen, ook de openbare verkoop, in de taal van het vonnis moeten plaatsvinden.

4. Anderzijds zullen alle openbare verkopen die een vrijwillige toestemming van alle medeëigenaars veronderstellen, ook al gaan zij met zekere willige gerechtelijke formaliteiten gepaard, niet aan de wet op het gebruik der talen in gerechtszaken onderworpen zijn.

In de gevallen bedoeld onder de artt. 1186 e.v. Ger. W. is de uitvoering (d.i. de verkoop) niet het gevolg van een gerechtelijke beschikking maar van een vrijwillig besluit van partijen, dat door de gerechtelijke beslissing een «fiat» — maar geen uitvoerbaarheid — heeft gekregen.

Hetzelfde blijft waar voor een openbare verkoop bij faillissement. Hoewel men geneigd kan zijn daarin een verkoping op gerechtelijk bevel te zien (*Rép. Not., verbo cit.*, nr. 92) wordt daartoe enkel door de curator besloten. Het vonnis van faillietverklaring beveelt de verkoop niet, het vervangt de gefailleerde door een curator, die niet krachtens het vonnis verkoopt maar krachtens een wettelijke (geen gerechtelijke) opdracht. Als hij bij het vervullen van die opdracht te kort schiet, zal de curator kunnen worden vervangen.

Dat op de openbare verkoop bij faillissement een rangregeling kan volgen, is niet beslissend. Dit kan immers ook het geval zijn voor andere minnelijke verkopen in gerechtelijke vorm (artt. 1326 en 1626 Ger. W.). Het vervangen van het onroerend pand door de prijs hangt in die gevallen niet af van de aard van de verkoping, maar van het gebruiken van mogelijkheden die de wet biedt wanneer de verkoop met recht van hoger bod hoort plaats te hebben. Door het taalgebruik voor de akten van tenuitvoerlegging aan de taal van de gerechtelijke beslissing te verbinden, worden de sociaal breder waarneembare uitvoeringsmiddelen, zoals openbare verkopen, gedomineerd door het belangrijke maar minder publieke gebeuren in de rechtszaal.

De bezwaren en zelfs ongerijmdheden, die daar het gevolg van zijn, moeten dan door allerlei kunst- en vliegwerk worden opgevangen.

Zekere rechtsleer tracht de wet naar een meer redelijke interpretatie om te buigen; beslagrechters worden bereid gevonden om een andere taal voor de verkoop op beslag toe te laten; en de notarissen doen hun best om een strikte naleving van de wet te verzoenen met taalbarrières of -susceptibiliteiten enerzijds en met de notariële deontologie anderzijds.

Het blijkt dus wel echt nodig om de taal voor de akten van tenuitvoerlegging los te maken van de taal opgelegd voor de gerechtelijke beslissing en wettelijk voor te schrijven dat bedoelde akten moeten worden gesteld in de taal van de streek waar de tenuitvoerlegging plaatsvindt (stelling D. De Busschere hierboven geciteerd).

Rangregelingen en processen-verbaal van beweringen en zwarigheden zouden bijgevolg eveneens opgesteld worden

in de streektaal van uitvoering en in die taal overgelegd worden aan de bevoegde rechter, ook al is die magistraat aan een ander taalregime onderworpen. Het systeem wordt dus omgekeerd: in plaats dat de taal van de rechter bij de uitvoering moet worden gevolgd zou nu de taal van de uitvoering door de magistraat moeten worden aanvaard.

Dit is normaal: veeleer komt het aan de rechter toe om de taalhomogeniteit van een andere dan van zijn eigen regio te eerbiedigen, dan om zijn eigen taalregime door rechtsonderhorigen in een andere streek te laten ondergaan: «Noblesse oblige!»

Tevens kan worden bepaald dat dit gebruik van de streektaal uitsluitend slaat op uitvoeringsmaatregelen in de strikte zin en niet van toepassing is op beslissingen die tot de willige rechtsmacht behoren.

## II. Decreet van 30 juni 1981 van de Raad van de Vlaamse Gemeenschap

Door art. 3 wordt het uitsluitend gebruik van het Nederlands opgelegd voor de betrekkingen tussen particulieren, bedrijven inbegrepen, en de bestuurlijke diensten van het Nederlands taalgebied.

### 1. De belangrijkste toepassingen betreffen:

— De aangiften van nalatenschap, in zoverre de erfgenaam of legataris binnen het homogeen Nederlands taalgebied woont en het bevoegde kantoor tot hetzelfde taalgebied behoort.

— De aangiften door V.Z.W.'s voor de taxe tot vergoeding van successierechten (*Vragen en Antwoorden, Kamer*, 14 september 1982; *R. W.*, 1982-83, 541 met noot en ref.).

— De belastingdiensten, diensten van de ruimtelijke ordening en stedenbouw, van de sociale zekerheid, gemeentelijke en provinciale administraties e.d. inbegrepen, dus de aangiften voor de inkomstenbelastingen, aanvragen tot verkrijgen van uittreksels, inlichtingen enz. (C. De Busschere, «Het taaldecreet van 30 juni 1981», *T. Not.*, 1982, 11 e.v.).

— De Kamers van Notarissen (R. De Valkeneer, «Le décret du 30 juin 1981 et le notariat», *Rev. Not.*, 1981, p. 4, 574).

Het decreet van 30 juni 1981 blijft zonder invloed op de relatie tussen cliënt en notaris; evenmin op het taalgebruik inzake registratie en overschrijving van notariële akten op het hypotheekkantoor dat beheerst blijft door een specifieke regeling (zie verder sub III).

2. Voor de sancties wordt door art. 4 van het decreet verwezen naar het K.B. van 18 juli 1966 inzake coördinatie van de wetten op het taalgebruik in bestuurszaken. Zij kunnen bestaan uit:

— tuchtstraffen voor de ambtenaren;

— nietigheid van de administratieve akten of reglementen;

— niet-tegenwerpelijke, maar zonder nietigheid, van akten en bescheiden uitgaande van de privé-personen (R. De Valkeneer, *op. cit.*).

N.B. Voor de toepassing van het taaldecreet van 30 juni 1982 van de Raad van de Franse Gemeenschap betreffende het gebruik der talen in het bedrijfsleven, wordt verwezen naar C. De Busschere, *T. Not.*, 1984, 146.

### III. Taalgebruik t.o.v. registratie- en hypotheekkantoren

Volgens art. 3 Wetb. Reg. R. mag de ontvanger van de registratie bij de te registreren akte een vertaling door een beëdigd vertaler eisen (op kosten van hem die de registratie vraagt), als de akte opgesteld is in een andere dan een nationale taal.

Op de parlementaire vraag van volksvertegenwoordiger Van Grembergen (*Rec. Gén.*, 1983, nr. 22.900) heeft de minister van Financiën geantwoord dat akten in onverschil-

lig welke van de drie landstalen op alle kantoren van het Rijk zonder vertaling ter registratie mogen worden aangeboden. Een zelfde regeling geldt voor de overschrijving op het hypotheekkantoor (Parlementaire vraag Van Grembergen, *Rec. Gén.*, 1985, nr. 23.170,151).

André DE BOUNGNE  
Erenotaris  
Professor emeritus K.U.L.

## TAAL IN VENNOOTSCHAPSAKTEN\*

Het gebruik van het Nederlands in de vennootschapsakten heeft in dubbel opzicht een merkwaardige evolutie gekend. Enerzijds is ten gevolge van de groei van de Vlaamse politieke macht binnen het Belgisch staatsverband de aanvankelijk onbeperkte vrijheid van het taalgebruik omgebogen tot verplicht gebruik van het Nederlands in het homogeen Nederlands gebied. Anderzijds is de gebruikte taal geëvolueerd tot een eigen en authentieke Nederlandse rechtstaal, waar voorheen taalarmoede troef was met in Belgisch-Vlaams omgezette vertalingen uit eentalig Franse teksten. Het eerste aspect wordt hierna toegelicht. Het tweede komt in een ander stuk aan de beurt.

### I. Taalvrijheid — Van onbeperkte vrijheid naar beperking

De oudste nog geldende wettekst inzake de handelswetgeving is artikel 7 van het decreet tot afschaffing van het gildewezen (2-17, maart 1791) dat de vrijheid van handel proclameert voor een ieder, naar goedgevonden.

Dit revolutionaire beginsel dat stoelt op de idealen van vrijheid, gelijkheid en broederlijkheid, is inmiddels door de alsmaar groter wordende invloed van de overheid op het maatschappelijk leven duchtig ingeperkt. De vrije mededinging maakt immers geen absoluut recht uit, maar is beperkt door het bestaan van gelijke rechten bij anderen<sup>1</sup> en de overheid moet ervoor waken dat de uitoefening van een handel geschiedt in omstandigheden die niet strijdig zijn met de publieke veiligheid, rust en gezondheid<sup>2</sup>.

Het overheidsingrijpen is er sedertdien in steeds toeneemende mate op gericht de misbruiken van de individuele vrijheid ten koste van anderen en van de gemeenschap te beperken. De wetgeving inzake het handelsregister, de vestigingswet, de wetgeving op de handelspraktijken illustreren deze tendens op markante wijze.

De taalwetgeving maakt hierop geen uitzondering en vormt een specifiek facet van de inperking van het oorspronkelijk ongelimiteerd vrijheidsbeginsel, waardoor de

zwakkere onvermijdelijk wordt weggedrukt door de sterkere<sup>3</sup>. Inderdaad heeft zich, sedert het ontstaan van de Belgische Staat, ten aanzien van artikel 23 van de Grondwet<sup>4</sup>, waarin de vrijheid van het taalgebruik ingeschreven staat — met de uitdrukkelijke toevoeging dat dit gebruik enkel door de wet kan geregeld worden voor handelingen van het openbaar gezag en voor gerechtszaken — een grondige interpretatiewijziging voorgedaan<sup>4bis</sup>. Waar deze vrijheid vroeger begrepen werd als een vanzelfsprekende bevestiging van de primauteit van het Frans, als een element van cohesie en een blijk van het machtsstreven van de politiek leidende klasse, is thans de wetgeving dermate geëvolueerd dat het gebruik van de Nederlandse, Franse en Duitse taal op voet van gelijkheid wordt gegarandeerd door het proclameren van de eentaligheid van de respectieve taalgebieden, die door de wetgever precies zijn omschreven<sup>5</sup>. Op die manier zijn de rechten van de diverse bevolkingsgroepen door overheidsingrijpen beschermd geworden tegen eventueel machtsmisbruik van de sterkere tegenover de zwakkere, wat de basis vormt voor een nieuwe vrijheid in gelijkheid.

Een en ander is niet zonder strijd en strubbelingen verlopen en ook nu nog geldt de uitspraak van de historicus A. De Jonghe over de toestand ten dage van Koning Willem I

<sup>3</sup> Over het onrecht voortvloeiende uit de onbeperkte taalvrijheid in burgerlijke zaken, zie J.H.P. BELLEFROID, *Wetboeken en Rechtstaal*, 1962, blz. 55, uit «Taalgebruik — Burgerlijke zaken», *Rechtskundig Tijdschrift voor België*, 1904, 65-74.

<sup>4</sup> Het gebruik van de in België gesproken talen is vrij: het kan niet worden geregeld dan door de wet en alleen voor handelingen van het openbaar gezag en voor gerechtszaken.

<sup>4bis</sup> R. VICTOR, *Een eeuw Vlaamsch Rechtsleven*, Antwerpen, 1935, blz. 14: «En wanneer bij het stemmen van onze Grondwet art. 23 de vrijheid van het gebruik der talen voorzag, blijkt het uit de beknopte besprekingen, die dit artikel voorafgingen en namelijk uit de bekende uitspraak van den afgevaardigde Devaux, dat het laatste lid van art. 23 uitsluitend voor doel had de franssprekende advocaten te beschermen tegenover diegenen, die beide landstalen machtig waren.»

Cass., 23 mei 1892, *Pas.*, 1892, I, 239: «Considérant que si la Constitution reconnaît que l'emploi des trois langues usitées en Belgique est facultatif, cette faculté trouve sa limite nécessaire dans le droit qu'ont les juges de ne pas comprendre l'une ou l'autre de ces langues.»

<sup>5</sup> J. DE MEYER, *Staatsrecht*, Leuven, 1972, blz. 508.

\* Preadvies voor het colloquium «Vijftig jaar taalwetgeving in rechtszaken» ter gelegenheid van de eeuwfeestviering te Gent op 18 oktober 1985.

<sup>1</sup> Cass., 2 juni 1960, *Pas.*, 1960, I, 1113.

<sup>2</sup> Cass., 11 juli 1939, *Pas.*, 1939, I, 358.

als een actualiteitsbeoordeling en zelfs als een profetie: «Wat baten taalbesluiten of taalwetten wanneer de machthebbers door hun wankelmoedigheid of zorgeloosheid de indruk wekken dat ze stipte toepassing niet op prijs stellen<sup>6</sup>.» Inderdaad zijn een groot aantal voorschriften al dan niet in wetteksten uitgeschreven dan wel impliciet vervat in algemeen aanvaarde rechtsbeginselen, zowel in het verleden als tot op heden bewust dode letter gebleven, ja zelfs omstreden of betwist, door gemis aan doortastende uitvoeringsbesluiten of maatregelen. Met betrekking tot het taalgebruik in vennootschapsakten moet nochtans vastgesteld worden dat de wetgeving heden ten dage effectief is gebleven. Dit is in hoofdzaak te danken aan de wet op de regeling van het taalgebruik en bestuurszaken en het taaldecreet van 19 juli 1973, die gaandeweg hebben geleid tot het respecteren van de gaafheid van het eentalig Nederlandstalig landsgedeelte.

## II. Specifieke wetgeving

### A. De wet op het gebruik der talen in bestuurszaken (wet van 2 augustus 1963, gecoördineerd bij Koninklijk Besluit van 18 juli 1966)

De grondslag voor de verplichting de vennootschapsakten in de streektaal op te stellen werd gelegd door de wetgeving op het gebruik van talen in bestuurszaken.

Reeds voordien bestonden er op beperkte domeinen fractionele bepalingen die het taalgebruik regelden in een privé-onderneming: W. 15 juni 1896 (werkplaatsreglement); W. 10 juni 1952 (comités voor veiligheid, gezondheid en verfraaiing); W. 20 september 1948 (ondernemingsraad).

Diverse wetsvoorstellen (1949, 1955, 1962) strekkende tot vernederlandsing van het bedrijfsleven, bleven onbehandeld. Tot in de wet van 2 augustus 1963 op initiatief van de heer Verroken, de artikelen 1, § 1, 6°, 52 en 59 in hun definitieve vorm werden opgenomen, waardoor het taalgebruik in het bedrijfsleven onderworpen werd aan een dwingende regeling in overeenstemming met de bedoeling van de gehele wet: de gaafheid van de taalgebieden, de stabiliteit en de gelijkheid van de talen te garanderen.

De grote efficiëntie en het belang van die bepalingen vloeit voort uit het feit dat deze taalwet de openbare orde raakt<sup>7</sup>. De overheid is bij de vaststelling van overtredingen verplicht sancties toe te passen en er kunnen geen akkoorden getroffen worden ter omzeiling van die bepalingen. Evenmin kan men zich beroepen op gewoonten of op stilzwijgende instemming. De rechtbanken kunnen ambtshalve geen kennis nemen van stukken opgesteld in een verkeerde taal.

<sup>6</sup> A. DE JONGHE, *De Taalpolitiek van Willem I in de Zuidelijke Nederlanden*, St. Andries-Brugge, blz. 102.

<sup>7</sup> Kamer van Volksvertegenwoordiging, Memorie van toelichting, zitting 1961-1962, nr. 333/1, blz. 9; R.v.St., 26 oktober 1949; R.v.St., 28 september 1966, *Rec.J.Dr.Adm.*, 1966, 264; C. DE BUSSCHERE, *Nieuwe taalwetten*, Antwerpen, 1981, nr. 66, blz. 37; I. DE WEERDT, *Taalgebruik in het bedrijfsleven*, Antwerpen, 1980, nr. 23, blz. 22; R. RENARD, *Talen*, A.P.R., nr. 25, blz. 17.

<sup>8</sup> C. DE BUSSCHERE, o.c., nrs. 13 e.v., blz. 9 e.v.; M. HENRARD, *L'emploi des langues*, Heule, blz. 6; R. RENARD, o.c., nrs.

Er is gepoogd de taalwetgeving met betrekking tot het taalgebruik in het bedrijfsleven aan te vechten op grond van strijdigheid met artikel 23 van de Grondwet, dat restrictief moet worden geïnterpreteerd<sup>8</sup>.

Prof. Mast erkent in zijn *Overzicht van het Belgisch Grondwettelijk Recht* dat artikel 23 van de Grondwet miskend wordt door artikel 52 van de wet van 2 augustus 1963. Niettemin vervolgt hij: «In werkelijkheid worden taalhomogeniteit en cultuurbeveiliging van hogere waarde geacht dan het grondwettelijk voorschrift dat de bemoeiing van de wetgever beperkt tot de handelingen van het openbaar gezag en de gerechtszaken<sup>9</sup>.»

De betwisting over de grondwettigheid van de taalwetgeving m.b.t. het bedrijfsleven vertoont trouwens door de grondwetwijziging van 24 december 1970, waarbij een artikel 59bis is ingevoegd, geen belang meer<sup>10</sup>.

In dit nieuwe artikel wordt expliciet bepaald dat de taalregeling van het bedrijfsleven bij decreet mogelijk is<sup>11</sup>.

De territoriale toepassing van de wetgeving op het gebruik der talen in bestuurszaken, bestrijkt de eentalige gebieden van het land, d.w.z. het Nederlandstalig, het Fransstalig en het Duitstalig gebied, inclusief de taalgrensgebieden of randgemeenten met faciliteiten, die desondanks behoren tot een eentalig gebied. Binnen deze gebieden dienen de vennootschapsakten eentalig in de streektaal te worden geredigeerd<sup>12</sup>. Alleen voor het hoofdstedelijk gebied geldt de mogelijkheid van ofwel de vennootschapsakten in het Nederlands dan wel in het Frans, ofwel in de beide talen op te stellen.

Sommige auteurs meenden ten onrechte dat tweetalige akten uitgaande van bedrijven met exploitatiezetel in een eentalig gebied toegelaten zijn<sup>13</sup>. De voorstanders van de zogenaamde tweetalige of meertalige akten worden op afdoende wijze van antwoord gediend en de terechte kritiek steunt voornamelijk op de ratio legis van de taalwetgeving, d.w.z. de gaafheid van de taalgebieden te waarborgen, waaruit onvermijdelijk voortvloeit de noodzakelijke eentaligheid van de afgebakende homogene taalgebieden<sup>14</sup>.

Het criterium van de eentaligheid is voor de vennootschapsakten voornamelijk verbonden met de exploitatieze-

6 en 7, blz. 6 en 7; H. VAN SOEST, *Rép. Notarial*, Tw. «Langues (Emploi des ...)», nr. 74, blz. 44 en 45.

<sup>9</sup> A. MAST, *Overzicht van Belgisch Grondwettelijk recht*, nr. 422, blz. 428.

<sup>10</sup> R. BLANPAIN, *R.W.*, 1973-74, 1472; I. DE WEERDT, *R.W.*, 1973-74, 467, en *Taalgebruik in het bedrijfsleven*, o.c., nrs. 178 e.v., blz. 77 e.v.; P. MAROY, *J.T.*, 1978, 289 e.v.; M. TACQUET en C. WANTIEZ, *J.T.T.*, 1973, 274; H. VAN SOEST, o.c., nr. 181, blz. 67. Anders: J. EECKHOUT, *Le Soir*, 19 september 1973.

<sup>11</sup> Art. 59bis, § 3: «Bovendien regelen de gemeenschapsraden, bij uitsluiting van de wetgever, ieder wat hem betreft, bij decreet het gebruik van de talen voor: (...)

3. de sociale betrekkingen tussen de werkgevers en hun personeel, alsmede de door de wet en de verordeningen voorgeschreven akten en bescheiden van de ondernemingen.»

<sup>12</sup> I. DE WEERDT, o.c., n. 98, blz. 46; R. RENARD, o.c., nr. 74, blz. 56; H. VAN SOEST, o.c., blz. 56, nr. 126.

<sup>13</sup> P. DE STEXHE, *J.T.*, 1965, 252; M. HENRARD, o.c., blz. 80; W. VEROUGSTRATE, *R.W.*, 1963-64, 2137.

<sup>14</sup> Advies V.C.T., 24 juni 1971; I. DE WEERDT, o.c., blz. 46 e.v. nrs. 100 e.v.; R. RENARD, o.c., blz. 56, nr. 74 in fine.

tel. Dit begrip is door de Vaste Commissie van Taaltoezicht duidelijk gedefinieerd. «Onder onderneming verstaat men de technische bedrijfseenheid gekenmerkt door een bepaalde economische en sociale onafhankelijkheid en door verscheidenheid van personeel<sup>15</sup>.»

Zolang de vennootschap nog geen exploitatiezetel heeft zal de maatschappelijke zetel gelden als exploitatiezetel<sup>16</sup>.

Het is mogelijk dat een onderneming verscheidene exploitatiezetels heeft gevestigd in onderscheiden taalgebieden. In zo'n geval is de toepassing van de taalwetgeving cumulatief<sup>17</sup>.

De wetgeving op het taalgebruik in bestuurszaken regelt niet alleen de taal van de *vennootschapsakten*, wat het beperkte onderwerp van deze uiteenzetting behelst, met name de akten voorgeschreven voor de erkenning en het voortbestaan van het bedrijf en alle akten van het vennootschapsrecht, maar daarenboven is zij van toepassing op de akten en documenten die betrekking hebben op de interne organisatie van het bedrijf, op de akten en documenten voorgeschreven in de betrekkingen van het bedrijf met de overheidsdiensten en met derden.

Vertalingen van documenten bestemd voor het personeel zijn uitzondering, maar in bepaalde omstandigheden geoorloofd. Dit is *niet* het geval voor de eigenlijke vennootschapsakten, die geen geldingskracht kunnen hebben als ze niet gesteld zijn in de streektaal tot wanneer zij, hetzij uit eigen beweging, hetzij op aanraden van de bevoegde dienst, overheid of rechtsinstantie vervangen worden.

Hoewel er geen eigenlijke nietigheid staat op overtreding van deze regel, is het feit dat aan de akte geen rechtsgevolgen kunnen worden toegekend tot bij de vervanging, een bijzonder afdoende sanctie. Bovendien is de indirecte sanctionering die ambtenaren (en notarissen) verbiedt onregelmatige akten op te stellen en te aanvaarden bijzonder effectief gebleken. De meertalige of anderstalige stukken worden voor publikatie geweigerd en de ambtenaren, ook notarissen die medewerking verlenen aan de opstelling van onwettige stukken kunnen disciplinaire straffen oplopen<sup>18</sup>.

Ten slotte kan elke belanghebbende, indien de betrokken instantie nalaat het bedrijf aan te manen over te gaan tot vervanging van de stukken, de Vaste Commissie voor Taaltoezicht verzoeken de aanmaning te doen in plaats van de overheid, en bij gebreke van vrijwillige vervanging en na het verstrijken van een maand na de aanmaning kan de bevoegde instantie of iedere belanghebbende een verzoekschrift indienen bij de vrederechter (van het rechtsgebied waar de exploitatiezetel gevestigd is) strekkende tot verplichte vervanging door een nieuw correct opgesteld document of door toevoeging van een echt verklaarde vertaling, opgemaakt op kosten van de in gebreke blijvende partij.

In eerste instantie wordt vervanging opgelegd, ten slotte wordt de mogelijkheid verplichte «toevoeging van een ver-

taling» in de wet voorgeschreven. Betekent dit dat de toegevoegde (vervangende) vertaling eveneens als «origineel» moet worden opgesteld? De bestaande rechtspraak schijnt in die zin te wijzen<sup>19</sup>; nochtans blijkt dit niet uitdrukkelijk uit de tekst van de wet. Integendeel zou de tussenkomst van een beëdigd vertaler en het gebruik van het woord «toevoeging» kunnen betekenen dat een eenvoudige «omzetting» in de juiste taal voldoende is om tot geldige «vervanging» te kunnen overgaan van het stuk dat geldingskracht mist wegens miskenning van de taalwetgeving.

## B. Het taaldecreet van 19 juli 1973

Een volgende stap in de evolutie, nadat de bevoegdheid over de materie door artikel 59bis van de Grondwet toegekend werd aan de gemeenschappen, is het tot stand komen van het decreet van 19 juli 1973 (het zogenaamde septemberdecreet) uitgaande van de Vlaamse gemeenschapsraad.

Anders dan de wet op het taalgebruik in bestuurszaken is de territoriale begrenzing van de toepassing beperkt tot het *homogeen* Nederlandstalig gebied, dus met uitzondering van de taalgrensgemeenten of randgemeenten met faciliteiten<sup>20</sup>. Wat deze laatste gemeenten betreft blijven evenwel de bepalingen van de nationale wetgeving inzake het taalgebruik in bestuurszaken volledig van kracht<sup>21</sup>.

Verdergaand dan de wet op het taalgebruik in bestuurszaken spreekt de wet uitdrukkelijk de *nietigheid* uit van de vennootschapsakten opgesteld in een andere taal dan het Nederlands voor vennootschappen waarvan de exploitatiezetel gelegen is in het homogeen Nederlandse taalgebied (art. 10).

Benevens deze nietigheidssanctie wordt overtreding ook nog bestraft met administratieve geldboeten, met gevangenisstraf en met burgerrechtelijke aansprakelijkheid van de werkgever ten aanzien van geldboeten waartoe zijn aangestelde of lasthebber veroordeeld worden (art. 11).

De nietigheidssanctie geldt ook voor de akten opgemaakt sedert inwerkingtreding van de wet van 2 augustus 1963, die daarmee in strijd zijn (art. 10 in fine).

Ruimer dan de wet op het taalgebied in bestuurszaken gaat het niet enkel om private nijverheids-, handels- of financiebedrijven, maar is het decreet van toepassing op *alle* ondernemingen d.i. inrichtingen van werkgevers en met werkgevers gelijkgestelde personen die een activiteit buiten het bedrijfsleven uitoefenen (art. 1, 3°).

Het decreet is niet alleen van toepassing op bedrijven die een exploitatiezetel hebben in het homogeen Nederlands taalgebied, maar tevens op bedrijven die personeel tewerkstellen in het Nederlandse taalgebied (art. 1, eerste lid). Maar in dit laatste geval impliceert dit niet dat de vennootschapsakten van zulke ondernemingen in het Nederlands moeten worden opgesteld, wél dat de taalverplichting geldt voor de sociale betrekkingen met het personeel<sup>22</sup>.

<sup>15</sup> V.C.T., advies 80 van 18 maart 1965, 3136 van 24 november 1972; I. DE WEERDT, o.c., nrs. 124 e.v., blz. 54 e.v.; R. RENARD, o.c., nr. 73, blz. 55.

<sup>16</sup> V.C.T., Nederlandstalige afdeling, *Decreet op het Taalgebruik*, Brussel, 1976, 13; R. RENARD, o.c., blz. 55, nr. 73.

<sup>17</sup> V.C.T., adv. 1560 van 23 februari 1967; I. DE WEERDT, o.c., blz. 56, nr. 129; R. RENARD, o.c., blz. 57, nr. 74bis, D.

<sup>18</sup> C. DE BUSSCHERE, o.c., nr. 66, blz. 37; I. DE WEERDT, o.c., nr. 144, blz. 62; H. VAN SOEST, o.c., nrs. 155, e.v., blz. 62.

<sup>19</sup> Werkrechtensraad Gent, 5 juli 1966, *R.W.*, 1966-67, 269; Arbh. Antwerpen, *R.W.*, 1966-67, 1629; I. DE WEERDT, o.c., nr. 163, blz. 70.

<sup>20</sup> R. RENARD, o.c., nrs. 406 e.v., blz. 236 e.v.

<sup>21</sup> I. DE WEERDT, o.c., nr. 266, blz. 110; R. RENARD, o.c., nr. 409, blz. 237.

<sup>22</sup> R. RENARD, o.c., blz. 317, nr. 546 in fine.

*C. De decreten ter verdediging van de Franse taal  
(12 juli 1978 en 30 juni 1982)*

Artikel 3 van het decreet van 12 juli 1978 bepaalt dat vennootschapsakten (ondernemingsakten en documenten door de wet opgelegd) enkel gelden als zij in de Franse taal gesteld zijn, met betrekking tot ondernemingen in het Franse taalgebied.

Het decreet van 30 juni 1982 gaat veel verder en is van toepassing op natuurlijke personen of rechtspersonen met maatschappelijke of exploitatiezetel in het Franstalig gewest of die er gehuisvest zijn, of die personeelsleden (werkers - sic) tewerkstellen (gebruiken - resic) die zich in het Frans uitdrukken (art. 1).

De toepassing van dit decreet kan, ondanks zijn algemene draagwijdte, niet worden afgedwongen in zoverre het zich begeeft op een domein waarin geen noodzakelijk verband bestaat met het Franse taalgebied. Ongetwijfeld kan het niet gelden voor vennootschapsakten van ondernemingen met een exploitatiezetel in een ander dan het Franse taalgebied<sup>23</sup>.

Maar het spreekt vanzelf dat vennootschapsakten van ondernemingen gevestigd in het homogeen Franstalig gebied krachtens dit decreet uitsluitend in de Franse taal moeten gesteld worden op straffe van nietigheid (art. 3).

*D. Het K.B. van 7 augustus 1973 (laatst gewijzigd  
K.B. 21 februari 1985)*

De toepassing van de taalwetgeving inzake vennootschapsakten is ook onrechtstreeks vervat in het koninklijk besluit dat de publikatievoorschriften van de vennootschapsakten omschrijft en waarin uitdrukkelijk wordt bepaald dat in de voor publikatie bestemde akten of uittreksels van akten slechts één taal kan worden gebruikt. Het opstellen van tweetalige uittreksels is dus onmogelijk geworden<sup>24</sup>.

De vraag rijst of de notaris een uittreksel mag opstellen in een andere taal dan die gebruikt in de akte, waaruit het uittreksel een excerpt is<sup>25</sup>. Hoe dan ook, de notaris zal, ongeacht het taalgebied waarin hij zijn standplaats heeft en ongeacht het taalgebied waarin de vennootschap gevestigd is, indien de vennootschap exploitatiezetels heeft in verschillende gebieden, meertalige akten mogen opmaken, maar in elk geval zal de bekendmaking slechts in één taal kunnen geschieden per bekendmaking. Zonodig zullen dus twee afzonderlijke eentalige bekendmakingen moeten worden opgesteld.

**III. Concrete toepassing van de taalwetgeving  
op de vennootschapsakten**

*A. Criterium van toepassing: wettelijk voorgeschreven  
akten en bescheiden*

Het criterium dat inzake vennootschapsakten bepalend is voor de toepasselijkheid van de dwingende wetsvoorschrift-

ten in verband met het taalgebruik, berust op de kwalificatie ervan als «akten en bescheiden die voorgeschreven zijn bij wetten en reglementen»<sup>26</sup>.

Het lijdt geen twijfel dat met de woorden «akten en bescheiden» bedoeld is: alle geschreven stukken<sup>27</sup>. Dat de wetgever zich niet erg duidelijk heeft uitgedrukt met betrekking tot de draagwijdte van het woord «akte» inzonderheid of hiermee niet alleen «akte» in de zin van «scriptum» (geschrift), maar ook «akte» in de zin van «actum» (handeling) bedoeld is, wordt terecht aangeklaagd<sup>28</sup>.

O.i. zijn met betrekking tot de akten en bescheiden voorgeschreven door de wet, enkel de «akten» in de zin van «scriptum» bedoeld en slaan de woorden «handelingen» in artikel 10 van het taaldecreet op de relatie tussen werkgever en werknemer. Enkel in deze context moet het woord akte begrepen worden in de dubbele betekenis van zowel «scriptum» als «actum». Dit heeft tot gevolg dat de discussie en de besluitvorming in de raad van bestuur en in de algemene vergaderingen geldig in een andere taal dan de streektaal kunnen verlopen, mits de notulen worden opgesteld met eerbiediging van de taalwetgeving.

Noch bij de totstandkoming van de wet op het taalgebruik in bestuurszaken, noch bij de goedkeuring van het decreet op het taalgebruik in het bedrijfsleven is er door de wetgever een specifieke opsomming gegeven van de bedoelde «akten en bescheiden». Dit is niet onlogisch, want de maatschappij en de wetgeving evolueert. Zo is bijvoorbeeld door de invoering van de verplichting een financieel plan op te stellen, een nieuw «voorgeschreven document» in het leven geroepen. Een «oplijsting» van de voorgeschreven documenten zou tot aanpassingen nopen telkens als nieuwe wettelijke of reglementaire voorschriften worden opgelegd. Een aanwijzing op grond van een algemeen beginsel is dus terecht als meer zinvol ervaren. Wel werden door de verslaggever van de senaat, de heer de Stexhe, een aantal akten vermeld bij wijze van voorbeeld: de verplichte koopmansboeken, de akten van vennootschappen bestemd tot publikatie of neerlegging ter griffie en de sociale documenten<sup>29</sup>. Tijdens het senaatsdebat werd door de heer de Stexhe getracht deze opsomming te laten doorgaan als een volledige lijst<sup>30</sup>. Deze beperking werd terecht bekritiseerd met de dubbele argumentatie ten eerste dat de wet geen restrictieve interpretatie toelaat, integendeel, als een principiële wet, moet zij toegepast worden met goede wil en het verlangen de inrichting ervan niet te ontzenuwen door beperkte interpretaties, en dat ten tweede dat een beperkende interpretatie ingaat tegen de algemene en ruime bedoeling van de wetgever, namelijk het waarborgen van de gaafheid en culturele homogeniteit van de taalgebieden<sup>31</sup>. Volgens de beperkende, en terecht bekritiseerde zienswijze, zouden enkel die akten bedoeld zijn die essentieel vereist zijn voor het

<sup>26</sup> Art. 52, K.B. 18 juli 1966; art. 1 decreet Vlaamse Gemeenschap 19 juli 1973; zie ook naar analogie: art. 3, 2°, decreet Franse Gemeenschap 12 juli 1978.

<sup>27</sup> I. DE WEERDT, o.c., nr. 24, blz. 23, met noot 7.

<sup>28</sup> R. DECHAMPS, *Rev. Not. B.*, 1974, 630.

<sup>29</sup> Belgische Senaat, zitting 1962-63, Verslag namens de Commissie, 18 juli 1963, nr. 304, blz. 12.

<sup>30</sup> Parlementaire Handelingen, Senaat, blz. 1554.

<sup>31</sup> I. DE WEERDT, o.c., nrs. 24 en 25, blz. 23 en 24, met noten 11 en 12; R. RENARD, o.c., nr. 72, blz. 53 en 54, nr. 75, blz. 57.

<sup>23</sup> C. DE BUSSCHERE, o.c., blz. 67, nr. 114; R. RENARD, o.c., blz. 92, nr. 506bis.

<sup>24</sup> J. BAUGNIET, *Rev. Not. B.*, 1965, 152, nr. 16, *ibidem*, blz. 14.

<sup>25</sup> J. BAUGNIET, *Rev. Not. B.*, 1965, 152, nr. 17.

ontstaan en het voortbestaan van de vennootschap. De ruimere visie houdt in dat de interpretatie van wat «wettelijk is voorgeschreven», zo algemeen mogelijk moet worden gemaakt, dus niet beperkt tot stukken waarvan de neerlegging of publikatie is voorgeschreven, of tot stukken voorgeschreven in het algemeen belang, kortom, *alle* bij wet of reglement (ook de voorschriften van administratieve instanties, inclusief machtigingen of vergunningen) voorgeschreven stukken, zonder uitzondering vallen onder de toepassing van het taaldecreet<sup>32</sup>.

Hoewel deze stelling ongetwijfeld de juiste is, zal uit de navolgende uiteenzetting blijken dat een ruime en tegelijkertijd strenge toepassing van het verplicht taalgebruik ongetwijfeld tot ongewilde en onvermoede problemen leidt. Deze ongerijmdheden sporen aan tot nuanceren en tot beperking van de taaldwang in de gevallen waar deze niet te rechtvaardigen valt.

De bedoelde akten en documenten kunnen worden verdeeld in drie groepen:

- 1) Externe documenten: akten voorgeschreven voor de erkenning en het voortbestaan van het bedrijf en alle akten van het vennootschapsrecht.
- 2) Interne documenten: voorgeschreven documenten die betrekking hebben op de interne organisatie van het bedrijf.
- 3) Voorgeschreven akten en bescheiden in de relatie van het bedrijf met a) de overheid en b) met derden<sup>33</sup>.

In de hiernavolgende concrete toepassingsgevallen worden enkel de eigenlijke vennootschapsakten behandeld. De tweede en derde van de hiervoor gemelde categorieën worden hierna niet besproken.

### A. Oprichtingsakte

#### 1. Algemeen beginsel

Het lijkt geen twijfel dat de oprichtingsakte van een vennootschap te vestigen in het homogeen Nederlands taalgebied moet worden opgesteld in het Nederlands, en wel uitsluitend in het Nederlands. Als er één akte is die valt onder de noemer van «akten en bescheiden die voorgeschreven zijn bij de wetten en reglementen», dan zal het wel de oprichtingsakte zijn, waar zonder de vennootschap eenvoudigweg niet geldig tot stand kan komen<sup>34</sup>.

#### 2. Toepassing op de oprichtingsakten verleden vanaf 16 september 1973

De oprichtingsakten van vennootschappen die sedert het

in werking treden van het decreet (16 september 1973) worden opgericht, moeten, op straffe van nietigheid integraal en uitsluitend in het Nederlands worden opgemaakt voor vennootschappen die zich vestigen in het homogeen Nederlandstalig gebied.

De nietigheidssanctie staat buiten kijf en wordt ook niet ernstig betwist. Overigens zullen akten die niet stroken met het taaldecreet niet eens gepubliceerd raken, waardoor zij de tegenwerpelijheid jegens derden zullen ontberen<sup>35</sup>.

#### 3. Toepassing op de bestaande vennootschappen

De zaak is niet zo eenvoudig ten aanzien van op het ogenblik van het in werking treden van het decreet reeds bestaande vennootschappen waarvan de oprichtingsakte destijds in de Franse taal werd opgesteld en dit ondanks het feit dat de exploitatiezetel van de onderneming in het eentalig Nederlands gebied is gevestigd. Een onderscheid moet worden gemaakt:

a) *Vennootschappen opgericht vóór 2 augustus 1963*. De oprichtingsakte van een vennootschap daterend van vóór de wet van 2 augustus 1963, is opgesteld op een ogenblik van volkomen taalvrijheid, zodat van enige wetsovertreding geen sprake kan zijn. Een Franstalige oprichtingsakte van een vennootschap gevestigd in het eentalig Nederlands gebied is derhalve geldig ondanks de thans vigerende verbodsbepalingen die niet retroactief kunnen werken<sup>36</sup>.

Toch is de bruikbaarheid ervan uitermate gering indien aangenomen wordt dat de vennootschap zich niet op de Franse tekst kan beroepen om bv. een proces aan te spannen en inschrijving te krijgen in het handelsregister. Het goedkeuren van een Nederlandse vertaling die voor de aanwending van het Nederlands taalgebied zal fungeren, als «authentieke» (in de zin van «enig geldende») tekst is dan ook aangewezen<sup>37</sup>.

b) *Vennootschappen opgericht na 2 augustus 1963 en vóór 26 september 1973*. Gaat het om een oprichtingsakte daterend van na de wet van 2 augustus 1963 en vóór het tot stand komen van het taaldecreet, dan is, naar luid van artikel 10, laatste lid, van dit decreet, de akte indien ze niet in het Nederlands is gesteld, nietig en wel met terugwerkende kracht, tot wanneer de akte zal zijn vervangen<sup>38</sup>. Toch is men het niet onverdeeld eens over de draagwijdte van deze retroactiviteit: de Nederlandse gemeenschap ontving haar

<sup>32</sup> I. DE WEERDT, o.c., nr. 25, blz. 23, met noot 10, verwijzend naar «Bestuur der Douanen en Accijnzen, Gebruik van de talen in bestuurszaken, bon O.S.P. nr. 252/63, blz. 2; R. RENARD, o.c., nr. 75, blz. 57.

<sup>33</sup> I. DE WEERDT, o.c., nr. 27, blz. 24; R. RENARD, o.c., nr. 75, blz. 57 en 58.

<sup>34</sup> J. COCQUEREAUX, *De vernederlandsing van het bedrijfsleven*, Antwerpen-Amsterdam, 1977, blz. 60, nr. 15; C. DE BUSCHERE, *Tijd. Not.*, 1974, 198, en *Nieuwe Taalwetten*, o.c., nr. 94, blz. 52; R. DECHAMPS, *Rev. Not. B.*, 1974, 629; I. DE

WEERDT, o.c., blz., 26, nr. 34; R. RENARD, o.c., nr. 436, 2, blz. 250; H. VAN SOEST, o.c., nr. 24, blz. 79.

<sup>35</sup> V.C.T. (Ned. Afd.), nr. 1081 van 15 juni 1965 (Alg. Verg.), nr. 1560 van 23 februari 1967, nr. 1719 van 8 juni 1967; zie ook noot 34.

<sup>36</sup> R.v.St., 30 april 1980, *R.W.*, 1980-81, 526, met noot R. BLANPAIN, *Tijd. Not.*, 1980, 250, *R.P.S.*, 1981, 126; R. DECHAMPS, *Rev. Not. B.*, 1974, 629; I. DE WEERDT, o.c., blz. 89, nr. 210; RENARD, o.c., blz. 314, nr. 542.

<sup>37</sup> J. DE VROE, «Het taaldecreet en de akten van vennootschappen», *Notarius*, 1975, 164; H. VAN SOEST, o.c., blz. 81, nr. 251.

<sup>38</sup> R. BLANPAIN, «Het taalgebruik voor de Arbeidsverhoudingen», *R.W.*, 1973-74, 1486; C. DE BUSCHERE, *Tijd. Not.*, 1974, 201, *R.W.*, 1975-76, 145; R. DECHAMPS, *Rev. Not. B.*, 1974, 629; J. DE VROE, «Het taaldecreet en de akten van vennootschappen», *Notarius*, 1975, 165; I. DE WEERDT, o.c., blz. 189, nr. 211; RENARD, o.c., blz. 315, nr. 542; H. VAN SOEST, o.c., blz. 75, nr. 222

decreterende bevoegdheid ingevolge de grondwetsbepalingen van 24 december 1970. Er kan moeilijk worden aangenomen dat de bindende kracht van het decreet zou kunnen teruggrijpen naar een vroegere periode<sup>39</sup>. Niettemin wordt in arresten van het Arbeidshof te Antwerpen en te Brussel uitdrukkelijk de retroactieve werking van het taaldecreet aangenomen en toegepast<sup>40</sup>.

#### 4. De sanctie: de in een andere taal gestelde oprichtingsakte is, zo niet nietig, dan toch zonder geldingskracht

a. *Nietigheid*. Het decreet treft met nietigheid<sup>40a</sup> alle oprichtingsakten die, in strijd met de dwingende bepalingen, in een andere taal dan het Nederlands zijn opgesteld.

Over de aard en de gevolgen van deze nietigheid, waarvan de draagwijdte niet van dubbelzinnigheid gespeend is, werden diverse opinies naar voren gebracht. Vooral de bijzondere aard van de nietigheid wordt terecht bekritiseerd. Een «absolute» nietigheid, die ambtshalve moet worden vastgesteld, door de rechter, maar die niet door iedereen kan worden opgeworpen (in casu niet door de vennootschap zelf), waarvan de gevolgen beperkt kunnen worden door het behoud van de verworven rechten van derden en door de niet-tegenwerpelijke aan de werknemer, en die ten slotte kan worden opgeheven, is wel een zeer merkwaardige vorm van «absoluutheid»<sup>41</sup>. De oorsprong van de dubbelzinnigheid is te wijten aan het feit dat de wetgever bij de redactie hoofdzakelijk, zo niet uitsluitend, gedacht heeft aan de «handelingen en akten» in verband met de arbeidsrechtelijke verhoudingen, en niet, of niet zozeer aan de eigenlijke «vennootschapsakten».

De meest strenge zienswijze, die stelt dat de akte «absoluut» nietig is, dat deze nietigheid ambtshalve door de rechters moet worden vastgesteld, dat zij de akte «ex tunc» niet bestaande maakt, en dat de nietigheid zowel slaat op het «instrumentum» als op het «negotium», lijkt te overwegen<sup>42</sup>.

De nietigheid geldt «ex tunc» en de akte wordt geacht nooit te hebben bestaan<sup>43</sup>.

De nietigheid slaat zowel op het negotium als op het instrumentum<sup>44</sup>.

b. *Gemis aan geldingskracht*. In zoverre de oprichtingsakte om de hiervoren aangehaalde reden(en) (onder meer de betwiste retroactiviteit) niet met nietigheid is getroffen, is de toestand dan toch niet aanbevelenswaardig, want in

elk geval is de anderstalige tekst niet bruikbaar, want niet tegenwerpelijk op grond van de bepalingen van de wet van 2 augustus 1963, zolang hij niet vervangen is door ofwel een nieuwe akte in het Nederlands gesteld ofwel door toevoeging van een Nederlandse vertaling<sup>45</sup>.

#### 5. Middelen tot herstel

a) *De vertaling van de statuten*. Over het middel om de onbruikbare (want niet tegenwerpelijke) of de nietige (maar herstelbare) anderstalige tekst van de statuten te vervangen zijn alle auteurs het eens: de statuten moeten worden vertaald in het Nederlands.

Aangezien in de wet geen regel bestaat die opgeeft aan welke vereisten zulk een vertaling moet voldoen, bestaan er haast evenveel opinies en voorstellen als er auteurs zijn die het probleem behandelen. Gaat men ervan uit dat een vertaling een vervanging is van een authentieke tekst — waarbij het begrip «authentiek» niet moet worden begrepen als vallende onder de formele authenticiteit (voor notaris verleden), maar als de kwalificatie van de enig geldende rechtskracht sorterende versie van een tekst — dan zal men volgens een eerste opinie, de vormvereisten voor een statutenwijziging moeten naleven<sup>46</sup>. Ter verantwoording wordt voorgehouden dat de statuten als de grondwet van de vennootschap moeten worden beschouwd. Vervolgens wordt het algemeen beginsel ingeroepen volgens hetwelk (een) wetgever geen authentieke (enig geldende) norm kan uitvaardigen met betrekking tot wetten die hij niet zelf heeft uitgevaardigd. Opdat de uitgevaardigde regel dezelfde rechtskracht zou hebben als de grondwettelijke bepaling, moet de interpretatieve regeling in dezelfde vorm worden aangenomen<sup>47</sup>. Een zodanige vertaling moet dus goedgekeurd worden door een buitengewone algemene vergadering, gehouden voor notaris, met inachtneming van aanwezigheids-, meerderheidsvereisten, als voor een statutenwijziging: eerste vergadering: 1/2 aanwezig, 3/4 meerderheid; tweede vergadering: geen aanwezigheidsvereiste, 3/4 meerderheid.

Een andere opinie zegt dat de vertaling moet worden goedgekeurd bij authentieke (in de zin van voor notaris verleden) akte door een bijzondere algemene vergadering, bij gewone meerderheid. Het betreft het eenparig genomen advies van de Nederlandse kamer van het Comité voor Studie en Wetgeving<sup>48</sup>.

De Franse kamer van hetzelfde Comité voor Studie en Wetgeving is bij eenparig en definitief besluit van oordeel dat de goedkeuring van de vertaling dient te geschieden bij authentieke akte maar dat het orgaan bevoegd om de vertaling geldingskracht te verlenen de raad van bestuur is<sup>49</sup>.

Een variatie hierop bestaat in het opnemen onder de mi-

<sup>39</sup> C. DE BUSCHERE, o.c., blz. 46, nr. 82.

<sup>40</sup> Arbh. Antwerpen, 12 april 1976, *Tijd. Not.*, 1976, 288; Arbh. Brussel, 20 april 1976, *Tijd. Not.*, 1976, 289; Arbrb. Dendermonde, *Tijd. Not.*, 1978, 316; Arbh. Antwerpen, 20 oktober 1980, *Tijd. Not.*, 1981, 344.

<sup>40a</sup> Over het begrip nietigheid en de gevolgen ervan: W. VAN GERVEN, *Beginnels van Belgisch Privaatrecht (Algemeen Deel)*, Antwerpen, 1969, nrs. 129 e.v. blz. 406 e.v.: «Nietigheid is dus geen monochroom begrip: van helemaal zwart wordt het naar de rand toe grijs (...). Geldigheid en nietigheid zijn derhalve begrippen met een meervoudige betekenis.»

<sup>41</sup> R. DECHAMPS, *R. Not. B.*, 1974, 630; I. DE WEERDT, o.c., nrs. 243 en 244, blz. 101 e.v.

<sup>43</sup> Cass., 31 januari 1978, *Tijd. Not.*, 1978, 219.

<sup>44</sup> Arbrb. Dendermonde, 17 maart 1976, *Tijd. Not.*, 1978, 316.

<sup>45</sup> J. DE VROE, *Notarius*, 1975, 164; H. VAN SOEST, o.c., nr. 251, blz. 81.

<sup>46</sup> C. DE BUSCHERE, o.c., blz. 49, nr. 87; *Tijd. Not.*, 1974, 202.

<sup>47</sup> C. DE BUSCHERE, o.c., blz. 49, nr. 87, noot 17, verw. naar VAN WELKENHUIZE, «Du contrôle juridictionnel de la constitution des lois», *J.T.*, 1975, 404.

<sup>48</sup> C.S.W. Dossier 4004/4005, 1975, blz. 319.

<sup>49</sup> C.E.L. Dossier 4004/4005, 1975, blz. 301 en 307.

nuten van een notaris van de in het Nederlands vertaalde tekst door toedoen en op verzoek van de vertegenwoordigers van de vennootschap, waarna de notaris een uitgifte van deze akte neerlegt in het vennootschapsdossier. Aangezien naar luid van artikel 10, laatste lid, van de Vennootschappenwet, de in het vennootschapsdossier neergelegde tekst, primeert op de eventueel afwijkende gepubliceerde tekst, heeft men een «authenticiteit» bereikt, waardoor de neergelegde tekst kan doorgaan als de enig geldende, voor zover hij zou afwijken van de gepubliceerde<sup>50</sup>.

Nog eenvoudiger is de oplossing volgens welke zonder tussenkomst van een notaris, de redactie en de neerlegging van de vertaling in het vennootschapsdossier uitsluitend wordt verricht door het bevoegd orgaan van vertegenwoordiging, voortgaande op de toepassing van het ministeriële rondschrijven van 24 augustus 1973<sup>51</sup>.

De kernvraag tegenover deze problematiek berust op de draagwijdte die men geeft aan het begrip «vertaling».

#### *Is een vertaling een «wijziging»?*

Indien men ervan uitgaat dat een foutloze, volmaakte vertaling, waarbij elk woord, elke zin in de ene taal een volkomen gelijkwaardige omzetting krijgt, tóch nog een «wijziging» inhoudt, zij het een louter vormelijke, dan is het antwoord op deze vraag noodzakelijkerwijze bevestigend. In die veronderstelling is het evenwel verwonderlijk dat de voorstanders van deze interpretatie zich beperken tot het opleggen van vorm-, aanwezigheids- en meerderheidsvereisten voorgeschreven voor een «gewone» statutenwijziging. De consequente toepassing van deze premisse zal er o.i. toe moeten leiden dat ook de bijzondere vorm-, aanwezigheids- en meerderheidsvereisten opgelegd voor een doelverandering moeten worden gerespecteerd, want ook het artikel dat het doel definieert, zal worden «omgezet» en dus veranderd. Ex absurdo verdergaand in deze redenering moet men trouwens tot de conclusie komen dat, aangezien de gehele vennootschapsakte integraal «veranderd» wordt, er in feite een integrale vernieuwing van het vennootschapscontract (novatio contractus) plaatsheeft waarvoor het unaniem akkoord van alle aandeelhouders vereist zou zijn<sup>52</sup>. Sommigen zien in de hoge kostprijs van de oproepingen in de kranten waarin de volledige nieuw aan te nemen tekst van de statuten in extenso zou moeten worden opgenomen, een praktisch bezwaar tegen de thesist dat een vertaling moet geschieden in de vorm als voor een statutenwijziging.

Dit laatste argument houdt geen steek<sup>53</sup>. De oproepingsberichten moeten in de agenda nimmer de precieze tekst weergeven van een voorgestelde statutenwijziging. Volgende is dat uit de agenda blijkt wat met de voorgestelde wijzigingen beoogd wordt. In casu gewoon «vertaling in het Nederlands van de volledige tekst van de statuten». Im-

mers, de algemene vergadering heeft een amenderingsrecht t.a.v. de voorgestelde teksten, en kan na bespreking een tekst goedkeuren die anders is geredigeerd dan die vervat in het voorstel zoals het in de agenda exhaustief zou zijn geformuleerd.

Een ander argument om de interpretatie als zou een «vertaling» van de statuten, een «wijziging» impliceren, van de hand te wijzen, kan worden gevonden in de gevolgen van een zetelwijziging. De meeste statuten bevatten een clausule met betrekking tot de zetelvestiging, die aan het orgaan van bestuur de macht verleent de zetel van de vennootschap over te brengen naar welke plaats ook in België. De geldigheid van deze clausule wordt door niemand in twijfel getrokken zolang de precieze situering van zetelvestiging niet als statutaire clausule is bedongen<sup>54</sup>. In dat laatste geval zou immers de uitoefening van de bevoegdheid verleend aan het orgaan van bestuur tot gevolg hebben dat de statuten gewijzigd worden door een besluit van het bestuur. Daartoe heeft het bestuur uiteraard de macht niet, aangezien dit behoort tot de exclusieve bevoegdheid door de wet toegekend aan de algemene vergadering.

De macht van het orgaan van bestuur om te besluiten tot overbrenging van de zetel blijft beperkt tot het Belgisch grondgebied, want een zetelverplaatsing naar het buitenland zou betekenen dat de nationaliteit van de vennootschap veranderd wordt en een dergelijk gevolg is voorzeker als een wijziging van het vennootschapscontract te beschouwen, waartoe andermaal het orgaan van bestuur niet bevoegd is<sup>55</sup>. Een bepaalde rechtsleer ziet in zo'n besluit zelfs de noodzakelijke ontbinding van de vennootschap<sup>55a</sup>.

Indien het bestuursorgaan, gebruik makend van zijn bevoegdheid de zetel van de vennootschap binnen het Belgisch grondgebied te verplaatsen, de zetel vestigt in een ander taalgebied, dan zal de vennootschapsakte ongetwijfeld moeten worden vertaald, wil men de eventuele nietigheid van de akte voorkomen of in elk geval de niet-tegenwerpelijke ervan vermijden.

Gaat men ervan uit dat zulk een vertaling, die het onafwendbare gevolg is van de zetelwijziging, een statutenwijziging is, dan zou de overbrenging van zetel naar een ander taalgebied, bij besluit van het orgaan van bestuur, een wijziging van de taalaanhorigheid van de vennootschap betekenen, waarvan de gevolgen de bevoegdheid van dit orgaan overstijgen<sup>56</sup>, indien het niet de macht zou hebben te zorgen voor een vertaling van de wettelijk voorgeschreven akten en bescheiden. Het bestuur kan daartoe slechts de macht hebben indien zulk een vertaling niet wordt gelijkgesteld met een statutenwijziging.

<sup>54</sup> A. RAUCQ, *Rép. Notarial*, tw. «Société anonyme», nr. 124; Ch. RESTEAU, *Traité des sociétés anonymes* (uitg. 1981 Brussel), nr. 26, blz. 75 en 76.

<sup>55</sup> Bepaalde rechtsleer koppelt aan de zetelwijziging naar het buitenland, noodzakelijkerwijs de ontbinding en vereffening van de vennootschap. Aldus: Ch. RESTEAU, *o.c.*, nr. 23, blz. 71; J. VAN RIJN, *Principes de droit commercial*, nr. 377, blz. 265; WAUWERMANS, *Manuel pratique des sociétés*, nr. 1097, blz. 577.

<sup>55a</sup> Ch. RESTEAU, *Traité des sociétés anonymes*, Brussel, 1981, nr. 23, blz. 71.

<sup>56</sup> Belgische vereniging van Bedrijfsjuristen, *N.V., Gecommentariseerde statuten*, Brussel, 1978, blz. 19 en 20.

<sup>50</sup> R. DECHAMPS, *Rev. Not. B.*, 1974, 633.

<sup>51</sup> B.S., 1 september 1973, p. 9896 in fine. H. van Soest, geeft deze hypothese op zonder opgave van auteur, *o.c.*, nr. 256, blz. 82, benevens de andere hiervoor aangegeven voorstellen, nrs. 257, 258, 259, 260, blz. 82 en 83.

<sup>52</sup> R. DECHAMPS, *Rev. Not. B.*, 1974, 34.

<sup>53</sup> C.S.W. Dossiers 4004/4005, 1975, blz. 304; C. DE BUSSCHERE, *o.c.*, nr. 88, blz. 49, voetnoten 18 en 19; H. VAN SOEST, *o.c.*, nr. 263, blz. 84.

Volledigheidshalve moet worden vermeld dat niet alle auteurs het eens zijn over het feit dat overbrenging van de zetel naar een ander taalgebied of het openen van een exploitatiezetel in een ander taalgebied de verplichting meebrengt tot vertaling van de statuten. Hierover meer infra, litt. F.

De gevolgen van een zetelwijziging zijn nog frappanter in geval van overbrenging van de zetel vanuit het buitenland naar België. Wat is het lot van de statuten van een buitenlandse vennootschap die aldaar geldig is opgericht en erkenning geniet van haar rechtspersoonlijkheid en die haar zetel overbrengt naar ons land? Het staat vast dat haar rechtspersoonlijkheid wordt erkend in ons land, op voorwaarde dat haar statuten stroken met de dwingende bepalingen van onze wetgeving<sup>57</sup>. Deze statuten, origineel opgesteld in een vreemde taal, zijn niet ongeldig en de vennootschapsakte, hoewel niet in het Nederlands opgemaakt, is niet nietig, maar zij zal ongetwijfeld moeten worden vertaald. Deze vertaling waardoor de buitenslands verleden akten in ons land geldingskracht krijgen, «wijzigt» ze niet in zoverre er inhoudelijk niets is veranderd. Het overleggen van een «authentieke» (in de zin van «echt verklaarde») vertaling zal dus volstaan<sup>58</sup>.

#### *Besluit over de «vertalingsproblematiek» met betrekking tot de statuten*

O.i. brengt een vertaling die inhoudelijk getrouw de originele tekst van de statuten omzet in een andere taal, geen wijziging van de statuten, in de zin als bedoeld door de Vennootschappenwet.

De bevoegdheid om zulk een vertaling op te stellen komt dan ook sedert de wet van 6 maart 1973 voor de N.V. en de B.V.B.A. toe aan het orgaan van bestuur, dat krachtens de bepalingen van de artt. 54 en 130 van de Vennootschappenwet beschikt over de bevoegdheid om alle handelingen te verrichten die nodig of dienstig zijn tot verwezenlijking van het doel van de vennootschap, behoudens die waarvoor volgens de wet alleen de algemene vergadering bevoegd is<sup>59</sup>.

Mist de tekst, opgesteld door het orgaan van bestuur de «authenticiteit», begrepen als enige «geldingskracht»? Er bestaat geen twijfel over dat jegens derden en in rechte het orgaan van bestuur de vennootschap geldig kan verbinden. De in een andere taal geredigeerde tekst, als hij uitgaat van dit bevoegd orgaan, is voorzeker tegenwerpelijk. Hoewel het bestuur niet bij machte is de bestaande statuten op te heffen of te wijzigen — dit behoort immers tot de exclusieve opdracht en macht van de algemene vergadering — krijgt de door het bestuur geredigeerde tekst, op grond van artikel 10, § 4, van de Vennootschappenwet, door de neerlegging in het vennootschapsdossier, wat de tegenwerpelijkheid jegens derden betreft, de door het taaldecreet onontbeerlijk geachte «authenticiteit».

<sup>57</sup> Ch. RESTEAU, o.c., nr. 22<sup>quater</sup>, blz. 66 e.v.; nr. 23<sup>ter</sup>, blz. 72 met noot 42, verwijzend naar het arrest «Lamot», Cass., 12 november 1965, *Pas.*, 1966, I, 336.

<sup>58</sup> R. RENARD, o.c., nr. 545, blz. 316 en 317; I. DE WEERDT, o.c., blz. 91, nr. 215; Hof Brussel, 25 oktober 1922, *Pas.*, 1922, II, 205.

<sup>59</sup> Over de residuaire bevoegdheid: J. RONSE, *De wet van 8 maart 1973*, Gent, 1975, nrs. 307 e.v., vooral nrs. 310 en 312, blz. 161 e.v.; SIMONT, *Rev. Prat. Soc.*, 174, nrs. 35, 36, blz. 35 e.v.

Inderdaad zal ingeval de gepubliceerde tekst en de neergelegde tekst verschillen, de neergelegde tekst primeren en gelden als «authentiek».

Moet men een overdreven formalistische waarde hechten aan de «oorspronkelijkheid» van de tekst, en kan men zeggen dat de Nederlandse tekst *origineel* moet zijn en dus oorspronkelijk in het Nederlands moet zijn goedgekeurd door de algemene vergadering? Dit lijkt ons een te vergaande betekenis verlenen aan de verplichting de akten in het Nederlands te stellen<sup>60</sup>.

Hoewel wij van oordeel zijn dat een «vertaling» niet als een «wijziging» moet worden begrepen, kan niet worden voorbijgegaan aan de gevaren van een slordige, onvolledige, bij vergissing foutieve of zelfs bewust dubbelzinnige en vertekenende vertaling. Traduttore traditore! Vandaar dat de rechtszekerheid gebiedt bepaalde garanties in te bouwen. Zo lijkt het volkomen verantwoord dat het bestuur zich indekt tegen een actie waarbij de vennootschap haar bestuurders ter verantwoording zou roepen wegens een, al dan niet reële of voorgewende, van de oorspronkelijke tekst afwijkende vertaling, door de neergelegde of neer te leggen tekst te onderwerpen aan de goedkeuring van de algemene vergadering. Niets belet het bestuur om deze goedkeuring te verzoeken in een bijzondere algemene vergadering waarvan de notulen bij authentieke akte worden opgemaakt. De goedkeuring kan voorzeker bij gewone meerderheid door de algemene vergadering worden verleend, zoals elke bekrachtiging die het orgaan van bestuur kan solliciteren voor bepaalde handelingen, en maakt duidelijk dat de nagestreefde authenticiteit — door de neerlegging in het vennootschapsdossier (reeds) verkregen of (nog) te verkrijgen wat de derden betreft — ook op intern vlak, binnen de vennootschap aanvaard is. De vaststelling bij authentieke akte van deze aanvaarding of bekrachtiging is niet zozeer gewenst omwille van de strikte of benaderende naleving van de vormvereisten die de wet oplegt voor een statutenwijziging, maar biedt een aantal praktische voordelen als daar zijn: gemak van bewijsvoering — vaste datum, nagevoeg onbetwistbare waarachtigheid van de notulen —, vlotte bewijskracht van de voor te leggen expedities.

Met deze gedachtengang voor ogen, en legibus sic stantibus, verdient het besluit van zowel de Nederlandse als de Franse kamer van het Comité voor Studie en Wetgeving, aanbeveling en kan worden geconcludeerd door beide standpunten te verzoenen in deze zin:

«Het algemeen streven naar rechtszekerheid vereist dat de vertaling van de statuten, gerealiseerd door toedoen en onder verantwoordelijkheid van het orgaan van bestuur, wordt goedgekeurd door de algemene vergadering bij gewone meerderheid en dat de vaststelling hiervan gebeurt bij authentieke akte.»

Ongetwijfeld zou de hele problematiek kunnen worden opgevangen door een bepaling in de vennootschapswetgeving, waarbij specifieke vorm- en quorumvereisten gesteld voor een vertaling van de statuten worden vastgelegd.

b) *Middelen tot herstel: de vertaling van de oprichtingsakte?* De oprichtingsakte die sedert de inwerkingtreding van het taaldecreet is verleden met miskenning van de erin

<sup>60</sup> C. DE BUSSCHERE, o.c., blz. 47, nr. 84.

vervatte dwingende bepalingen, is absoluut nietig. Die nietigheid zou erkenning moeten genieten over het gehele Belgische grondgebied. Niettemin wordt door het taaldecreet van de Franse gemeenschap van 30 juni 1982 bepaald dat de akten van vennootschappen die gevestigd zijn in het Franse taalgebied, of zelfs die werkers (sic) gebruiken (resic), die zich in het Frans uitdrukken, dwingend in de Franse taal moeten worden opgesteld en dat de rechter er de nietigheid niet mag van vaststellen, indien die stoelt op het gebruik van de Franse taal. Het gebruik van de Franse taal mag de geldigheid van de akten en documenten niet «bezoedelen» (sic). Het is dus twijfelachtig of de oprichtingsakte van een vennootschap die bijvoorbeeld haar «sociale» (sic) zetel gevestigd heeft in het Waalse landsgedeelte, maar die een exploitatiezetel heeft in het Nederlands taalgebied, indien deze akte in het Frans is gesteld, nietig zal worden verklaard. De kans is groot dat een rechtbank in het Waalse landsgedeelte de geldigheid zal erkennen van de oprichtingsakte. Geldigheid die ook zou moeten worden erkend over het gehele Belgische grondgebied. Anderzijds zou een rechtbank in het Nederlands taalgebied, geadieerd via het aanknopingspunt van de exploitatiezetel, de ongeldigheid moeten uitspreken, wegens miskenning van het taaldecreet van 19 juli 1973.

Hoe dit conflict in rechte kan worden opgelost is een raadsel<sup>61</sup>. Een logische en tegelijkertijd praktische oplossing voor dit conflict kan erin bestaan de nietigheidssanctie af te zwakken en tegenover een in een ander taalgebied opgerichte vennootschap dezelfde attitude aan te nemen als tegenover een buitenlandse vennootschap die geldig is opgericht krachtens een in het buitenland verleden akte opgesteld in een vreemde taal. De geldigheid van de vennootschap en van de akte wordt niet in twijfel getrokken, alleen zal de vennootschap en de vennootschapsakte, om te worden «erkend», zich moeten conformeren aan de taalwetgeving. M.a.w. een onderscheid tussen «nietigheid» en «weigeren van erkenning» is noodzakelijk<sup>62</sup>. De weigering van erkenning houdt geen uitspraak in over de geldigheid of de nietigheid van de (vreemde) vennootschap, maar resulteert in de ontkenning van haar rechtsbevoegdheid om als eiser voor de rechter op te treden, m.a.w. de uitspraak van de niet-ontvankelijkheid van de door de vreemde vennootschap ingestelde vordering<sup>63</sup>. Kortom men beperkt de sanctie tot een praktisch resultaat door de akte geen geldingskracht te verlenen, zonder zich uit te spreken over haar geldigheid, wat immers zou kunnen leiden tot contradictoische uitspraken. Om geldingskracht te hebben in het Nederlands taalgebied zal de gewraakte oprichtingsakte moeten worden vertaald, zoals dit ook moet gebeuren voor de akten van buitenlandse vennootschappen die zich in België komen vestigen.

Andermaal rijst dan de praktische vraag, hoe deze vertaling tot stand zal moeten komen. Wie zal deze akte vertalen: de algemene vergadering of het orgaan van bestuur? Op welke vormelijke wijze? Met inachtneming van dezelf-

de vormvoorschriften als voor een oprichtingsakte en met dezelfde partijen? Mag, moet, kan men zich beperken tot de vertaling van het «statutair» gedeelte?

Sedert het tot stand komen van de wet van 6 maart 1978, waarbij de verplichting is ingevoerd een gecoördineerde tekst van de statuten op te stellen na elke statutenwijziging, is het bewustzijn gegroeid dat de begrippen «vennootschapsakte, oprichtingsakte, statuten» niet dezelfde inhoud hebben. In de praktijk is een duidelijke afscheiding gegroeid in de oprichtingsakte tussen het gedeelte «statuten» en het gedeelte waarin de bepalingen van het vennootschapscontract vervat zijn die van voorbijgaande aard zijn<sup>64</sup>. Is zo'n opsplitsing in rubrieken toegepast, dan rijst de vraag of kan worden volstaan met de vertaling van het statutair gedeelte dan wel of de gehele akte van A tot Z moet worden vertaald. Dit probleem wordt aangeraakt n.a.v. het geval van de vestiging van een bijkomende exploitatiezetel in het Frans taalgebied. In zo'n situatie wordt voorgesteld dat uitsluitend de statutaire bepalingen moeten worden omgezet<sup>65</sup>.

Men zou hierop voortgaande de mening kunnen zijn toegedaan dat, indien de oprichtingsakte van een vennootschap ten onrechte in de Franse taal zou zijn gesteld, men zich kan beperken tot de omzetting van het statutair gedeelte in het Nederlands.

In zoverre de anderstalige akte niet absoluut nietig is (waarbij de gevolgen van de nietigheid terugwerken ex tunc) maar enkel zonder geldingskracht blijft en niet bruikbaar is in zijn anderstalige versie, kan een loutere vertaling van deze passages uit de akte die van belang zijn en blijven voor de externe werking van de vennootschap volstaan. Het zogenaamd «historische» gedeelte van voorbijgaande aard is immers reeds volledig geconsumeerd en heeft dan ook geen permanentiewaarde. Van blijvend belang is in elk geval het strikt statutair gedeelte, dat ongetwijfeld moet worden vertaald, want deze bepalingen zouden anders niet jegens derden kunnen worden ingeroepen.

Maar ook een aantal niet statutaire bedingen die, hoewel ze van voorbijgaande aard zijn, toch voor de vennootschapswerking in die mate van belang zijn, dat de niet-tegenwerpelijheid jegens derden de vennootschap voor onoverkomelijke problemen zou stellen, moeten o.i. eveneens worden vertaald. Bij wijze van voorbeeld kan worden aangestipt:

— de vermelding in de oprichtingsakte, als een niet statutaire bepaling, van de vestiging van de zetel van de vennootschap;

— de vermelding in de oprichtingsakte, als een voorbijgaande bepaling, vanaf welke datum de vennootschap begint te werken en welke de duur is van het eerste boekjaar;

— de aanstelling van de bestuurders van de vennootschap en de vermelding op welke wijze zij de vennootschap zullen vertegenwoordigen en de eventuele beperkingen in de uitoefening van de hun toebedeelde macht.

Het is dus overduidelijk dat het onverstandig zou zijn zich bij de vertaling van de oprichtingsakte te beperken tot

<sup>61</sup> C. DE BUSSCHERE, *o.c.*, blz. 57, nr. 104, voetnoot 39; I. DE WEERDT, *o.c.*, blz. 92, nrs. 217 en 218; H. DU FAUX, *Notarius*, 1974, 180; R. RENARD, *o.c.*, blz. 313, nr. 540.

<sup>62</sup> Over dit verschil: Jan RONSE, *o.c.*, blz. 99 en 100, nr. 199.

<sup>63</sup> J. RONSE, *o.c.*, blz. 100, nr. 199.

<sup>64</sup> R. DECHAMPS, *Rev. P. Not.*, 1973, 540; L. WEYTS, *Tijd. Not.*, 1976, 97 e.v.

<sup>65</sup> C. DE BUSSCHERE, *o.c.*, nr. 96, blz. 52 e.v.

het strikt statutair gedeelte. O.i. verdient het zelfs aanbeveling de gehele oprichtingsakte integraal te vertalen om te vermijden dat later zou blijken dat een aantal bedingen uit de oprichtingsakte ten onrechte niet vertaald werden en dus geen geldingskracht hebben.

Gaat men ervan uit dat de oprichtingsakte niet getroffen wordt met nietigheid, dan zal deze vertaling o.i. kunnen geschieden door toedoen van het orgaan van bestuur, dat op rechtsgeldige wijze de Nederlandse tekst van de statuten kan laten vaststellen samen met de vertaling van de andere (niet statutaire) bedingen van de oprichtingsakte die blijvende geldigheidswaarde hebben. Deze oplossing zal o.i. moeten worden toegepast voor oprichtingsakten van vennootschappen, die geldig zijn verleden vóór de inwerking-treding van het taaldecreet maar die sedert de toepassing ervan niet meer bruikbaar zijn, en voor oprichtingsakten van vennootschappen met een statutaire en/of exploitatiezetel in een ander taalgebied, die een exploitatiezetel vestigen in een taalgebied Nederlands gebied.

In de optiek echter dat de anderstalige akte *absoluut* nietig zou zijn en dat de nietigheid zou terugwerken *ex tunc*, bestaat er geen twijfel dat de *gehele* akte, inclusief de bepalingen van voorbijaande aard, die enkel historisch belang hebben als «momentopname» van de oprichting, moet worden vertaald indien men de nietigheid wil herstellen.

Aanvaardt men deze (strengere) zienswijze als de enige juiste, dan moet men andermaal de vraag stellen naar de eigenlijke draagwijdte van deze dwingende «vertaling». Indien men van oordeel is dat de nietige akte als origineel moet worden vervangen, dan is er geen andere oplossing mogelijk dan dat de akte volledig opnieuw «overgedaan» wordt, in dezelfde vorm en met dezelfde partijen (althans wat de eigenlijke «oprichters» betreft) als de oorspronkelijke maar nietige akte (d.w.z. voor notaris indien het een authentieke oprichtingsakte gold). Ongetwijfeld stelt deze orthodoxie schier onoplosbare problemen ingeval sedert de eerste «nietige» oprichtingsakte partijen overleden zijn, handelingsonbekwaam geworden zijn of uit de vennootschap getreden door overdracht van aandelen, zodat ze niet meer geïnteresseerd zijn in een herstel van de nietigheid<sup>66</sup>.

Nadere analyse van het gestelde probleem maakt het mogelijk een proeve van oplossing voor te stellen. De nietigheid van de oprichtingsakte staat gelijk met het ontbreken van een akte. Op grond van artikel 13<sup>ter</sup> van de Vennootschappenwet zal dus ook de nietigheid van de vennootschap kunnen worden uitgesproken. Aangezien deze laatste nietigheid relatief is, slechts geldt *ex nunc*, en voor herstel vatbaar is, kan de oplossing erin bestaan te erkennen dat de vennootschap, hoewel haar oprichtingsakte nietig is, toch nog geldig, zij het op onregelmatige wijze, voortbestaat tot wanneer ze zal zijn nietigverklaard, net zoals bijvoorbeeld een zonder oprichtingsakte op onregelmatige wijze bestaande vennootschap. Deze onregelmatige vennootschap zal door toedoen van haar orgaan van vertegenwoordiging, waarvan de bevoegdheid niet kan worden aangevochten

<sup>66</sup> C. DE BUSSCHERE, o.c., blz. 52, nr. 95, die wijst op de moeilijkheid van een overleden «stichter», waaruit mag worden afgeleid dat hij van oordeel is dat de akte met dezelfde partijen opnieuw moet worden verleden; J. DE VROE, *Notarius*, 1975, blz. 165, nr. 10, a, schrijft dat de akte in het Nederlands moet worden «hermaakt».

dan op het ogenblik dat de vennootschap zal zijn nietigverklaard, een Nederlandse vertaling van de oprichtingsakte opstellen en neerleggen in het vennootschapsdossier. Dit veronderstelt natuurlijk dat zonodig eerst de akte(n) waaruit de aanstelling en de bevoegdheid van de organieke vertegenwoordiger(s) blijken, in het Nederlands neergelegd is of zijn! Door de neerlegging van de vertaling in het vennootschapsdossier wordt de nietigheid vanaf dat ogenblik hersteld en niet alleen de mogelijke nietigheid gesteld bij artikel 13<sup>ter</sup> Vennootschappenwet maar ook de nietigheid gedecreteerd ingevolge de taalwetgeving. Immers deze nietigheid kan worden opgeheven door de vervanging van de nietige stukken<sup>67</sup>.

Rechtszekerheid gebiedt o.i. dat het wenselijk is deze vervangende vertaling op te stellen of in elk geval te laten bekrachtigen of goedkeuren, door (bij voorkeur) de oprichters (zo mogelijk door alle oprichters), en door de algemene vergadering van de aandeelhouders (bij gewone meerderheid).

## — C. De akten strekkende tot wijziging van de statuten —

### 1. Algemeen beginsel

De vraag of de vennootschapsakte geldig of aan derden tegenwerpelijk is of blijft, wanneer ze in een andere taal is opgesteld dan de streektaal, geldt evenzeer voor de aan de oprichting opvolgende akten, waarbij de statuten gewijzigd werden of worden. Zulke akten zijn ongetwijfeld evenzeer als de oprichtingsakte, «wettelijk voorgeschreven», omdat zij het verlengde zijn van de oprichtingsakte en strekken tot bestendiging van het vennootschapscontract<sup>68</sup>.

### 2. Toepassing op de akten van statutenwijziging

#### a. Akten verleden sedert 16 september 1973

Net zoals voor de oprichtingsakten staat het buiten kijf dat de akten strekkende tot wijziging van de statuten, verleden sedert 16 september 1973 uitsluitend in het Nederlands behoren te zijn voor vennootschappen gevestigd in het homogeen Nederlands taalgebied, op straffe van absolute nietigheid.

Ook deze «absoluutheid» moet worden gerelativeerd, aangezien naar luid van artikel 13<sup>quater</sup> van de Vennootschappenwet de wijzigende akten, indien ze nietig worden verklaard, slechts met nietigheid getroffen worden «*ex nunc*».

Dit maakt het mogelijk de toestand te regulariseren voordat het tot een uitspraak komt, net zoals in het geval van een onregelmatige oprichtingsakte<sup>69</sup>.

<sup>67</sup> I. DE WEERDT, o.c., nr. 251, blz. 105; R. RENARD, o.c., nr. 472, blz. 271.

<sup>68</sup> V.C.T. Ned. Afdeling, 15 juni 1965, nr. 1123; 9 november 1965, nr. 1222; 9 december 1965, nr. 150; 22 september 1966, nr. 1486; 24 november 1966, nr. 2657; 20 juni 1967, nr. 1568; 13 januari 1970, nr. 3008; 12 mei 1970, nr. 3063; C. DE BUSSCHERE, o.c., blz. 52, nrs. 94 e.v.; I. DE WEERDT, o.c., blz. 26, nr. 34, en blz. 94, nr. 222; R. RENARD, o.c., blz. 250, nr. 436, 2; H. VAN SOEST, o.c., blz. 80, nr. 249.

<sup>69</sup> I. DE WEERDT, o.c., nrs. 248 e.v., blz. 203 e.v.; anders: C. DE BUSSCHERE, *R.W.*, 1973-74, 1154, en *Tijd. Not.*, 1974, 200.

Het herstel moet geschieden door het samenroepen van een nieuwe buitengewone algemene vergadering die de voorgaande statutenwijziging bekrachtigt met naleving van de vorm- en quorumvereisten als voorgeschreven voor een statutenwijziging, indien men ervan uitgaat dat de nietige akte enkel kan worden vervangen door een nieuwe «originale» akte.

Aanvaardt men dat de nietigheid kan worden hersteld door een vertaling (die niet origineel behoort te zijn), dan kan het bevoegde orgaan van bestuur en vertegenwoordiging ter regularisatie een vertaling van de akte neerleggen in het vennootschapsdossier ter vervanging van de ongeldige akte.

Meent men dat de ongeldige akte «niet bestaande» is ten gevolge van de zogenaamd absolute nietigheid, dan kan uiteraard van iets dat niet bestaat geen vertaling gemaakt worden! Maar dan moet toch de vraag gesteld worden naar de zin van de in de wet bepaalde herstel mogelijkheid, door «vervanging». Van een document dat kan worden «vervangen», kan men niet zeggen dat het niet heeft bestaan, en als het kan worden vervangen, is het o.i. ook mogelijk het te vertalen, met het oog op een adequate vervanging.

#### b. Akten voordien verleden

Wat de vóór 16 september 1973 verleden akten van statutenwijziging betreft, moet een zelfde onderscheid gemaakt worden, alnaargelang de akten verleden zijn vóór 2 augustus 1963 en erna.

##### 1) Akten verleden voor 2 augustus 1963

De akten daterend van voor 2 augustus 1963 waarbij de statuten van de vennootschap gevestigd in het homogeen Nederlands gebied, gewijzigd zijn en die gesteld zijn in het Frans, zijn en blijven ongetwijfeld geldig. Dit is voorzeker het geval met het «historisch» gedeelte ervan, dat geen enkele actualiteitswaarde meer heeft en volledig geconsumeerd is. Alleen zullen zij, wat het beslissend gedeelte betreft, in zoverre dit blijvende actualiteitswaarde heeft, zoals gezegd voor de oprichtingsakte, bij gemis aan geldingskracht in het Nederlands taalgebied niet langer bruikbaar zijn, en derhalve moeten worden vertaald, althans wat het nog van belang zijnde gedeelte betreft.

##### 2) Akten verleden na 2 augustus 1963, vóór 16 september 1973

De akten daterend van na 2 augustus 1963 waarbij de statuten van een vennootschap, gevestigd in het homogeen Nederlands taalgebied, gewijzigd zijn en die gesteld zijn in het Frans, zijn volstrekt nietig, indien men de retroactieve werking van het taaldecreet aanvaardt, anderszins zijn ze in alle geval ook in hun beslissend gedeelte met blijvende actualiteitswaarde niet meer te gebruiken.

In beide gevallen zal een vertaling onontbeerlijk zijn, wat betreft het gedeelte van de akte dat blijvende actualiteitswaarde heeft.

Ongetwijfeld kan een nieuwe buitengewone algemene vergadering de niet tegenwerpelijke of nietige gedeelten die moeten worden vervangen door een Nederlandse tekst, bekrachtigen door een besluit genomen met naleving van wettelijke voorschriften opgelegd voor een statutenwijziging.

Maar naar onze mening is het evenzeer mogelijk de tekortkoming te herstellen door neerlegging in het vennootschapsdossier, door het bevoegde orgaan van het bestuur en vertegenwoordiging, van een vertaling van de akte in

zoverre die niet absoluut nietig is, wat o.i. niet het geval is. Het behoort immers tot de bevoegdheid van het orgaan van bestuur en vertegenwoordiging kopieën en/of uittreksels af te leveren voor de notulen van de algemene vergadering. Deze bevoegdheid houdt o.i. ook de macht in, hiervan vertalingen op te maken en af te leveren. Samen met de neergelegde vertaling zal ook een nieuwe gecoördineerde tekst moeten worden neergelegd.

De vereisten met betrekking tot deze coördinatie worden hierna afzonderlijk besproken.

#### 3. De gecoördineerde tekst van de statuten na een wijzigende akte

De akten waarbij de statuten gewijzigd worden of zijn, stellen ook een bijzonder probleem met betrekking tot de verplicht neer te leggen «gecoördineerde tekst van de statuten». Inderdaad, zodra er een statutenwijziging heeft plaatsgevonden of zal plaatsvinden, moet met toepassing van artikel 12, § 3, 2°, van de Vennootschappenwet een gecoördineerde tekst worden opgesteld van de statuten. Dat zulk een gecoördineerde tekst eveneens behoort tot de akten en documenten voorgeschreven door de wet lijdt geen twijfel<sup>70</sup>. Immers, de neerlegging ervan vloeit voort uit een specifieke wetsbepaling met als ratio legis dat derden op die manier een juiste kennis zouden hebben van de geactualiseerde vennootschapsakte. De «authenticiteitswaarde» van de aldus neergelegde coördinatie is trouwens uitdrukkelijk erkend in de wet. Krachtens de bepaling van artikel 10, § 4, in fine, primeert immers de tekst van de gecoördineerde statuten op de in het Staatsblad bekendgemaakte teksten.

Ongetwijfeld heeft de coördinatie een publiek karakter en dus valt deze akte onder de toepassing van de taalwetgeving, waarbij de eentaligheid in eentalig gebied wordt nagestreefd. Ingevolge de taalwetgeving zijn de na wijziging gecoördineerde statuten, opgesteld in een andere taal dan die van het rechtsgebied waartoe de vennootschap behoort, nietig en aangezien de neerlegging ervan in het vennootschapsdossier geweigerd zal worden, zal de ongeldige tekst nooit effectief kunnen worden gebruikt en geen tegenwerpelijkheid kunnen krijgen. De enige manier om aan een gecoördineerde tekst volle geldingskracht te verlenen zal er dus in bestaan hem op te stellen met inachtneming van de voorschriften van de taalwetgeving.

Bovendien bepaalt het koninklijk besluit van 7 augustus 1973, laatst gewijzigd bij het koninklijk besluit van 21 februari 1985, nadrukkelijk dat alle stukken die in het vennootschapsdossier neergelegd worden slechts in één taal mogen worden gesteld.

De gecoördineerde tekst zal dus onvermijdelijk in één taal moeten worden opgemaakt, namelijk de taal van het rechtsgebied waartoe de vennootschap behoort. Niettemin bestonden er bij het invoeren van de coördinatieverplichting en bestaan er zelfs nu nog, méér dan twintig jaar na de wet van 2 augustus 1963, in het Vlaamse landsdeel een groot aantal vennootschappen waarvan alle of een aantal

<sup>70</sup> C. DE BUSSCHERE, *Tijd. Not.*, 1974, 201; J. DE VROE, *Notarius*, 1975, 166; I. DE WEERDT, o.c., nr. 34, blz. 27, en nr. 224, blz. 94; H. VAN SOEST, o.c., blz. 81, nr. 254.

artikelen van de statuten in het Frans waren of zijn gesteld. Indien het vennootschapsorgaan dat de gecoördineerde tekst van de statuten opstelt, zich zou beperken tot het samenvoegen van de bestaande teksten met voortdurende en actuele geldingskracht, dan komt men in zulke situaties tot eentalig Franse of tot zogenaamd «gepanacheerde» Frans-Nederlands-Franse teksten, die strijdig zijn met de wettelijke voorschriften die tot eentalig Nederlandse coördinatie verplichten. Deze moeilijkheid heeft, zoals het geval van de anderstalige oprichtingsakte, geleid tot een aantal proeven of voorstellen tot oplossing.

De eerste vraag die gerezen is na de inwerkingtreding van de wetsbepalingen die tot coördinatie verplichten, had louter betrekking op de vorm. Beweerd werd dat de coördinatie, gezien het belang voor de rechtszekerheid, in de authentieke vorm moet worden opgemaakt<sup>71</sup>. Deze thesis is evenwel ontkracht door het ministerieel rondschrijven van 24 augustus 1973, *B.S.*, 1 september 1973, p. 9891 e.v. waaruit blijkt dat de gecoördineerde tekst mag worden opgesteld in de vorm van een onderhandse akte.

— De tweede vraag betrof het lot van «gepanacheerde» statuten en de problemen in verband met de noodzakelijke vertaling van de Franse tekstgedeelten, om tot een eentalig geheel te komen. Dezelfde auteur die de authentieke akte verdedigde van een «gewone» coördinatie, is van oordeel dat ook deze vertaling met het oog op coördinatie in de authentieke vorm dient te gebeuren, omwille van de rechtszekerheid<sup>72</sup>. Maar voortgaande op de opinie van auteurs die er een andere mening op na houden, stelt hij, dat indien men aanvaardt dat een «gewone» gecoördineerde tekst bij onderhandse akte kan, dan ook de «vertaling» van de anderstalige passages in dezelfde vorm moet kunnen<sup>73</sup>. Dit strookt dan weer niet met een andere stelling waarbij beweerd wordt dat een vertaling van statuten, ook al is die enkel bestemd om te dienen als gecoördineerde tekst, moet worden opgesteld in de vorm als voorgeschreven voor een statutenwijziging<sup>74</sup>.

Hoe dan ook, iedereen is het erover eens dat, indien de statuten van een vennootschap met exploitatiezetel in het homogeen Nederlands taalgebied gewijzigd zijn of worden en de voordien bestaande teksten geheel of ten dele in het Frans zijn gesteld, de gecoördineerde tekst eentalig Nederlands zal moeten zijn.

Deze tekst kan ongetwijfeld rechtsgeldig opgesteld worden door het orgaan van de vennootschap bevoegd om de vennootschap te verbinden jegens derden en moet o.i. niet worden goedgekeurd door de algemene vergadering. Coördineren is immers een daad van «uitvoering» waarbij in beginsel elke vorm van originaliteit of van subjectieve inbreng uitgesloten is. Het is het louter ordenend samenbrengen van wat in opeenvolgende geldig tot stand gekomen besluiten is opgestapeld.

De noodzakelijke vertaling van de tekstgedeelten die om historische redenen niet in de thans verplichte eentalige

«authentieke» (in de zin van originele) versie bestaan, kan o.i. evenzeer gebeuren door het bevoegd orgaan van bestuur van de vennootschap, zonder verplichte tussenkomst van de algemene vergadering, als de «gewone» coördinatie, waar geen omzetting in een andere taal bij te pas komt.

Wegens de belangrijkheid van de erkenning als «authentieke» (d.i. enig geldende) tekst verbonden aan de neerlegging in het vennootschapsdossier, is de verantwoordelijkheid van de redacteur van de gecoördineerde tekst niet gering. Hij verbindt inderdaad de vennootschap! Daarom gebiedt o.i. de rechtszekerheid dat de steller van de gecoördineerde tekst zijn verantwoordelijkheid ter zake jegens de vennootschap indekt door bij de eerste gelegenheid de coördinatie door de algemene vergadering te laten goedkeuren. Zulk een goedkeuring is o.i. aan geen enkele vorm- of quorumvereiste onderworpen. Als de vergadering geldig is opgeroepen, met als agendapunt «bekrachtiging of goedkeuring van de gecoördineerde tekst van de statuten», en zij spreekt zich hierover positief uit bij gewone meerderheid, zal de vennootschap de geldigheid van de gecoördineerde tekst (al dan niet in vertaling) niet meer kunnen betwisten en verkrijgt de verantwoordelijke bestuurder jegens de vennootschap volledige kwijting ter zake.

Dit betekent niet dat men op die wijze, zonder naleving van de vorm- en quorumvereisten als voorgeschreven voor een statutenwijziging, «nieuwe» statuten kan maken.

Statutenwijzigingen die niet zijn goedgekeurd met naleving van de wettelijke voorschriften, zijn ongeldig, en hoewel een schijnbaar louter coördinerende, maar in feite wijzigende tekst, de vennootschap bindt jegens derden, kunnen dezen zich, desgewenst, beroepen op de onderliggende werkelijkheid.

De neerlegging van een nieuwe versie van de statuten als zijnde de gecoördineerde tekst, om bepaalde statutenwijzigingen als het ware authenticiteit te verlenen, en zelfs de erkenning van deze coördinatie door een gewone algemene vergadering vermag niet de ongeldigheid erga omnes (ook tegenover de vennootschap en jegens de vennoten die niet aanwezig waren op de algemene vergadering of die er niet mee ingestemd hebben) van de vernieuwing te dekken, indien ze niet is goedgekeurd bij authentieke akte en met naleving van de vorm- en quorumvereisten als voorgeschreven voor een statutenwijziging of indien ze niet is goedgekeurd blijkens een akte opgesteld conform de gebiedende taalvoorschriften (in elk geval sedert 16 september 1973).

Maar ongeacht of deze coördinatie geschiedt ofwel door de samenvoeging van diverse eentalige teksten, dan wel door het omzetten van verschillende tekstgedeelten in een andere taal, om te komen tot een nieuw en eentalig geheel, kan o.i. deze samenvoeging en omzetting geschieden door toedoen van het bevoegde orgaan van bestuur, zonder tussenkomst van de algemene vergadering.

#### *D. Documenten in samenhang met de oprichting opgesteld*

Tot hiertoe werd enkel het lot van de oprichtingsakte, van de wijzigende akten en van de daaruit voortvloeiende gecoördineerde tekst van de statuten besproken, kortom de toepassing van de taalvoorschriften op de eigenlijke vennootschapsakte, waarvan buiten kijf staat dat zij valt onder de qualificatie van voorgeschreven akte. Een aantal documenten die worden opgesteld in samenhang met de eigen-

<sup>71</sup> R. DECHAMPS, *Rev. Not. B.*, 1973, 427 e.v., nr. 9.

<sup>72</sup> R. DECHAMPS, *Rev. Not. B.*, 1974, 13.

<sup>73</sup> R. DECHAMPS, *Rev. Not. B.*, 1974, 623; I. DE WEERDT, *o.c.*, blz. 94, nr. 224.

<sup>74</sup> C. DE BUSSCHERE, *o.c.*, blz. 51, nr. 91, en ook *R.W.*, 1975-76, 148, *Tijd. Not.*, 1974, 209.

lijke vennootschapsakte verdienen eveneens bijzondere aandacht.

*1. Attest van de financiële instelling (geldelijke inbreng, art. 29bis Venn. wet)*

Indien in een akte met betrekking tot de naamloze vennootschap of een besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid een geldelijke inbreng wordt vastgesteld, zal aan de akte een attest moeten worden gehecht (artt. 29bis en 120bis) uitgaande van de instelling waar het geld gestort is op een speciale rekening.

Het is duidelijk dat dit attest eentalig in het Nederlands moet worden opgesteld voor een vennootschap met haar exploitatiezetel in het homogeen Nederlands taalgebied<sup>75</sup>. Dit document waarborgt immers de juistheid van de effectieve storting van het geld. Het is een akte die wettelijk verplicht moet worden opgemaakt, zonder welke de notaris de oprichtingsakte niet zal kunnen opstellen, waaraan dit attest moet worden gehecht. Het publiek karakter en het belang van het document maken het onmisbaar, en dus noodzakelijk vallend onder de toepassing van de taalwetgeving. Het niet, of niet geldig (ten gevolge van nietigheid wegens overtreding van het taaldecreet) bestaan van het document heeft weliswaar niet de nietigheid van de oprichtingsakte tot gevolg, maar ongetwijfeld zal de notaris kunnen worden gestraft wegens wetsovertreding, en zullen de oprichters eventueel verantwoordelijk gesteld worden voor het gemis aan effectieve storting conform artikel 35 Venn. W., onverminderd de sancties gesteld bij artikel 201, 3°, wegens overtreding van artikel 30, 15°, of 121, 8°.

*2. Rapport van de bedrijfsrevisor (niet geldelijke inbreng, artt. 29bis en 120bis)*

Het staat buiten kijf dat dit rapport eentalig Nederlands moet zijn voor vennootschappen met exploitatiezetel in het homogeen Nederlands taalgebied, m.a.w. dat de taalwetgeving er onverkort op van toepassing is<sup>76</sup>. Dit rapport behoort immers tot de wettelijk verplichte documenten waar zonder de oprichtingsakte niet geldig kan worden opgesteld. Bovendien heeft het een publiek karakter, want het kan worden ingezien door iedere belangstellende die het vennootschapsdossier raadpleegt. Ongetwijfeld valt het dus onder de kwalificatie van wettelijk voorgeschreven document.

Tot voor kort kon er nog twijfel bestaan over een mogelijk conflict bij de toepassing van het decreet inzake akten verleden door een notaris met standplaats in een ander taalgebied dan dat van de exploitatiezetel van de vennootschap. Bij oprichting diende immers de bedrijfsrevisor te worden aangewezen door de voorzitter van de rechtbank

van koophandel van het rechtsgebied binnen hetwelk de notaris zijn standplaats had. De beschikking werd dan gegeven in een andere taal dan die van de akte.

Diende de revisor zijn rapport dan op te stellen in de taal van de beschikking met toepassing van de wet op het taalgebruik in gerechtszaken eerder dan in de streektaal bepaald door de vestiging van de zetel? Deze problematiek is nu volledig achterhaald aangezien ook bij oprichting, net zoals bij kapitaalverhoging, de revisor aangewezen wordt door de initiatiefnemers, d.w.z. de oprichters en dus geldt nu als aanknopingspunt voor de toepassing van de taalwet de (exploitatie)zetel van de vennootschap.

*3. Het financieel plan*

De artikelen 29ter en 120ter Venn. W. schrijven voor dat de oprichters een financieel plan in bewaring geven bij de notaris. Dit plan zal kunnen worden opgevraagd door de rechter-commissaris of door de procureur des Konings. Het is dus duidelijk een document dat krachtens de wet verplicht is op te stellen i.v.m. de oprichting van kapitaalvennootschappen, en het is bestemd om zonodig te worden overgelegd aan de rechtbank. Een en ander sluit in dat het in de Nederlandse taal moet worden opgesteld voor vennootschappen met exploitatiezetel in homogeen Nederlands gebied, hoewel het document niet aan de akte moet worden gehecht en evenmin neergelegd wordt in het vennootschapsdossier<sup>77</sup>.

*4. Volmacht tot vertegenwoordiging van een of meer oprichters*

Een meerderheid van auteurs neemt aan dat de volmachten bestemd om bij de akte van oprichting te worden gevoegd, en die derhalve ook moeten worden neergelegd in het vennootschapsdossier, vallen onder de kwalificatie van «akten en bescheiden, voorgeschreven door wetten en reglementen» wegens het feit dat de artt. 30 (in fine) en 121 van de gecoördineerde vennootschapswetgeving ze vermelden en er de verplichte inhoud van voorschrijven, tevens omdat art. 10, § 1, vijfde lid, bepaalt dat zij integraal moeten worden neergelegd. Ten slotte is er artikel 170, vierde lid, dat inzake omzetting van vennootschappen bepaalt dat van de lastgevingsakte de uitgifte of het origineel wordt neergelegd samen met de akte.

In die optiek zullen de volmachten bestemd om te worden gevoegd bij een Nederlandse oprichtingsakte opgesteld moeten zijn in dezelfde taal<sup>78</sup>.

Deze strenge regel leidt tot de vaststelling, dat iemand die — mogelijk omdat hij de taal niet machtig is — een ander aanwijst als zijn lasthebber, dit moet doen in een akte waarvan hij — andermaal — de taal niet begrijpt. Terecht wordt dan ook kritiek uitgebracht op een strikte toepassing van de taalwetgeving in zo'n geval.

<sup>75</sup> J. DE VROE, *Notarius*, 1975, 166; C. DE BUSSCHERE, *o.c.*, blz. 54, nr. 99; H. VAN SOEST, *o.c.*, blz. 80, nr. 246.

<sup>76</sup> C. DE BUSSCHERE, *o.c.*, blz. 54, nr. 99, en voetnoten 33 en 34 (ook *Tijd. Not.*, 1974, 190); R. DECHAMPS, *Rev. Prat. Not.*, 1974, 635; I. DE WEERDT, *o.c.*, blz. 27, nr. 35.2; H. VAN SOEST, *o.c.*, blz. 55, nr. 122, en blz. 80, nr. 246. *Anders*: J. BAUGNIET, *Rép. Prat. Not.*, 1965, 145-154; J.M. VAN HILLE, *Aandelen-Obbligaties*, Brussel, 1977, blz. 112, nrs. 219-220.

<sup>77</sup> C. DE BUSSCHERE, *o.c.*, blz. 54, nr. 99; H. VAN SOEST, *o.c.*, blz. 55, nr. 122, en blz. 80, nr. 246; R. RENARD, *o.c.*, blz. 250, nr. 436.2.

<sup>78</sup> V.C.T. (Ned. Afd.), nr. 1081, nr. 1123 van 15 juni 1965; I. DE WEERDT, *o.c.*, blz. 27, nr. 35.2; R. RENARD, *o.c.*, blz. 250, nr. 436.2; H. VAN SOEST, *o.c.*, blz. 55, nr. 122, en blz. 80, nrs. 247 en 248.

Een volmacht die in het buitenland voor een notaris zou zijn gegeven en uiteraard ontvangen in een taal die de notaris machtig is (per definitie de taal van het land) zou volgens de gewraakte strikte en strenge toepassing van de taalwetgeving niet kunnen worden gebruikt om te worden gevoegd bij een vennootschapsakte (oprichting of kapitaalverhoging bv.).

Om toch een geldig gebruik van zulk een akte te kunnen verantwoorden wordt de probleemstelling verlegd naar het domein van het I.P.R. Ten aanzien van in het buitenland verleden akten van volmacht wordt op grond van het beginsel «auctor regit actum», geleerd dat zij mogen worden aanvaard, ook al zijn ze opgesteld in de landstaal van hun oorsprong en dus in een andere taal dan het Nederlands<sup>79</sup>. Deze zienswijze heeft de verdienste dat zij een oplossing voorstelt voor een toestand die terecht wordt gekwalificeerd als leidend tot «een zonderling gevolg»<sup>80</sup>. Maar de constructie blijft gewrongen. Een vanuit het buitenland opgestuurde onderhandelende volmacht, in het buitenland ondertekend, zou dan wél in de originele vreemde taal kunnen worden gebezigd. De geldigheid van het document zou dan afhangen van het bewijs nopens de plaats van ondertekening?

En wat dan met een in het Frans gestelde volmacht getekend in Brussel of in Wallonië? Of een Duitse volmacht opgesteld in Eupen? Kan het internationaal privaatrecht worden ingeroepen voor binnenlandse taaltoestanden? Geldt de regel «auctor regit actum» al dan niet binnen het eigen land, rekening houdend met het bestaan van andere taalgebieden binnen het eigen land? Quid met een authentieke volmacht verleden voor een Waals notaris die geen Nederlands kent, en die deze akte in het Frans heeft opgesteld? Zou zijn akte niet kunnen gebruikt worden, en die van een notaris in Parijs wél?

O.i. is de ongerijmdheid van deze gewrongen toestand het gevolg van de premisse dat een volmacht behoort tot de akten «voorgeschreven» door de wet. De volmacht is zeker geen document dat onontbeerlijk is om een geldig vennootschapscontract aan te gaan en als dusdanig zeker niet nodig voor het ontstaan of het bestaan van de vennootschap. Een vennootschap kan immers geldig en probleemloos worden opgericht zonder dat enige volmacht wordt gebruikt. Indien men de mogelijkheid tot vertegenwoordiging benut, is de verplichte minimale inhoud van de volmacht wettelijk bepaald, en schrijft de wet voor dat de volmacht neergelegd moet worden samen met de akte. Enkel de neerlegging is dus voorgeschreven door de wet evenals de minimale inhoud. Men kan dus naar de letter van de wet staande houden dat de volmacht «an sich» geen voorgeschreven akte is<sup>81</sup>. De volmacht die een afwezige oprichter geeft aan een lasthebber is een contract tussen lastgever en lasthebber dat de oprichting als dusdanig niet beïnvloedt en volledig valt onder de privé-verhoudingen tussen particulieren. De akte heeft als enige bedoeling een bewijs te creëren van de aan de lasthebber verleende vertegenwoordigingsbevoegdheid. De akte legitimeert de vertegenwoordiging, op dezelfde manier als een uittreksel uit het handelsregister van een vreemde

de vennootschap, gesteld in de taal van de overheidsdienst die het getuigschrift aflevert, waaruit blijkt dat een bepaalde rechtspersoon vertegenwoordigd wordt door een of meer bevoegde natuurlijke personen. Kan men op grond van enig voorschrift verlangen dat een vreemde vennootschap de bevoegdheid van haar vertegenwoordigers legitimeert door een authentiek (in de zin van origineel en enig geldend) in het Nederlands gesteld uittreksel uit het vennootschapsregister of de statuten? Vanzelfsprekend niet. Men neemt genoeg met een echt verklaarde vertaling in het Nederlands van het oorspronkelijk document dat in de vreemde taal is opgesteld. Verdient de legitimering van een lasthebber door middel van een volmacht geen analoge bejegening?

Er zij beklemtoond dat de relatie tussen de aandeelhouders of de oprichters als toekomstige aandeelhouders enerzijds en de vennootschap anderzijds een zuiver privé-karakter vertoont. Het kan niet de bedoeling zijn van de wet op het taalgebruik in het bedrijfsleven dat zij het gebruik van het Nederlands zou opleggen aan de aandeelhouders of de oprichters (aandeelhouders in spe) in hun particuliere relatie t.o.v. de vennootschap.

Terecht wordt geoordeeld dat de «voorovereenkomst» gesloten tussen belangstellende oprichters in spe (promotors) buiten de toepassing valt van het taaldecreet<sup>82</sup>.

Niettemin is zulk een overeenkomst tussen kandidaat-aandeelhouders, die de partijen volkomen bindt, net zoals een volmacht strekkende tot deelneming aan de oprichting, zuiver facultatief, d.w.z. helemaal niet voorgeschreven en volkomen privaat, m.a.w. een overeenkomst tussen particulieren met uitsluitend privé-belangen tot voorwerp. Indien aan zulk een overeenkomst een publiek karakter moet worden gegeven, bv. naar aanleiding van een gerechtelijke betwisting, is het evident dat een vertaling zal moeten worden voorgelegd.

Evenzeer is het evident dat, indien aan de volmacht publiciteit moet worden verleend, wat wettelijk voorgeschreven wordt, een Nederlandse vertaling zal moeten worden toegevoegd om het document te kunnen neerleggen. Maar zulk een volmacht, een zuiver privaatrechtelijke verbintenis met als enige bedoeling het bewijs te leveren van een vertegenwoordigingsbevoegdheid, verheffen tot een overeenkomst met publiek karakter en/of met sociale impact, enkel omdat de wet de neerlegging ervan oplegt in het vennootschapsdossier, vormt o.i. een inbreuk op de persoonlijke vrijheid die niet kan worden verantwoord door de ratio legis van de wet op het taalgebruik in het bedrijfsleven, d.w.z. het garanderen van de taalhomogeniteit en de gaafheid van het eentalig gebied.

Wanneer men zich terecht de vraag heeft gesteld of de Vlaamse wetgever het recht heeft een buitenlander — vreemde notaris of in het buitenland wonende vreemdeling — op te leggen een privé-verbintenis als origineel in het Nederlands op te stellen, en deze bevoegdheid afwijst op grond van gemis aan extra-territoriale werking van het decreet, komt het o.i. voor dat het onbillijke van deze voorstelling niet zozeer voortvloeit uit de extra-territorialiteit maar uit het privé-karakter van de volmacht, waarvan

<sup>79</sup> C. DE BUSSCHERE, o.c., blz. 55, nr. 101.

<sup>80</sup> C. DE BUSSCHERE, *Tijd. Not.*, 1974, 203, noot 32.

<sup>81</sup> R. DECHAMPS, *Rev. Not.*, 1974, 635, § 3.1.

<sup>82</sup> C. DE BUSSCHERE, o.c., blz. 52, nr. 93, ook *T. Not.*, 1974, 198; H. VAN SOEST, o.c., blz. 79, nr. 240.

de wetgever de geldigheid niet kan laten afhangen van de taal waarin het origineel document is opgesteld.

Dat met het oog op de effectieve geldingskracht, met het oog op de plaatselijke bruikbaarheid, de wetgever de vertaling van het document oplegt opdat de akte binnenslands «erkenning»<sup>83</sup> zou kunnen genieten en kunnen worden gebruikt als legitimering, behoort zeker tot zijn bevoegdheid. Dat hij met het oog op de volstreekte geldigheid of nietigheid oplegt dat deze legitimering «authentiek» (in de zin als origineel geldend) in het Nederlands moet worden opgesteld, komt ons voor als bedilzuchtig en is o.i. koren op de molen van de tegenstanders van het taaldecreet, die gepoogd hebben het te discrediteren door de taaldwang die ervan uitgaat afschrikwekkender voor te stellen dan de reële draagwijdte ervan<sup>84</sup>.

Tot welke ongerijmdheid rigorisme ter zake kan leiden, wanneer men zich begeeft op het pad van de ingreep in de privaatrechtelijke relaties kan worden geïllustreerd door de volgende toepassing. Een vennootschap met exploitatiezetel in het Franse taalgebied, en die er «werkers (sic) gebruikt (resic) die zich in het Frans uitdrukken», wenst een vennootschap op te richten in het Nederlandstalig landsgedeelte. Haar raad van bestuur geeft aan een kaderlid de opdracht om haar als bijzondere lasthebber te vertegenwoordigen bij de ondertekening van oprichtingsakte. Indien men zich houdt aan de strenge interpretatie van het taaldecreet, dan zal deze volmacht verplicht als origineel document in het Nederlands moeten worden opgesteld, anders is het document ongeldig. Anderzijds bepaalt het taaldecreet van 30 juni 1982 (van de Franse gemeenschap) dat de opdracht gegeven aan haar personeelsleden in het Frans dient te worden opgesteld, en dat in geen geval het gebruik van de Franse taal de geldigheid van de akten en documenten mag «bezoedelen» (resic). Overtreding heeft nietigheid tot gevolg... Zo kan de bewuste volmacht in elk taalgebied nietig verklaard worden en deze nietigheid zou moeten worden erkend in de beide taalgebieden! Bestaat de correcte handelwijze er niet in te aanvaarden dat een volmacht als oorspronkelijk document geldig kan worden opgemaakt in de taal naar keuze van de betrokkenen, maar dat bij gebruik ervan, in de gevallen waarin de wet een bepaalde vorm van publiciteit voorschrijft, de «erkenning» voor binnenlands gebruik afhangt van de toevoeging van een echt verklaarde vertaling, net zoals in geval van verplichte neerlegging in het vennootschapsdossier van een geldige akte, die evenwel niet in de taal is opgesteld van het rechtsgebied waartoe de vennootschap behoort?

In de praktijk zal de voorzichtige notaris die een in het Nederlands gestelde volmacht ontvangt getekend door Nederlands onkundige lastgevers, om te vermijden dat de opdrachtgevers bij eventuele betwisting over de draagwijdte van de door hen getekende volmacht de bindende kracht ervan verworpen wegens dwaling, een eveneens door dezelfde personen getekende vertaling in zijn dossier bewaren, opgesteld in de door de partijen en de notaris begrepen

taal, zodat de conformiteit van de beide teksten wordt erkend en kan worden bewezen.

En dit ondanks de geruststellende vaststelling dat de rechtspraak de geldigheid aanvaardt van een document getekend door een persoon die de taal waarin het is opgesteld niet begrijpt<sup>85</sup>.

##### *5. De diverse documenten inzake oprichting door openbare inschrijving*

Zoals reeds is gezegd, is een voorontwerp van de oprichtingsakte of het voorakkoord over de oprichting een zuivere privé-zaak die niet valt onder de toepassing van de taalwetgeving<sup>86</sup>.

Anders is het gesteld met het ontwerp van akte als bepaald bij artikel 32 in geval van oprichting door middel van openbare inschrijving. Zulk een wijze van oprichting is wettelijk geregeld door de artikelen 32 en 35 van de Vennootschappenwet. Alle documenten opgesomd in deze artikelen, die constitutief zijn voor het op geldige wijze tot stand komen van de oprichting, zijn ongetwijfeld akten en documenten «voorgeschreven door de wet». Bovendien is het publiek karakter van deze documenten evident. Om deze redenen vallen zij onder de toepassing van de wet op het taalgebruik<sup>87</sup>. Het betreft het in authentieke vorm opgestelde ontwerp van akte, de inschrijvingsbiljetten, de verbintenissen de storting te doen, de oproepingen gericht aan de inschrijvers, de prospectussen, omzendbrieven en aanplakbiljetten, de mededelingen in de bladen.

Niets belet evenwel dat deze mededelingen aan het publiek in de anderstalige landsgedeelten of in het buitenland in een andere taal geschieden dan in het Nederlands, mits dezelfde mededelingen ten minste ook in het Nederlands gebeuren in de publiciteit gevoerd in het Nederlandstalig gebied.

##### *E. Akten en documenten op te stellen tijdens het bestaan van de vennootschap*

###### *1. Notulen van de algemene vergadering en van het collegiaal orgaan van bestuur — Besluiten van individuele bestuurders*

De notulen van de algemene vergadering en van de bijeenkomsten van de raad van bestuur of het college van zaakvoerders, de besluiten van individuele bestuurders en alle documenten die ermee verband houden, zijn niet altijd te beschouwen als akten en bescheiden voorgeschreven door de wet. Een en ander is afhankelijk van de inhoud en de draagwijdte van de besluiten die uit deze notulen blijken<sup>88</sup>. Ongetwijfeld dienen de notulen met betrekking tot

<sup>85</sup> H. VAN SOEST, *o.c.*, nr. 248 in fine, blz. 80.

<sup>86</sup> Zie noot 82.

<sup>87</sup> V.C.T. (Ned. Afd.) nr. 8000 van 13 juni 1967; I. DE WEERDT, *o.c.*, blz. 27, nr. 35.2; R. RENARD, *o.c.*, blz. 250, nr. 436.2.

<sup>88</sup> V.C.T. (Ned. Afd.) 8000 van 13 juni 1967; Jacqueline COCQUERAUX, *o.c.*, blz. 86; I. DE WEERDT, *o.c.*, blz. 27, nr. 35.2; R. RENARD, *o.c.*, blz. 250, nr. 436.2; Verbond Belgische Ondernemingen, Brussel, 1973, blz. 13; H. VAN SOEST, *o.c.*, blz. 84, nr. 265.

<sup>83</sup> Zie over het begrip «erkenning» ook supra III, E, 5, a., en noot 62.

<sup>84</sup> Jacqueline COCQUERAUX, *o.c.*, blz. 85: «Is het decreet te extreem», en blz. 97: «Een aantal overtrokken beweringen om tot in het belachelijke toe het voor te stellen alsof er in geen enkel geval nog één enkel anderstalig woord toegelaten is».

besluiten die het bestaan en het voortbestaan van de vennootschap regelen (organisatie, structuur en werking), te voldoen aan de voorschriften inzake het taalgebruik. Aldus: de notulen van de algemene vergadering:

— met betrekking tot statutenwijzigingen. Het betreft trouwens een materie die geregeld is door de bepalingen van de Vennootschappenwet: artt. 70, 70bis, 71, 72, 73, 101ter, 102, 122, 122ter, 136, 139, 166, 167 en 168, en dus gaat het om akten «voorgeschreven» door de wet;

— met betrekking tot de aanstelling van personen belast met het bestuur en de vertegenwoordiging van de vennootschap, tot de bepaling van de omvang van hun macht, tot de wijze waarop ze die uitoefenen en tot hun ontslag; evenals de benoeming en ambtsbeëindiging van commissarissen. Aangezien deze gegevens moeten worden bekendgemaakt met toepassing van artikel 12 Venn. W., zijn de akten die hieromtrent uitsluitel verschaffen te beschouwen als «wettelijk» voorgeschreven akten;

— met betrekking tot de jaarvergadering (artt. 73, 79, 80 Venn. W.). Het staat buiten kijf dat de notulen van deze wettelijk verplichte vergadering, waarvan de wet trouwens de minimale agenda voorschrijft, ook behoren tot de «wettelijk» voorgeschreven akten.

In dezelfde zin zullen de notulen van de raad van bestuur of van het college van zaakvoerders en de besluiten van individuele bestuurders, vallen onder de taalwetgeving, in zoverre er besluiten getroffen worden:

— met betrekking tot de zetelvestiging of -overbrenging. Dit gegeven moet ingevolge de duidelijke wetsbepaling vervat in art. 12, § 1, Venn. W. worden bekendgemaakt;

— met betrekking tot de aanstelling van gevolmachtigden aan wie het dagelijks bestuur wordt opgedragen. Krachtens art. 12 § 1, Venn. W. is dit gegeven wettelijk verplicht bekend te maken.

Daartegenover staat dat notulen waaruit besluiten blijken vallende buiten de wettelijke voorschriften en met louter interne of privé-draagwijdte, in beginsel vrij van enige taalverplichting kunnen worden opgesteld.

Zo bijvoorbeeld een bijzondere lastgeving waarbij de vennootschap opdracht geeft aan een plaatselijk directeur om een volmacht tot hypotheekvestiging te aanvaarden<sup>89</sup>.

Toch dient voor ogen gehouden te worden dat specifieke opdrachten en bijzondere volmachten waarbij aan personeelsleden een welbepaalde macht of een reeks van bijzondere bevoegdheden wordt toegekend, vallen onder de kwalificatie van de akten die betrekking hebben op de relatie tussen werkgever, en om die reden zullen zij moeten worden opgesteld met inachtneming van de wettelijke voorschriften inzake het taalgebruik.

Omdat het in de praktijk vaak moeilijk zal zijn de draagwijdte van elk besluit van de algemene vergadering of de raad van bestuur of het college van zaakvoerders in te schatten, in verband met de eventuele verplichte toepassing van de taalwetgeving, verdient het voorzeker aanbeveling ervan uit te gaan dat *alle* notulen van zowel algemene vergadering als raad van bestuur conform de taalwetgeving moeten worden opgesteld. Zo schikt men zich volledig naar de ratio legis van de wetgeving, die tot doel heeft het bedrijfsleven in het Nederlands taalgebied volledig te verne-

derlanden, en voorkomt men onaangename verrassingen, indien men ten onrechte van oordeel geweest zou zijn dat een bepaald besluit niet behoorde te zijn vastgelegd in een Nederlandstalige akte.

## 2. Publieke mededelingen en oproepingen

Een hele reeks mededelingen en bekendmakingen moeten conform de bepalingen van de Vennootschappenwet op een welomschreven wijze gebeuren. Het lijkt geen twijfel dat de tekst ervan dan ook valt onder de kwalificatie «door de wet voorgeschreven akten»<sup>89a</sup>. In die zin kunnen worden opgesomd:

— art. 34: alle mededelingen i.v.m. kapitaalverhoging, inzonderheid de inschrijvingsbiljetten bij verhoging van het kapitaal door middel van openbare inschrijving, de gewaarmerkte staat van de geplaatste inschrijvingen<sup>90</sup>;

— artt. 34bis en 122bis: het bericht van openstelling van inschrijving en uitoefening van het voorkeurrecht tot inschrijving;

— art. 36: het bericht nopens het openbaar tekoopstellen van aandelen en soortgelijk effecten<sup>91</sup>;

— art. 37: de prospectussen en omzendbrieven en inschrijvingsbiljetten, aanplakbiljetten en mededelingen bij verkoop bij openbare inschrijving<sup>92</sup>;

— art. 40: de aanvraag tot opnemng van aandelen en soortgelijke effecten in de officiële beursnotering<sup>93</sup>;

— art. 51: de mededeling van de staat van het maatschappelijk kapitaal<sup>92</sup>;

— artt. 52bis en 128bis: het aanbod tot verkrijging van aandelen waarvan de inkoop door de vennootschap voorgenomen wordt;

— artt. 70, 70bis, 71, 72, 73, 92, 95, 101ter, 102, 103 en 107: de oproeping tot de algemene vergadering van aandeelhouders of van obligatiehouders<sup>93</sup>;

— artt. 72bis en 122ter: de bekendmaking van het besluit tot kapitaalvermindering;

— artt. 84, 85 en 87: alle mededelingen i.v.m. de openbare uitgifte, de openbare tekoopstelling van obligaties zoals het bericht voorgeschreven bij art. 84, de publikatie ervan in de dagbladen, de prospectussen, omzendbrieven, de inschrijvingsbiljetten, aanplakbiljetten en advertenties, de aanvraag tot opnemng in de officiële beursnotering (art. 87)<sup>91</sup>.

<sup>89a</sup> I. DE WEERDT, o.c., blz. 27, nr. 35.2; R. RENARD, o.c., blz. 250, nr. 436.2.

<sup>90</sup> V.C.T. (Ned. Afd.), nr. 8000 van 13 juni 1967.

<sup>91</sup> V.C.T. (Ned. afd.), nr. 3499 van 5 december 1972.

<sup>92</sup> V.C.T. (Ned. Afd.), nr. 1081, nr. 1123, 15 juni 1965.

<sup>93</sup> V.C.T. (Ned. Afd.), nr. 1120 van 15 juni 1965; 1633 van 30 juni 1966; 1735 van 4 oktober 1966; 1771 van 8 november 1966; 2058 van 10 december 1967; 2065 van 17 oktober 1967; 2066 van 1 februari 1968; 2196 van 8 januari 1970; 2207 van 8 januari 1970; 2197 A van 13 januari 1970; 2208/1 tot 6 van 10 februari 1970; 2213/1 van 23 juni 1970; 2213/3 van 23 juni 1970; 3069/1 tot 3 van 23 juni 1970; 3063/6 van 23 juni 1970; 3069/2 van 26 januari 1971; 136 van 26 januari 1971; 3064 van 24 juni 1971; Jacqueline COCQUERAUX, o.c., blz. 61, E; C. DE BUSSCHERE, o.c., blz. 56, nr. 102; J. DE VROE, *Notarius*, 1975, 166; I. DE WEERDT, o.c., blz. 27 en 28, nr. 35.2; R. RENARD, o.c., blz. 251, nr. 436/2; H. VAN SOEST, o.c., blz. 84, nr. 263.

<sup>89</sup> C. DE BUSSCHERE, *Tijd. Not.*, 1974, blz. 203.

### 3. De wettelijk voorgeschreven rapporten

Een aantal wetsbepalingen schrijven voor dat bij welbepaalde verrichtingen een of meer rapporten moeten worden opgesteld. Deze rapporten moeten beschouwd worden als «wettelijk voorgeschreven akten» en de wetgeving op het taalgebruik is er op toepasselijk<sup>94</sup>. Het betreft:

a. *Rapporten van de revisor of commissaris-revisor*  
— artt. 29bis (120bis) en 34 (122, § 3) bij niet geldelijke inbreng;

— artt. 29quater en 120quater: bij quasi-inbreng;  
— art. 34bis: bij opheffing of beperking van het voorkeurrecht tot inschrijving in geval van kapitaalverhoging met intekening in geld;

— art. 65: bij het jaarverslag, n.a.v. de jaarrekening;  
— art. 70bis: bij de staat van activa en passiva, naar aanleiding van een doelwijziging;

— art. 77ter: bij uitkering van interimdividend;  
— art. 101octies: echtverklaring van de lijst van gevraagde conversies of uitgeoefende voorkeurrechten;

— artt. 166 en 167: inzake omzetting van vennootschappen in een andere vorm.

b. *Rapporten van de raad van bestuur/zaakvoerders*

— artt. 29quater en 120quater: bij quasi-inbreng;  
— art. 33bis, § 3: bij uitgifte van aandelen beneden pari;

— artt. 34 en 122, § 3: bij kapitaalverhoging door niet geldelijke inbreng;

— art. 34bis: in geval van beperking of opheffing van het voorkeurrecht tot intekening;

— art. 70bis: bij doelwijziging;

— art. 71: bij wijziging van de rechten van de diverse aandelen;

— art. 77: bij het jaarverslag;

— art. 77ter: bij interimdivident (vaststelling van voldeende winst);

— art. 101ter: voorstel tot uitgifte van converteerbare obligaties of obligaties met voorkeurrecht;

— art. 103: aanmerkelijke verliezen, voorstellen tot herstel;

— artt. 166 en 167: inzake omzetting van vennootschap in een andere vorm.

### 4. Aandelen, obligaties, certificaten van aandelen, registers van aandelen, lijst van vennoten<sup>95</sup>

Specifieke wetsbepalingen regelen de vormvereisten, de wijze van opstellen en houden, de geldingskracht van aandelen, bewijzen van aandelen, obligaties, en registers van aandelen, lijsten van vennoten:

— artt. 42, 43, 44 en 89: aandelen, certificaten van aandelen en registers, obligaties (N.V.);

<sup>94</sup> V.C.T. (Ned. Afd.), nrs. 1081 en 1123 van 15 juni 1965; 3621 van 19 juni 1973; C. DE BUSSCHERE, *Tijd. Not.*, 1974, 199; I. DE WEERDT, o.c., blz. 27, nr. 35; R. RENARD, o.c., blz. 250, nr. 436.2; H. VAN SOEST, o.c., blz. 80, nr. 246.

<sup>95</sup> V.C.T. (Ned. Afd.), nr. 8000 van 13 juni 1967; 3499 van 5 december 1972; brochure V.C.T., blz. 35 en 36; I. DE WEERDT, o.c., blz. 27 en 28, nrs. 35.2, 36, 37 en 38; R. RENARD, o.c., blz. 250, nr. 436.2.

— art. 51: lijst van aandeelhouders die hun aandelen niet hebben volgestort;

— art. 109: aandelen (comm. venn.);

— art. 125: aandelenregister (B.V. (B.A.));

— art. 147: aandelenregister (C.V.);

— art. 152: proces-verbaal van uitsluiting;

— art. 162: lijst van vennoten.

Deze documenten zijn bovendien constitutief voor het voortbestaan van de vennootschap, omdat zij het bewijs leveren van het aandeelhouderschap. Om deze redenen kan het niet anders dan dat deze documenten vallen onder de toepassing van de wetgeving op het taalgebruik.

### 5. Alle documenten in verband met de jaarrekening<sup>96</sup>

De wetgever somt in een aantal artikelen de documenten op die moeten worden opgesteld ter gelegenheid van de goedkeuring en de bekendmaking van de jaarrekening. Deze documenten behoren aldus tot de akten voorgeschreven door de wet. Het publiek karakter van deze documenten is trouwens evident, en alleen al om die reden behoren zij te worden geredigeerd in de streektaal.

Het betreft uiteraard de jaarrekening zelf en die omvat de balans, de resultatenrekening en de toelichting (art. 77).

Zoals reeds hiervoor is gezegd, moeten ook het jaarverslag van het bestuur en het rapport van de commissaris, als bijhorende documenten, die door de wet zijn voorgeschreven, ook opgesteld worden met naleving van de taalwetgeving (art. 77).

Daarbij horen ook de lijsten voorgeschreven bij artikel 78:

— de lijst van aandelen in de portefeuille;

— de lijst van aandeelhouders die niet hebben volgestort<sup>91</sup>;

— de lijst bedoeld in artikel 12, § 3, eerste lid, 2°, (vermelding van de datum van bekendmaking van de oprichtingsakte en de wijzigende akten);

— de stukken met de gegevens opgesomd in artikel 80, 6° en 7°, en ten slotte de eventuele verkorte versie van de jaarrekening (art. 80bis).

### 6. De cheque bestemd voor het Belgisch Staatsblad ter vereffening van de kosten van de publikatie van de mededeling of het uittreksel

Het K.B. van 21 februari 1985 (B.S., 2 maart 1985) schrijft voor dat de betaling van de publikatiekosten enkel kan geschieden door middel van een cheque uitgeschreven in voordeel van het Belgisch Staatsblad (art. 5, § 3). Is dit een reden om deze cheque te beschouwen als een akte of document voorgeschreven door de wet waarop de taalwetgeving van toepassing is? Blijkbaar bestaan er griffiers die een in het Frans gestelde cheque weigeren indien de neergelegde stukken in het Nederlands zijn opgesteld of omgekeerd!

Hoeft het gezegd dat deze interpretatie moeilijk ernstig kan worden genomen? Of is dit een aanloop naar een

<sup>96</sup> V.C.T. (Ned. Afd.), nr. 1081 van 15 juni 1965; 8000 van 13 juni 1967; I. DE WEERDT, o.c., blz. 27 en 28, nr. 35.2; R. RENARD, o.c., blz. 250, nr. 436.2.

Vlaamse, respectievelijk Waalse munt?! Het is duidelijk dat een cheque een betaalmiddel is, net zoals een bankbiljet. Het feit dat deze wijze van betaling bij de wet voorgeschreven wordt, maakt van de cheque nog geen voorgeschreven (vennootschaps)akte. Men zoekt ook tevergeefs naar het publiek en sociaal aspect verbonden aan het uitschrijven van een cheque! Hopelijk blijkt de gesignaleerde attitude een anecdotische illustratie van «overdreven ijver».

*F. Taalaanhorigheid: criterium — maatschappelijke zetel of exploitatiezetel*

In de hiervoor geschetste gevallen van concrete toepassing van de taalwetgeving op een aantal vennootschapsakten wordt ervan uitgegaan dat het gaat om akten van een vennootschap gevestigd in het homogeen Nederlands taalgebied (maatschappelijke zetel en/of exploitatiezetel).

Vanzelfsprekend is in deze veronderstelling de taalwetgeving onverkort van toepassing, en moeten de desbetreffende akten eentalig in het Nederlands worden opgesteld. Een en ander wordt gecompliceerder wanneer de vennootschap ook verbonden is met andere taalgebieden, doordat haar maatschappelijke zetel en/of een exploitatiezetel er gevestigd is, terwijl zij ook verbonden is met het Nederlands taalgebied wegens de vestiging van de maatschappelijke en/of een (andere) effectieve exploitatiezetel<sup>97</sup>.

Gaat het om tweetalig gebied (Ned.-Frans), dan is er in feite geen probleem, de vennootschap moet in elk geval haar akten in het Nederlands opstellen als authentieke (enig geldende tekst voor het Nederlands taalgebied), maar zij kan dezelfde akten ook in het Frans laten omzetten of gelijktijdig laten opstellen.

Heeft een vennootschap evenwel exploitatiezetels in twee eentalige gebieden, dan kan men moeilijk beweren dat slechts één taal kan gelden als «authentiek». De primauteit van één taal boven een ander druist in tegen de gelijkheid waarmee de in België erkende talen moeten worden behandeld. De toepassing van het taaldecreet van de Nederlandstalige gemeenschap kan in bepaalde omstandigheden ervaren worden als strijdig met de toepassing van het taaldecreet van de Franse gemeenschap of omgekeerd. De enige haalbare oplossing zal erin bestaan de voorgeschreven akten in de beide landstalen op te stellen, waarbij door sommigen aanbevolen wordt gebruik te maken van het systeem van het naast elkaar uitschrijven van de teksten (iuxtapositio). O.i. moet worden geopteerd voor het opstellen van twee gelijklopende en gelijkluidende afzonderlijke akten, die desgewenst zelfs voor verschillende notarissen kunnen worden verleden, waarbij de beide teksten op volgestrekte voet van gelijkheid worden geplaatst. De volmaakte tweetalige akte levert immers onoverkomelijke problemen op bij de neerlegging van de akte in het vennootschapsdossier, want men zal er enkel in één taal opgestelde documenten aanvaarden. De dubbele akte daarentegen laat voor de verrichtingen met de overheidsdiensten (zoals de inschrijving in het handelsregister) toe dat men zich meldt met één enkele versie alnaargelang het taalgebied waar de tekst moet worden gebruikt.

<sup>97</sup> C. DE BUSSCHERE, o.c., blz. 56 e.v., nrs. 103, 104, 105 en 105bis; I. DE WEERDT, o.c., blz. 91 e.v., nrs. 216, 217, 218 en 219; R. RENARD, o.c., blz. 315 e.v., nrs. 543 e.v.

Wat er evenwel moet gebeuren met een vennootschap die zich niet stoort aan één van beide decreten en zich beperkt tot het gebruik van één taal voor al haar akten, is een onopgeloste vraag<sup>98</sup>! Krachtens de wet van het ene taalgebied zullen deze akten absoluut nietig zijn, en deze nietigheid zou moeten worden erkend over het gehele grondgebied, anderzijds zijn deze akten volkomen geldig en in overeenstemming met de wetgeving van het andere taalgebied, en deze geldigheid zou evenzeer erkenning moeten genieten over het gehele grondgebied.

Ongetwijfeld dient de meertaligheid op voet van gelijkheid aanbevolen en zal de voorzichtige notaris zijn cliënten adviseren meerdere versies op te stellen van een zelfde akte, maar er kan begrip worden opgebracht voor de praktische bezwaren die de betrokken onderneming kan aanvoeren tegen een veralgemeende twee- of meertaligheid (want ook het Duitse taalgebied kan samen met het Franse en Nederlandse taalgebied betrokken zijn bij de exploitatie van meerdere exploitatiezetels).

Een interne reorganisatie van de betrokken ondernemingen kan wellicht een oplossing bieden in de zin van een opsplitsing in meerdere «eentalige» vennootschappen, zodat meertaligheid niet langer geboden is<sup>99</sup>.

*Supplementaire aanknopingsfactor: de taalaanhorigheid van de tewerkgestelde werknemers.* De taaldecreten hebben naast de vestiging van de exploitatiezetels nog een ruimer toepassingscriterium ingevoerd: namelijk de tewerkstelling van Nederlandstalig of Franstalig personeel, of de tewerkstelling van personeel in Nederlandstalig of Franstalig gebied. Wanneer de exploitatiezetel en/of de maatschappelijke zetel in het andere taalgebied gevestigd is, rijst de vraag of enkel op grond van de tewerkstelling van anderstalig personeel of in een ander taalgebied geëist mag worden dat de vennootschap de akten die wettelijk voorgeschreven zijn in een andere taal omzet? Dit lijkt moeilijk aannemelijk en men mag ervan uitgaan dat de toepassing in de taalwetgeving in die situaties enkel slaat op de relaties tussen werkgevers en werknemers<sup>100</sup>.

*Problemen in verband met de gevolgen van taalgrensoverschrijdende zetelwijziging.* In verband met de aanhorigheid tot een taalgebied op grond van de vestiging van de zetel, verdient het lot van de vennootschapsakten na een zeteloverbrenging van een eentalig gebied naar een andersstalig eentalig gebied, bijzondere belangstelling.

Ongetwijfeld zijn de akten in de oorspronkelijke taal geldig tot stand gekomen en de geldigheid ervan geniet erkenning over het gehele grondgebied van de Belgische Staat. Nadat het besluit tot zetelwijziging is neergelegd in het vennootschapsdossier, wordt de volledige bundel door de betrokken griffie integraal overgezonden naar de nieuw bevoegde griffie, die alle documenten ongewijzigd opneemt in het door haar gehouden vennootschapsdossier.

Er bestaat geen wetsbepaling die een statutenwijziging en/of vertaling van de vennootschapsakten met actualiteitswaarde oplegt na zulk een zetelwijziging en dus zegt

<sup>98</sup> I. DE WEERDT, o.c., blz. 92, nr. 218.

<sup>99</sup> C. DE BUSSCHERE, o.c., blz. 58, nr. 105bis.

<sup>100</sup> R. RENARD, o.c., blz. 317, nr. 545 (zie ook noot 20).

een bepaalde rechtsleer dat zulk een vertaling van akten niet kan worden afgedwongen<sup>101</sup>. Men kan moeilijk aanvaarden dat door de enkele overbrenging van de zetel naar een ander taalgebied, de vennootschapsakten met nietigheid zouden zijn getroffen<sup>102</sup>.

Terecht wordt een parallel getrokken met de toestand van buitenlandse vennootschappen die zich in België vestigen. Hun vennootschapsakte, origineel gesteld in een vreemde taal, wordt uiteraard niet met nietigheid getroffen indien zij een exploitatiezetel openen in België! Deze analogie mag men nochtans o.i. niet beperken tot de evidentie dat er geen sprake kan zijn van nietigheid. O.i. moet men de parallel doortrekken op het vlak van de geldingskracht (erkenning) van de vennootschapsakte van deze vreemde vennootschap.

Deze akten zullen niet kunnen worden benut, en de bruikbaarheid zal in rechte niet bestaande zijn, zolang de voor de werking noodzakelijke akten of onderdelen van akten niet vertaald zullen zijn in de taal van de streek<sup>102</sup>.

O.i. zal de zeteloverbrenging naar een ander eentalig gebied tot gevolg hebben dat de vennootschap zich niet meer zal kunnen beroepen op de anderstalige vennootschapsakten, in het nieuwe eentalige gebied, zonder ze te vertalen, en zo zal bijvoorbeeld aan de leden van het orgaan van vertegenwoordiging een echt verklaarde vertaling worden gevraagd van het besluit waarbij zij zijn aangesteld ter legitimatie van hun bevoegdheid.

Naar onze mening is een vertaling van de vennootschapsakte, d.w.z. de statuten, en van de besluiten die betrekking hebben op de gegevens die moeten worden bekendgemaakt (zoals vertegenwoordigingsbevoegdheid) noodzakelijk, aangezien anderszins deze akten en besluiten niet meer kunnen worden gebruikt, want het taaldecreet van de respectievelijk Vlaamse of Franse gemeenschap ontnemt elke geldingskracht aan een anderstalige vennootschapsakte binnen zijn grondgebied. De geldigheid van de akten in hun historiciteit kan niet worden betwist. De «erkenning» ervan als geldige akten binnen het eentalig rechtsgebied en het voortbestaan van hun geldingskracht kan o.i. wel afhankelijk gemaakt worden van het vervangen van de niet langer meer bruikbare teksten door een vertaling of van het toevoegen van een vertaling ervan.

In dat geval rijst opnieuw de vraag naar de vorm van deze vertaling... Moet zij geschieden in de vorm van een statutenwijziging en een nieuw besluit van de algemene vergadering? Een aantal auteurs staan deze mening voor<sup>103</sup>. Dit lijkt een te vergaande conclusie: o.i. volstaat een vertaling door toedoen van het orgaan van bestuur.

De probleemstelling illustreert in elk geval het groeiend belang, ten gevolge van de geschetste consequentie, van de overbrenging van de zetel naar een ander taalgebied.

De vraag kan gesteld worden of het verantwoord is de bevoegdheid tot overbrenging van de zetel buiten het taalgebied onbeperkt toe te kennen aan het orgaan van bestuur<sup>104</sup>. Dezelfde vraag rijst met betrekking tot het besluit

strekken tot opening of vestiging van een exploitatiezetel buiten hetzelfde taalgebied.

De regionalisering van een groot aantal materies heeft tot gevolg dat de regionale wetgevingen gaandeweg meer en meer van elkaar verschillen.

De verschillende snelheid van ontwikkeling is niet vreemd aan het ontstaan van compleet andersluidende en anders opgezette wetbepalingen inzake de economische hulpverlening. Al naargelang de aanhorigheid van de onderneming tot een welbepaalde regio, zal zij kunnen een beroep doen op bepaalde overheidssteun of deze verliezen!

De verandering van deze gewestelijke aanhorigheid is dan ook niet meer af te doen als een loutere kwestie van adresverandering. Alleen reeds om die reden zullen de statuten vaak een beperkende clausule bevatten, die het orgaan van bestuur nog slechts de vrijheid verleent de zetel over te plaatsen binnen het grondgebied van een welbepaalde gewest, en die bedingt dat zetelwijzigingen buiten dit grondgebied afhankelijk gesteld wordt van een statutenwijziging.

Het lijkt verantwoord dat deze trend wordt geconscreerd in een wetbepaling waarbij als regel zou gelden dat een besluit tot wijziging en/of opening van de zetel buiten het grondgebied van een gemeenschap (of gewest), onderworpen moet worden aan de goedkeuring van de algemene vergadering, met naleving van bijzondere vorm- en quorumvereisten, bijvoorbeeld dezelfde als voorgeschreven voor een statutenwijziging, waarbij meteen een vertaling van de gecoördineerde tekst van de statuten wordt opgelegd. Hierdoor valt een groot deel van de hiervoor geschetste vertaalproblematiek weg, wat de rechtszekerheid ten goede komt, en de ondernemingen wordt gewezen op de ernstige gevolgen van een overbrenging van de zetel van het ene taalgebied naar het andere.

In afwachting van zulke regeling is het wenselijk dat gewerkt wordt aan een groeiende bewustmaking over het belang en de consequenties van een zeteloverbrenging buiten een taalgebied.

### G. Draagwijdte van de eentaligheid

De wet schrijft eentaligheid voor van de vennootschapsakten. Impliceert deze eentaligheid het weren van elk vreemd woord of elke zin of zinsnede in een vreemde taal uit de inhoud van deze akten<sup>105</sup>?

— Allereerst zij duidelijk gesteld dat de naam, keuze, de verwoording van de firma van de vennootschap in geen geval beroerd wordt door de taalwetgeving. De vennootschap zal zich mogen benoemen met een «vreemde» naam, evenzeer als met een louter fictief woord of een letterconstructie. Ter zake geldt de onbeperkte vrijheid<sup>106</sup>.

— Citaten uit akten opgesteld in een andere taal, die voor de totstandkoming van de akte of overeenkomst of

vennootschap, *gecommentarieerde statuten*, Brussel, 1978, blz. 20.

<sup>105</sup> Jacqueline COCQUERAUX, o.c., blz. 97 citeert enkele groteske overdrijvingen in dat verband: «Interdiction faite (...) de prononcer un mot, fût-ce en quatre yeux, ni d'écrire une ligne, que ne soient en langue néerlandaise».

<sup>106</sup> V.C.T., nr. 3487/II/N van 27 maart 1973; C. DE BUSSCHERE, o.c., blz. 53, nr. 98, ook *Tijd. Not.*, 1974, 200; R. RENARD, o.c., blz. 318, nr. 549; H. VAN SOEST, o.c., blz. 79, nr. 244.

<sup>101</sup> I. DE WEERDT, o.c., blz. 89, nrs. 213 e.v.

<sup>102</sup> H. VAN SOEST, o.c., blz. 74, nr. 216.

<sup>103</sup> C. DE BUSSCHERE, o.c., o.c., blz. 56, nr. 103, en ook in *Tijd. Not.*, 1974, 201 en 204; J. DE VROE, *Notarius*, 1975, 164, en 1974, 182.

<sup>104</sup> Belgische Vereniging voor Bedrijfsjuristen, *De naamloze*

voor het beter begrip ervan noodzakelijk zijn, zoals bv. de weergave van «erfdienstbaarheden» ter gelegenheid van de inbreng van onroerend goed in de vennootschap, mogen behouden blijven<sup>107</sup>.

Evenzo de in een vreemde taal gestelde toevoegingen voortvloeiend uit verplichte vermeldingen uitgaande van een openbare dienst, zoals bijvoorbeeld het relaas van de registratie, of het antwoord van de diensten van stedenbouw inzake splitsing gesteld in de taal van de bevoegde ambtenaar, die niet noodzakelijk samenvalt met de taal van de akte<sup>108</sup>.

Of de legalisatieverklaring aangebracht op een buitenland opgesteld onderhands document, strekkende tot echtverklaring van de handtekening van de ondertekenaar(s), gesteld in de taal van de ambtenaar die de legalisatie verrichtte.

#### IV. Besluit

De taalwetgeving heeft een vorm van onvrijheid ingevoerd en dit met een hoge graad van gestrengheid, omdat uit de lessen van het verleden gebleken is dat vrijheidsbeperkende maatregelen, en zeker op het vlak van het taalgebruik dode letter blijven, indien ze niet kunnen worden afgedwongen.

Eeuwenlange wettelijke onderdrukking door vreemde bezetters heeft niet bijzonder veel gevoel voor trouw aan de wet meegebracht. Opdat een maatregel als dwingend wordt ervaren, is dan ook een efficiënte sanctionering onontbeerlijk.

De vaak irriterend formalistische en soms als echte taaldwang aanvoelde maatregelen vinden hun rechtvaardiging in de verheven idealen die aan de taalwetgeving ten grondslag liggen, namelijk het opheffen van de ongelijkheid en het sociale onrecht die voortvloeien uit het misbruiken van de vrijheid door de maatschappelijk bevoorrechte en machtige ten koste van de zwakkere en verdrukte bevolkingsgroep.

De ontvoogding van de Vlaamse gemeenschap is een streven gedragen door de strijdvaardigheid en offerbereidheid van vele generaties, die geijverd hebben om een wetgeving te krijgen die recht zou doen aan de noden en verzuchtingen van het Vlaamse volk<sup>109</sup>.

Deze wetgeving verdient dan ook alle eerbied en de toepassing ervan moet ten volle kunnen worden afgedwongen. Dit belet niet dat kritiek mag worden uitgebracht op sommige uitwassen van een draconische toepassing van de taalwetgeving in de mate dat deze door haar gestrengheid aan haar doel voorbijschiet.

Is het bovendien niet een erkenning van eigen zwakheid al te grote verwachtingen te koesteren van alléén maar wetten en reglementen?

De vernederlandsing van het bedrijfsleven is niet zozeer een zaak van wettelijk verplichte uiterlijkheden, als daar zijn in het Nederlands gestelde akten, al dan niet in origine-

le versie. Veeleer gaat het om het opwekken, beleven en uitstralen van een geesteshouding, met name: het geloof in eigen kunnen, het bewustzijn van de eigen waarde, waarnaar — als vanzelfsprekend — gehandeld wordt, zodat deze zelfbevestiging en de macht van de overtuiging die ervan uitgaat, natuurlijkerwijs leiden tot eerbiediging van die zelfbevestiging, vanwege de anderen. Mag er dan niet gepleit worden voor een soepeler toepassing van de taalwetgeving, wanneer in welbepaalde omstandigheden, een strenge of strikte interpretatie tot ongerijmdheden leidt of tot inmenging in de privé-sfeer van het individu, zoals dit bijvoorbeeld o.i. het geval is inzake volmachten te onderschrijven door vreemdelingen?

Mag er niet meer soepelheid worden verwacht bij de toepassing van de taalwetgeving wanneer de «geldigheid» van de vennootschapsakte en het bestaan zelf van de vennootschap afhankelijk gesteld wordt van een redelijkerwijs niet onontbeerlijke authenticiteit (begrepen in de zin van originaliteit van een akte of document)? Is het dan niet logisch ten aanzien van de «nietigheid» (ten gevolge van overtreding van het taaldecreet) van de vennootschapsakten — begrepen in de zin van «akten die constitutief zijn voor het ontstaan en het voortbestaan van de vennootschap» — dezelfde normen te hanteren als voor de nietigheden gesteld bij artikel 13ter en quater van de Vennootschappenwet en aan deze nietigheid slechts gevolgen te geven ex nunc en tot bij het herstel van de overtreding door vervanging van het ongeldig stuk, te aanvaarden dat het niet absoluut nietig is, maar enkel getroffen is met volledig maar herstelbaar gemis aan geldingskracht?

Is het niet gepast aan te dringen op een duidelijke precisering van de draagwijdte van de door het taaldecreet ingevoerde «absolute» nietigheid?

Mag er niet gepleit worden voor de geldigheid in welbepaalde concrete situaties van echt verklaarde vertalingen eerder dan deze geldigheid uitsluitend voor te behouden aan «authentieke» (begrepen in de zin van: als origineel opgestelde) documenten? Te meer daar artikel 10 van het taaldecreet van 19 juli 1973 enkel spreekt van een herstel van de nietige stukken door vervanging, zonder dat uitdrukkelijk wordt gepreciseerd dat deze vervangende stukken originelen moeten zijn...

Kan de vervanging van de onregelmatig opgestelde documenten niet geschieden door een echt verklaarde vertaling? In bepaalde gevallen is dit de aangewezen oplossing voor problemsituaties, zoals hiervoor is aangetoond bijvoorbeeld inzake de voor een buitenlands notaris opgestelde authentieke volmacht, inzake de akten van vennootschappen met exploitatiezetel en/of maatschappelijke zetel in een ander taalgebied dan het eentalig Nederlandse, die Nederlandstalig personeel tewerkstellen...

Het ware wenselijk dat in het kader van het vennootschapsrecht klaarheid wordt gebracht over de geldingskracht van een «vertaling» en over de wijze waarop ze geldig tot stand kan worden gebracht. Bevestiging zou moeten worden gekregen van het feit dat de vertaling van vennootschapsakten behoort tot de bevoegdheid van het orgaan van bestuur en vertegenwoordiging, en dat vertalen niet gelijk te stellen is met wijziging...

De zelfstandige taalwetgeving in de vorm van decreten van de respectieve gemeenschappen in België mag voorzeker niet ontaarden in een communautair opbod, waarbij de

<sup>107</sup> C. DE BUSSCHERE, o.c., blz. 53, nr. 97; R. RENARD, o.c., blz. 318, nr. 549; H. VAN SOEST, o.c., blz. 79, blz. 245.

<sup>108</sup> C. DE BUSSCHERE, o.c., blz. 53, nr. 97.

<sup>109</sup> Jacqueline COCQUERAUX, o.c., blz. 48: «Het decreet als sociale taalwet».

respectieve wetgevers elkaar om de oren slaan met absolute nietigheden. Het ontzeggen van de geldingskracht binnen het eigen rechtsbestel en grondgebied lijkt o.i. te kunnen leiden tot een meer coherente toepassing van de taalwetgeving, dan het decreteren van absolute nietigheden nopens akten die «an sich» onmiskenbaar geldigheidserkenning verdienen, net zoals in het buitenland in een vreemde taal opgemaakte vennootschapsakten, mits zij geconformeerd worden aan de vigerende taalwetten, door overlegging (of toevoeging) van een authentieke vertaling.

Vanzelfsprekend mag dit principieel zuiverder standpunt, dat een soepeler toepassing mogelijk maakt, in de praktijk niet leiden tot uitholling van de wet of tot degradatie van het gebruik van het Nederlands voor louter vertaalwerk en is het onontbeerlijk dat binnen het Belgisch staatsverband de gemeenschappen in de onderscheiden taalgebieden dezelfde normen hanteren en elkaars wetgeving eerbiedigen en bejegenen op voet van gelijkheid en wederkerigheid.

De hiervoor geformuleerde kritische vragen en opmerkingen doen geen afbreuk aan de erkenning van de historische verdienste en de blijvende noodzakelijkheid van de wetgeving inzake het taalgebruik in het bedrijfsleven.

De geschiedenis heeft aangetoond dat de totale vrijheid een illusie is, die zeker niet bevorderlijk is voor gelijkheid en broederlijkheid.

Alleen een oordeelkundige beperking van de taalvrijheid is in staat het naast en met elkaar leven van verschillende taalgroepen harmonisch te laten verlopen met eerbiediging van de taalhomogeniteit en de culturele eigenheid van elke groep.

Dat is de ratio legis van het taaldecreet die het dwingend karakter ervan ten volle verantwoordt, op voorwaarde dat de toepassing op correcte, d.i. loyale wijze kan geschieden.

JAN VAN BAEL  
Notaris

## RECHTSPRAAK

### HOF VAN CASSATIE

*1e KAMER — 30 NOVEMBER 1984*

Voorzitter-rapporteur : de h. Janssens

Advocaat-generaal : de h. Piret

Advocaten : mrs. Van Ryn en Bützler

**Onrechtmatige daad — Aansprakelijkheid — Zaken — Samenloop tussen het gebrek van de zaak en de fout van het slachtoffer — Geen aansprakelijkheid van de bewaarder van de zaak — Voorwaarden.**

*Wanneer samenloop tussen de aansprakelijkheid op grond van het gebrek van de zaak en de fout van het slachtoffer wordt aangevoerd, kan de rechter die het bestaan van het gebrek van de zaak vaststelt, de bewaarder alleen dan van elke aansprakelijkheid ontslaan, wanneer hij aanneemt dat de schade ook zonder het gebrek waarmee de zaak is behept, zou zijn ontstaan zoals zij zich heeft voorgedaan.*

M. en Vennootschap naar Noors recht S. t/ Belgische Staat P.T.T.

Gelet op het bestreden arrest, op 11 april 1983 door het Hof van Beroep te Antwerpen gewezen ;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van artikel 1384, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek,

doordat het arrest, na overwogen te hebben dat (verweerder) niet betwist dat boei nr. 78 ingevolge het stukspringen van haar rode lichtscherm, waardoor zij in de sector van de opvarende schepen een wit licht in plaats van een rood uitstraalde, met een gebrek behept was, doch het oorzakelijk verband tussen het gebrek van het navigatiehulpmiddel en de stranding van de Martin Bakke verwerpt», de vaststellingen van de gerechtsdeskundige kapitein V. overneemt, waaruit blijkt dat de loods aan boord van de Martin

Bakke in de war werd gebracht door het wit licht dat boei 78 uitstraalde, opgeeft dat «het hof niet betwijfelt dat de initiale vergissing van de loods heel goed mogelijk was, maar uit de voorzichtige nuancerings van het advies van kapitein V. enkel kan afleiden dat de ontstane dwaling niet onoverwinnelijk was», en daarna, op uiterst omstandige wijze, de beweerdelijke navigatiefouten en slordigheden aan boord van de Martin Bakke uiteenzet, die aan de oorzaak zouden kunnen liggen van de stranding en van de schade, om op grond van deze redenering af te leiden dat «daar het gebrek, waarmede de lichtboei nr. 78 behept was, aanleiding tot een verkeerde interpretatie van de te volgen koers gaf, de navigatiefouten en slordigheden van scheepsleiding en loods de rechtstreekse oorzaak van de stranding van de Martin Bakke uitmaakten», en te beslissen dat «er dientengevolge dan ook geen rechtstreeks oorzakelijk verband tussen het gebrek van de boei nr. 78 en de schade geleden door (de eisers) bestaat»,

(...)

Overwegende dat, wanneer samenloop tussen de aansprakelijkheid op grond van het gebrek van de zaak en de fout van het slachtoffer wordt aangevoerd, de rechter die het bestaan van het gebrek van de zaak vaststelt, de bewaarder alleen dan van elke aansprakelijkheid kan ontslaan wanneer hij aanneemt dat de schade ook zonder het gebrek waarmee de zaak is behept, zou zijn ontstaan zoals zij zich heeft voorgedaan ;

Overwegende dat het arrest vaststelt, enerzijds, dat de scheepsleiding en de loods van het schip Martin Bakke navigatiefouten en slordigheden hebben begaan, anderzijds, dat de lichtboei nr. 78 die verweerder onder zijn bewaring had, met een gebrek was behept ten gevolge van het stukspringen van haar rode lichtscherm en dat daardoor de loods aan boord van de Martin Bakke in de war werd gebracht nopens de te volgen koers ; dat het beslist dat de navigatiefouten en slordigheden van de scheepsleiding en

de loods de rechtstreekse oorzaak van de stranding van het schip uitmaakten en dat er «dientengevolge» geen rechtstreeks oorzakelijk verband tussen het gebrek van de boei nr. 78 en de door de eisers geleden schade bestaat; dat het op die gronden de vordering tot schadevergoeding van de eisers als ongegrond afwijst;

Overwegende dat het arrest aldus de afwezigheid van oorzakelijk verband tussen het gebrek van de boei en de schade uitsluitend afleidt uit de fouten die de scheepsleiding en de loods hebben begaan en de beslissing dienaangaande niet, ook niet impliciet, laat steunen op feitelijke gegevens waaruit blijkt dat de schade zoals zij zich heeft voorgedaan ook zonder het gebrek zou zijn ontstaan;

Dat het middel gegrond is;

(...)

## HOF VAN CASSATIE

### 2e KAMER — 11 DECEMBER 1984

Voorzitter: de h. Boon

Raadsheer-rapporteur: de h. D'Haenens

Advocaat-generaal: de h. Ballet

Advocaten: mrs. Floren en De Clercq

#### **Hoven en rechtbanken — Correctionele rechtbank — Samenstelling — Verhinderings — Vaststelling.**

*Voor de toepassing van art. 322 Ger. W. is voldoende dat de verhinderings van de rechters en plaatsvervangende rechters wordt vastgesteld door de magistratuur die de kamer voorziet, zonder dat bovendien vereist is dat de reden van de verhinderings wordt vermeld.*

M. t/ B.

Gelet op het bestreden vonnis, op 11 mei 1983 in hoger beroep gewezen door de Correctionele Rechtbank te Brugge;

I. In zoverre de voorziening gericht is tegen de beslissing op de strafvordering tegen eiser:

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van artikel 322 van het Gerechtelijk Wetboek, en luidend als volgt: De zaak werd behandeld door de correctionele rechtbank samengesteld uit mevrouw S.O., ondervoorzitter, en de heren C.M. en G.D., Belgische advocaten, meer dan dertig jaar oud, tot de balie van Brugge behorend, de oudste volgens de orde van de tabel van de ter terechtzitting aanwezige advocaten, geassumeerd als rechters bij wettig belet van rechters en plaatsvervangende rechters; de vermelding «wettig belet» wordt niet nader omschreven; nochtans waren ter terechtzitting aanwezig de heer D. De B. en mevrouw G. Van E., rechters van de zetel; het vonnis vermeldt niet om welke reden die rechters belet waren en dienden te worden vervangen door de oudst aanwezige advocaten;

Overwegende dat, naar luid van artikel 322 van het Gerechtelijk Wetboek, in de rechtbanken van eerste aanleg de

verhinderde rechter kan worden vervangen door een ander rechter of door een plaatsvervangende rechter en dat, wanneer er niet genoeg plaatsvervangende rechters zijn, de voorzitter van de kamer, om de rechtbank voltallig te maken, een of twee, op het tableau van de Orde ingeschreven advocaten die ten minste dertig jaar oud zijn, kan oproepen om zitting te nemen;

Overwegende dat voor de toepassing van voormelde wetsbepaling voldoende is dat de verhinderings van de rechters of plaatsvervangende rechters wordt vastgesteld, zonder dat bovendien vereist is dat de reden van de verhinderings wordt vermeld;

Overwegende dat ten deze, uit de stukken waarop het Hof vermag acht te slaan niet blijkt dat op 29 april 1983, datum waarop de zaak door de correctionele rechtbank werd behandeld, de in het middel genoemde rechters ter terechtzitting aanwezig waren, noch dat zij niet verhinderd waren om in de zaak zitting te nemen;

Overwegende dat uit het proces-verbaal van de terechtzitting van 29 april 1983 en uit het bestreden vonnis, die niet van valsheid worden beticht, blijkt dat de voorzitter van de kamer, na de verhinderings van de rechters en plaatsvervangende rechters te hebben geconstateerd, de heren C.M. en G.D., advocaten van ten minste dertig jaar, ingeschreven op het tableau van de Orde van de balie te Brugge, heeft opgeroepen om zitting te nemen, overeenkomstig artikel 322, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek; dat de samenstelling van de rechtbank derhalve overeenkomstig de wet is geschied;

Dat het middel niet kan worden aangenomen;

(...)

## HOF VAN CASSATIE

### 1e KAMER — 20 DECEMBER 1984

Voorzitter: de h. Mahillon

Raadsheer-rapporteur: mevr. Charlier

Advocaat-generaal: de h. Ballet

Advocaat: mr. Draps

#### **Rechten van de mens — Tuchtrecht — Advocaat — Rechtspleging — Openbaarheid.**

*Als niet blijkt dat het verzoek om behandeling met gesloten deuren, dat een tuchtrechtelijk vervolgd persoon heeft geuit, ook sloeg op de zitting waarop de beslissing moest worden uitgesproken, blijkt niet dat hij vrijwillig en ondubbelzinnig afstand heeft gedaan van de openbaarheid van de uitspraak.*

F. t/ Procureur-generaal bij het Hof van Beroep te Brussel

Gelet op de bestreden beslissing, op 3 mei 1984 gewezen door de tuchtraad van beroep van de balies van het rechtsgebied van het Hof van Beroep te Brussel;

Over het middel, afgeleid uit de schending van artikel 6, inzonderheid lid 1, van het Verdrag tot bescherming van de

rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, onderkend te Rome op 4 november 1950 en goedgekeurd op 13 mei 1955 bij akte van de wetgevende macht, alsook van het algemeen rechtsbeginsel volgens hetwelk afstand van een recht niet wordt vermoed en enkel kan worden afgeleid uit feiten die niet anders kunnen worden uitgelegd,

*doordat* de bestreden beslissing, waarbij eiser bij wijze van tuchtstraf werd geschrapt, met gesloten deuren is uitgesproken,

*terwijl* de tuchtprocedure die, volgens het nationale recht, tot gevolg heeft of tot gevolg kan hebben dat aan de in het geding betrokken persoon tijdelijk of voorgoed de uitoefening van een burgerlijk recht wordt ontzegd, met name het recht om een beroep, dat geen openbaar ambt is, verder te blijven uitoefenen, moet worden beschouwd als een «vaststelling van burgerlijke rechten en verplichtingen» in de zin van artikel 6.1 van het in het middel vermelde Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens, en moet worden geacht een directe weerslag te hebben op zodanig recht; wanneer een tuchtprocedure onder toepassing valt van artikel 6.1, de betrokken persoon recht heeft op de verschillende, in dat artikel vastgelegde waarborgen en onder meer op de waarborg dat het eigenlijke rechtscollege, dat bevoegd is om de beslissingen van het tuchtrechtelijk college in feite en in rechte te beoordelen, de beslissing in het openbaar wijst; van die regel van de openbaarheid van de uitspraak enkel mag worden afgeweken wanneer de in het geding betrokken persoon vrijwillig en ondubbelzinnig van de openbaarheid afziet en het nationale recht in de mogelijkheid daartoe voorziet; de tuchtraad van hoger beroep uit de enkele omstandigheid dat eiser te kennen gaf dat hij de openbaarheid van de debatten niet wenste, niet zonder schending van het algemeen rechtsbeginsel, volgens hetwelk afstand niet wordt vermoed en enkel kan worden afgeleid uit feiten die niet anders kunnen worden uitgelegd, heeft kunnen afleiden dat het verzoek om behandeling met gesloten deuren ook sloeg op de zitting waarop de beslissing moest worden uitgesproken; nu eiser recht had op een openbare uitspraak van de beslissing en van dat recht geen afstand had gedaan, de bestreden beslissing, die werd uitgesproken met gesloten deuren, artikel 6.1 van het in het middel bedoelde verdrag schendt;

Overwegende dat van de in artikel 6.1 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden neergelegde regel dat de beslissing in het openbaar moet worden gewezen, kan worden afgeweken wanneer de betrokken persoon een andere wil te kennen geeft, op voorwaarde dat de afstand vrijwillig en ondubbelzinnig geschiedt;

Overwegende dat uit de processen-verbaal van 6 maart en 6 april 1984 blijkt dat eiser te kennen gegeven had dat hij de openbaarheid van de debatten niet wenste;

Overwegende dat noch uit die processen-verbaal noch uit enig ander stuk waarop het Hof vermag acht te slaan met zekerheid kan worden afgeleid dat het verzoek om behandeling met gesloten deuren ook sloeg op de zitting waarop de beslissing moest worden uitgesproken;

Dat derhalve niet gebleken is dat eiser vrijwillig en ondubbelzinnig afstand heeft gedaan van de openbaarheid van de uitspraak;

Dat het middel gegrond is;

(...)

## HOF VAN CASSATIE

1e KAMER — 27 DECEMBER 1984

Voorzitter-rapporteur: de h. Mahillon

Advocaat-generaal: de h. Janssens de Bisthoven

Advocaat: mr. De Bruyn

### Inkomstenbelastingen — Vervolg tegen derde-houder — Derde geen schuldenaar — Verklaringsverplichting.

*Wanneer de ontvanger, overeenkomstig art. 215, § 1, K.B. 4 maart 1965, een derde verzocht heeft de sommen die hij aan de belastingplichtige verschuldigd is, te betalen aan de Staat, en die derde op het ogenblik van het verzoek van de ontvanger geen bedragen verschuldigd is aan de belastingplichtige, moet hij toch art. 1452, tweede lid, 2°, Ger. W. naleven (bevestigen dat hij niet of niet meer de schuldenaar is van de belastingplichtige).*

Belgische Staat t/ N.V. S.

Gelet op het bestreden arrest, op 1 maart 1983 door het Hof van Beroep te Luik gewezen;

*Over het middel*, afgeleid uit de schending van de artikelen 215, inzonderheid §§ 1, 4 en 5, van het koninklijk besluit van 4 maart 1965 tot uitvoering van het Wetboek van de Inkomstenbelastingen en 1452 van het Gerechtelijk Wetboek,

*doordat* het arrest beslist dat het door eiser aan de eerste verweerster overeenkomstig artikel 215, § 1, van het koninklijk besluit van 4 maart 1965 gedane verzoek om hem, met de bedragen die zij aan de vennootschap C.G.B.I. was verschuldigd, het bedrag van de door die vennootschap verschuldigde belastingen, zijnde 250.720 frank, te betalen, niet gegrond was en dat dit bedrag, vermeerderd met de gerechtelijke rente, derhalve moest worden betaald aan de tweede verweerster, geëndosseerde van de facturen die de eerste verweerster aan de vennootschap C.G.B.I. moest betalen; het arrest aldus beslist op grond: dat de eerste verweerster aanvoert dat zij, op het ogenblik van het aangetekend verzoek dat haar op 10 juli 1975 door de ontvanger van belastingen werd toegestuurd, geen enkel bedrag aan C.G.B.I. verschuldigd was; dat die bewering door eiser niet wordt tegengesproken en dat hij hoe dan ook geen bewijs van het tegendeel levert; dat zij overigens in overeenstemming is met de vermeldingen van de litigieuze facturen; dat die facturen van 30 juli en 6 augustus 1975 vermelden dat zij «gepresteerde diensten» betreffen voor de week van «21 juli 1975 tot 27 juli 1975» en «van 28 juli 1975 tot 5 augustus 1975», zodat de schuld van (de eerste verweerster) waarvoor die facturen zijn opgemaakt op 10 juli 1975 nog niet was ontstaan, ook niet in de kiem; dat daaruit volgt dat de eerste verweerster geen «derde-houder» was in de zin van artikel 215 van het koninklijk besluit van 4 maart 1965; dat daaruit volgt dat de verplichtingen om verklaringen te doen die krachtens § 4 van dat artikel aan de «derden-houders» zijn opgelegd en de sanctie bij niet-uitvoering ervan als bepaald bij § 5, niet toepasselijk zijn op de eerste verweerster; dat de «handelsstroom» tussen C.G.B.I. en de eerste verweerster aan die toestand niets kunnen veranderen; dat derhalve de door eiser ingezette

procedure geen enkel gevolg kan hebben aangezien het voorwerp van bij de aanvang ontbrak; dat de endossering van de litigieuze facturen regelmatig is,

*terwijl* de eerste verweerster, zo zij op het ogenblik van het verzoek dat haar op 10 juli 1975 door eiser is gedaan, geen schuldenaar van de vennootschap C.G.B.I. was, niettemin ingevolge artikel 215, § 4, van het koninklijk besluit van 4 maart 1965, gehouden was binnen de termijn van vijftien dagen na het neerleggen ter post van dit verzoek «de verklaring te doen welke voorzien is bij artikel 1452 van het Gerechtelijk Wetboek», op straffe van vervolging alsof zij de rechtstreekse schuldenaar van de door de vennootschap C.G.B.I. verschuldigde belastingen was (artikel 215, § 5, van het koninklijk besluit van 4 maart 1965); genoemd artikel 1452, 2°, uitdrukkelijk bepaalt dat de derde-beslagene die niet of niet meer de schuldenaar is van de beslagene, daarvan binnen vijftien dagen na het derden-beslag verklaring moet doen aan de beslaglegger; het derhalve buiten kijf staat dat de eerste verweerster om de sanctie van voormeld artikel 215, § 5, te ontlopen, aan de ontvanger van belastingen moest verklaren dat zij geen bedragen verschuldigd was aan C.G.B.I.; zij zich niet kon verschanseren achter het feit dat zij, op het ogenblik dat eiser onder haar «verzet» had gedaan, geen «derde-houder» was van bedragen bestemd voor de vennootschap C.G.B.I.; daaruit volgt dat het arrest niet wettig heeft kunnen beslissen dat de eerste verweerster, hoewel zij geen verklaring aan de ontvanger had gedaan als bepaald bij artikel 1452 van het Gerechtelijk Wetboek, niet kon worden vervolgd alsof zij rechtstreekse schuldenaar was van de door de vennootschap C.G.B.I. verschuldigde belastingen, aangezien zij op het ogenblik dat haar het verzoek overeenkomstig artikel 215, § 1, is gedaan, geen bedragen verschuldigd was aan de vennootschap C.G.B.I. (schending van alle in de aanhef van het middel aangewezen wettelijke bepalingen):

Overwegende dat, volgens artikel 215, § 4, eerste lid, van het koninklijk besluit van 4 maart 1965 tot uitvoering van het Wetboek van de Inkomstenbelastingen, de derden-houders, die aan het in § 1 bedoelde verzoek tot betaling niet kunnen voldoen binnen vijftien dagen na het neerleggen ter post van dit verzoek, gehouden zijn binnen deze termijn de verklaring te doen welke voorzien is in artikel 1452 van het Gerechtelijk Wetboek;

Dat het tweede lid, 2°, van dit artikel bepaalt dat de derde-beslagene, in voorkomend geval, inzonderheid de bevestiging moet vermelden dat hij niet of niet meer de schuldenaar van de beslagene is;

Dat artikel 215, § 4, tweede lid, van voornoemd koninklijk besluit overigens bepaalt dat de derden-houders gehouden zijn de ontvanger binnen vijftien dagen in te lichten nopens alle nieuwe gegevens welke na het neerleggen van hun verklaring aan de dag zouden komen;

Overwegende dat uit geheel van die wettelijke bepalingen volgt dat de derde, aan wie de ontvanger het verzoek bepaald bij artikel 215, § 1, doet, artikel 1452, tweede lid, 2°, van het Gerechtelijk Wetboek moet naleven, zelfs als hij op het ogenblik van het verzoek van de ontvanger geen bedragen verschuldigd is aan de belastingplichtige;

Dat het arrest, door te beslissen dat de eerste verweerster niet kon worden vervolgd als rechtstreekse schuldenaar van de belastingen verschuldigd door C.G.B.I., om de reden dat zij op het ogenblik van het verzoek van de ontvanger

van belastingen die bedragen niet verschuldigd was aan die vennootschap, de in het middel weergegeven wettelijke bepalingen schendt;

Dat het middel gegrond is;

(...)

## HOF VAN CASSATIE

2e KAMER — 11 SEPTEMBER 1985

Voorzitter: de h. Screvens

Raadsheer-rapporteur: de h. Ghislain

Advocaat-generaal: de h. Velu

Advocaat: mr. Pierre

### Hof van assisen — Openbaar ministerie — Vordering — Ondertekening.

*De vorderingen van het openbaar ministerie worden bewezen door het proces-verbaal van de terechtzitting. De handtekening van die magistraat wordt niet op straffe van nietigheid vereist.*

V. t/D.

Gelet op de bestreden arresten, op 12 juni en 17 juni 1985 gewezen door het Hof van Assisen van de provincie Luik;

Gelet op het arrest van het Hof van 24 april 1985;

A. Op de voorziening van 25 juni tegen het op het tussengeschied gewezen arrest van 12 juni 1985:

*Over het middel*, afgeleid uit de schending van artikel 277 van het Wetboek van Strafvordering,

*doordat* advocaat-generaal Spirlet de door hem op het tussengeschied gedane vorderingen die door de griffier in zijn proces-verbaal waren opgenomen, niet heeft getekend,

*terwijl* die rechtsvorm door artikel 277 van het Wetboek van Strafvordering wordt voorgeschreven:

Overwegende dat de vorderingen van het openbaar ministerie worden bewezen door het proces-verbaal van de terechtzitting; dat de handtekening van die magistraat niet op straffe van nietigheid wordt vereist;

Dat het middel faalt naar recht;

(...)

### NOOT—De ondertekening van de vorderingen van de procureur-generaal

1. Artikel 277 van het Wetboek van Strafvordering dat voorschrijft dat de vorderingen van de procureur-generaal door hem moeten worden ondertekend, gaat uit van het beginsel dat alle vorderingen schriftelijk worden ingediend. Schriftelijke vorderingen moeten bijdragen tot de luister en de plechtstatigheid waarmee de proceshandelingen worden omweven, de handtekening waarborgt de authenticiteit van de vordering (cf. P. Gilbert, *Les codes annotés de Sirey*, III, p. 162).

Ter terechtzitting kan de procureur-generaal bezwaarlijk een schriftelijke vordering opstellen, maar de ondertekening van de vermeldingen in het proces-verbaal van de terechtzitting biedt de procureur-generaal de gelegenheid na te gaan of zijn vorderingen wel accuraat zijn weergegeven door de griffier (J.F.C. Carnot, *De l'instruction criminelle*, 3e ed., III, art. 277, nr. 1).

2. Van meetaf werd de ondertekening van het proces-verbaal van de terechtzitting door de procureur-generaal beschouwd als een overbodige formaliteit: de handtekeningen van de griffier en van de voorzitter waarborgen de authenticiteit en het toezicht dat de procureur-generaal uitoefent, is slechts een controlemaatregel waaraan geen bijzondere waarde wordt gehecht (Cass., 27 september 1821, *Pas.*, 1821, 456; Cass., 11 april 1839, *Pas.*, 1839, I, 73; Cass., 4 juni 1877, *Pas.*, 1877, I, 249; Cass., 20 april 1883, *Pas.*, 1883, I, 203).

Ook het Franse Hof van Cassatie beschouwde de voorschriften van art. 277 Sv. als vormvereisten die niet op straffe van nietigheid waren opgelegd (Cass. fr., 28 juni 1832, *Sir.*, 1833, I, 245; Cass. fr., 16 januari 1845, *D.*, 1845, 4, 117).

3. De Belgische rechtsleer heeft steeds aangenomen dat het gebrek aan ondertekening van de vorderingen van de procureur-generaal geen nietigheid kon meebrengen (J. Anspach, *De la procédure devant les cours d'assises*, p. 166; F. Hélie, *Traité de l'instruction criminelle*, éd. belge, III, nr. 4838; G. Beltjens, *Le code d'instruction criminelle belge*, art. 277; S. Sasserath, *La Cour d'assises*, nr. 1282 in *Nov., procédure pénale*, II, 1).

Ook de Franse rechtsleer is van oordeel dat de ondertekening van de vorderingen door de procureur-generaal niet is voorgeschreven op straffe van nietigheid (J.F.C. Carnot, o.c., art. 277; Ch. Nougier, *La Cour d'assises, traité pratique*, IV, nr. 3625; G. Leloir, *Code d'instruction criminelle*, art. 277; G. Le Poittevin, *Code d'instruction criminelle annoté*, art. 277).

4. Sedert anderhalve eeuw zijn rechtspraak en rechtsleer het eens om de ondertekening van de vorderingen van de procureur-generaal te beschouwen als een louter formalisme dat geen enkele invloed heeft op de regelmatigheid van de strafvordering. Het aangevoerde cassatiemiddel had dan ook geen kans van slagen.

A. Vandeplas

## HOF VAN BEROEP TE ANTWERPEN

4e KAMER — 30 NOVEMBER 1984

Voorzitter: de h. Spaas

Raadsheren: de h. Verschuere en mevr. Bertrand

Advocaten: mrs. Ponet en Wijffels

**Burgerlijke rechtspleging — Betekening en kennisgeving — Kennis van gekozen woonplaats naar aanleiding van een vorige procedure.**

*Ongedaan is de betekening in het buitenland op verzoek*

*van een partij die naar aanleiding van een vorige procedure de gekozen woonplaats van de geadresseerde, kende.*

N.V. P. t/ B. en T.

Overwegende dat de keuze van woonplaats stilzwijgend kan geschieden en het voor de toepassing van artikel 40, vierde lid, van het Gerechtelijk Wetboek voldoende is dat de partij op wier verzoek de betekening verricht werd, de gekozen woonplaats van degene aan wie betekend werd, kende;

Overwegende dat eerste geïntimeerde stelt dat zij voor al haar zeevaartgeschillen te Antwerpen kantoor houdt met woonplaatskeuze bij haar agent aldaar, zijnde de N.V. C. te Antwerpen, hetgeen appellanten bekend was;

Overwegende dat uit de voorgebrachte stukken blijkt dat appellanten naar aanleiding van een vorige te Antwerpen tegen eerste geïntimeerde gevoerde procedure het gedinginleidend exploit van dagvaarding aan de gekozen woonplaats van eerste geïntimeerde te Antwerpen op 8 februari 1980 deed betekenen, waaromtrent door gedaagde partij nooit geprotesteerd werd; dat nochtans evenmin blijkt dat eerste geïntimeerde en deze appellanten ooit voorheen bij afzonderlijke akte omtrent haar keuze van woonplaats ingelicht had; dat, waar alle verdere briefwisseling naar aanleiding van de procedure in kwestie tot in 1983 via het kanaal van de N.V. C. te Antwerpen gevoerd werd, het evident is dat appellanten ten tijde van de latere te Antwerpen tegen eerste geïntimeerde gevoerde procedure geen onwetendheid omtrent diens gekozen woonplaats konden voorhouden, dat uit de schaarse brief- en telexwisseling die tussen appellanten en eerste geïntimeerde in februari 1982 gevoerd werd overigens niet kan worden afgeleid dat de verzekeraars de intentie hadden een rechtsgeding te Antwerpen aanhangig te maken, zodat het ten deze eerste geïntimeerde niet behoorde naar haar agent aldaar te verwijzen voor alle verdere correspondentie; dat het appellanten evenmin behoorde ten aanzien van de hun bekende woonplaatskeuze een onderscheid te maken naargelang eerste geïntimeerde als zeevervoerder hetzij als scheepseigenares diende op te treden;

Overwegende dat met het oog op de toepassing van artikel 40, vierde lid van het Gerechtelijk Wetboek het voor de eerste rechter dan ook voldoende was vast te stellen dat appellanten de gekozen woonplaats van eerste geïntimeerde kenden op het ogenblik van de betekening van de op 8 juni 1982 en 27 maart 1984 door de Rechtbank van Koophandel te Antwerpen gewezen verstekvonnissen; dat de desbetreffende betekeningen in het buitenland ongedaan zijn;

(...)

NOOT—Zie i.v.m. art. 40, laatste lid, Ger. W.: Cass., 10 december 1971, *R.W.*, 1971-72, 1742, noot Melis, W. en Brône, W.; Cass., 28 juni 1979, *Arr. Cass.*, 1978-79, 1303 en *Pas.*, 1978, I, 1260, concl. adv.-gen. Krings; Cass., 18 september 1980, *R.W.*, 1981-82, 181 en *J.T.*, 1981, 192, noot Regout-Masson, M.; Cass., 16 oktober 1980, *R.W.*, 1981-82, 192; Cass., 9 maart 1982, *R.W.*, 1982-83, 2420, noot; Cass., 1 april 1982, *R.W.*, 1984-85, 603, noot; Cass., 24 juni 1983, *R.W.*, 1983-84, 1920, noot.

## HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

3e bis KAMER — 12 FEBRUARI 1985

Voorzitter: de h. Slachmuylder

Raadsheren: de hh. Van de Walle en Van Orshoven

Advocaat-generaal: de h. Geyskens

Advocaat: mr. Timmerman loco Bergé

**Minderjarigheid — Verlengde minderjarigheid — Beide ouders overleden — Voogdij.**

*Wanneer beide ouders op het tijdstip van de verklaring van verlengde minderjarigheid overleden zijn, is het gemeene recht betreffende de voogdij van toepassing, zodat het niet de rechtbank van eerste aanleg is die de voogd en de toeziende voogd benoemt, maar de door de vrederechter bijeengeroepen familieraad.*

W. e.a.

Gelet op de stukken van de rechtspleging inzonderheid de bestreden beslissing gewezen op 8 oktober 1984 door de Rechtbank van Eerste Aanleg te Leuven en het verzoekschrift tot hoger beroep neergelegd op 5 november 1984 door de procureur des Konings te Leuven;

Overwegende dat de bestreden beslissing, zonder deswege te worden aangevochten, W.P. in staat van verlengde minderjarigheid heeft verklaard met toepassing van art. 487bis B.W.;

Overwegende dat het rechtsmiddel enkel tot vernietiging strekt van de beschikking van de bestreden beslissing waarbij de rechtbank een voogd en een toeziende voogd heeft aangewezen;

Overwegende dat V.D. en D.E. respectievelijk tot voogd en toeziende voogd door de eerste rechter werden benoemd; dat ze ter zake, wegens hun hoedanigheid van personen wie het rechtsmiddel betreft, overeenkomstig artikel 487 *quinquies* B.W. per gerechtsbrief door de griffier werden opgeroepen; dat ze echter niet zijn verschenen;

Overwegende dat de in staat van verlengde minderjarigheid verklaarde persoon de wettige dochter is van W.H. geboren te X op 11 augustus 1921, overleden te Y op 25 maart 1983 en zijn echtgenote M.F. geboren te X op 21 mei 1922, overleden te Y op 20 april 1953;

Overwegende dat tijdens het leven van beide ouders of een van hen de rechtbank de vervanging van de ouderlijke macht door de voogdij kan gelasten en de voogd alsook de toeziende mag benoemen, overeenkomstig artikel 487 *quater* B.W.;

Overwegende dat wanneer, zoals ter zake, beide ouders op het ogenblik van de verklaring van verlengde minderjarigheid overleden zijn, het gemeene recht betreffende de voogdij van toepassing is zodat het niet de rechtbank is die de voogd en de toeziende voogd benoemt maar wel de familieraad opgeroepen door de vrederechter (Traest, G., «De verlengde minderjarigheid», *T.P.R.*, 1975, 612; Mougenot, R., «La minorité prolongée», *J.T.*, 1973, 476; Pauwels, J., «De staat van verlengde minderjarigheid», *R.W.*, 1973-74, 673, vooral 691, nr. 22; Rb. Antwerpen, 6 mei 1976, *R.W.*, 1977-78, 946);

Overwegende dat de bestreden beslissing derhalve, doch

enkel wat betreft de aangevochten benoeming van een voogd en een toeziende voogd, machtsoverschrijding behelst;

*Om die redenen,  
Het Hof,*

Zegt voor recht dat de verrichtingen inzake voogdij overeenkomstig het gemeene recht betreffende de voogdij dienen te worden gedaan op de plaats waar deze is opgevallen; doet het bestreden vonnis te niet in zoverre de eerste rechter een voogd en een toeziende voogd over W.P. heeft aangewezen; legt de kosten ten laste van de Staat.

## BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

3e KAMER — 27 JUNI 1983

Voorzitter: de h. Michielsens

Rechters: mevr. Roland-Schotsmans en de h. De Smedt

Advocaten: mrs. Verstraete en Jespers

**Handelshuur — Huur van onbepaalde duur — Opzegging — Vraag tot huurhernieuwing — Termijn.**

*Wanneer de verhuurder, om een einde te maken aan een huur van onbepaalde duur, opzegging heeft gedaan met inachtneming van een termijn van ten minste achttien maanden, is nietig de aanvraag tot huurhernieuwing die de huurder heeft gedaan meer dan achttien maanden vóór het eindigen van de lopende huur, d.w.z. vóór de datum waartegen de huur is opgezegd.*

N.V. I. t/ De B. e.a.

Overwegende dat de oorspronkelijke hoofdvordering er toe strekte te zeggen voor recht dat de huurhernieuwingsaanvraag door geïntimeerden verzonden bij aangetekend schrijven van 21 september 1982 nietig en zonder uitwerking is, derhalve de opzegging gegeven door appellante betreffende het pand goed en geldig te verklaren tegen 31 maart 1984 en geïntimeerden te veroordelen het pand tegen voormelde datum te ontruimen en geïntimeerden solidair te veroordelen tot betaling van een dwangsom van 1.000 fr. per dag dat zij het pand zouden blijven betrekken;

Gezien de tegenvordering gesteld bij conclusie;

Overwegende dat de eerste rechter de hoofdvordering ongegrond verklaarde en betreffende de tegenvordering de persoonlijke verschijning van partijen beval;

Overwegende dat appellante opzegging deed betreffende het vermelde pand, overeenkomstig art. 14, derde lid, van de wet van 30 april 1951, tegen 31 maart 1984; dat de huurhernieuwing door de huurder gevraagd werd op 21 september 1982; dat appellante terecht stelt dat deze opzegging nietig is daar de termijn om huurvernieuwing aan te vragen begon te lopen op 1 oktober 1982 om te eindigen om 31 december 1982;

Overwegende dat art. 14, derde lid, van de wet op de handelshuurovereenkomsten bepaalt dat de verhuurder een einde kan maken aan de nieuwe huur van onbepaalde duur met een opzeg van ten minste 18 maanden onverminderd

het recht van de huurder om de hernieuwing te vragen ;

Overwegende dat art. 14, eerste lid, bepaalt welke de modaliteiten zijn die de huurder moet naleven om het recht op hernieuwing uit te oefenen : bij deurwaardersexploot of bij aangetekend schrijven, ten vroegste 18 maanden, ten laatste 15 maanden vóór het eindigen van de lopende huur ;

Overwegende dat deze modaliteiten van het recht op huurhernieuwing van art. 14, eerste lid, ook gelden voor het recht op huurhernieuwing van art. 14, derde lid, zoals blijkt uit de parlementaire voorbereiding van de wet van 30 april 1951 (verslag van de commissie van Justitie van de Senaat, p. 3) ; dat derhalve de huurder zijn recht tot hernieuwing dient uit te oefenen ten vroegste 18 maanden vóór het eindigen van de lopende huur, d.w.z. einde van de opzegging (Rb. Antwerpen, 3e K., 16 oktober 1980) ;

Overwegende dat de door de huurder gevraagde huurhernieuwing voortijdig is en derhalve nietig is ;

Overwegende dat de hoofdvordering derhalve gegrond is en de tegenvordering ongegrond ;

(...)

NOOT—Bovenstaand vonnis wijzigt Vred. Merkssem, 17 maart 1983, *R.W.*, 1983-84, 44, met noot van C. De Meyer, «De termijn om huurhernieuwing aan te vragen in geval van een handelshuur van onbepaalde duur».

## RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE OUDENAARDE

11 JUNI 1985

Voorzitter : de h. Van der Eecken

Advocaten : mrs. Van den Daele en Van Houdenrove

### Vennootschap — Naam — Mogelijkheid van verwarring.

*Wanneer men de ten deze litigieuze namen van twee besloten vennootschappen («Precisie Mekaniek van Ronse — Précision Mécanique de Renaix» tegenover «Précisie Mekaniek van Oudenaarde») overeenkomstig art. 117 Vennootschappenwet abstract beschouwt, bestaat er tussen die benamingen geen zodanige gelijkenis dat er bij de doorsnee gebruiker en bij hen die niet voldoende opletten, verwarring of dwaling betreffende de benamingen kan ontstaan.*

P.V.B.A. P. t/ P.V.B.A. P.

De betwiste eis strekt ertoe : 1° gedaagde zich verbod te horen opleggen de thans door haar gebruikte maatschappelijke benaming nog verder te gebruiken en ze te gebieden de woorden «Precisie Mekaniek» eruit te doen verdwijnen binnen een maand vanaf de betekening van het te wijzen vonnis, gegrond op basis van artikel 117 van de Vennootschappenwet ; 2° gedaagde te veroordelen om de vereiste publikatie tot wijziging van haar handelsbenaming in de bijlagen van het Belgisch Staatsblad te doen verrichten ; (...)

#### A. De gegevens

De eiseres is op 8 juli 1977 ingeschreven in het handelsregister te Oudenaarde onder de maatschappelijke naam

P.V.B.A. «Precisie Mekaniek van Ronse - Précision Mécanique de Renaix», verkorte benaming «P.M.R.», en met als handelswerkzaamheid «werkplaats voor algemene mechaniek, constructie, groot- en kleinhandel van alle machines van industriële aard», aanvang 1 juli 1977.

De verweerster is op 13 juli 1984 ingeschreven in het handelsregister te Oudenaarde onder de maatschappelijke naam P.V.B.A. «Precisie Mekaniek van Oudenaarde», verkorte benaming «P.M.V.O.», en met als handelswerkzaamheid «fabricage van machine-onderdelen + onderhoud en herstelling ervan», aanvang 1 juli 1984.

Bij rondschriften van 1 juli 1984 deelt de firma «Ets. Van Overwaele A.» (alle ijzer- en metaalconstructies, frees-, las- en draaiwerken te Oudenaarde) mede aan haar cliënteel dat vanaf 1 juli de firma Van Overwaele verder actief blijft onder de benaming P.V.B.A. «P.M.V.O.» (Precisie Mekaniek van Oudenaarde).

Bij aangetekende brief van 18 september 1984 reageert de eiseres als volgt : «Toen wij bericht kregen van adres, structuur en naamwijziging van uw firma, vinden wij het nogal gewaagd gebruik te maken van een benaming bijna eigen aan die van onze onderneming, die reeds 58 jaar in de omgang bekend staat ; we denken dat dit zeker verwarring zal teweeg brengen ; om die reden verzoeken wij U beleefd zo vlug mogelijk naar een ander naam uit te zien voor uw nieuwe zaak ; ...».

De verweerster antwoordt bij brief van 20 september 1984 : «Naar onze mening kan er geen verwarring ontstaan bij de identificatie van onze beide firma's ; immers, onze afgekorte naam is P.M.V.O. en de uwe P.M.R. ; onze volledige naam is Precisie Mekaniek van Oudenaarde en de uwe Precisie Mekaniek van Ronse — Précision Mécanique de Renaix ; in die omstandigheden zien wij niet in dat er enige reden voorhanden is om enige verandering in onze naam aan te brengen».

Hoewel het briefhoofd van de eiseres voluit (juist zoals de verweerster) de volledige maatschappelijke naam én de afkorting ervan klaar vermeldt zou zij — althans volgens de neergelegde omslagen — meestal aangeschreven worden als «Precisie Mekaniek» zonder meer en vandaar haar eis tot wijziging bij de verweerster van de woorden «Precisie Mekaniek», gezien de mogelijkheid tot verwarring. Anderzijds zijn in conclusies beide partijen akkoord dat beide partijen praktisch dezelfde handelswerkzaamheid uitoefenen en dat de afstand tussen Ronse en Oudenaarde circa 10 km bedraagt.

#### B. Beoordeling

Artikel 117 van de Vennootschappenwet bepaalt dat de P.V.B.A. wordt aangeduid met een bijzondere naam of door vermelding van het doel van de onderneming ; zij kan ook een firma hebben die de naam van een of meer vennoten bevat ; die aanduiding moet in ieder geval verschillen van die van elke andere vennootschap ; indien zij volkomen gelijk is aan een andere of er zozeer op lijkt dat er verwarring kan ontstaan, kan elk belanghebbende ze doen wijzigen en schadevergoeding eisen, indien daartoe grond bestaat.

Die vordering tot wijziging (eveneens ingevoerd bij artikel 28, derde lid, van de Vennootschappenwet wat een N.V. betreft) is enkel onderworpen aan de voorwaarde dat er zich mogelijkheid tot verwarring of dwaling kan voor-

doen naar aanleiding van de beide officiële, statutaire benamingen (Fredericq, IV, nr. 273).

Deze kwestie van identiteit of gelijkheid is een feitelijk vraagstuk dat van het oordeel van de rechtbanken afhangt; deze zullen onderzoeken of de verwarring mogelijk is voor iemand die voldoende oplet (L. Fredericq, *Handboek van Belgisch Handelsrecht*, deel I, nr. 697, blz. 574).

Dit gevaar voor verwarring zal evenwel veel meer in abstracto beoordeeld moeten worden, in tegenstelling tot de vordering gebaseerd op de W.H.P. (artikelen 20, 3 en 54) of het Unieverdrag van Parijs van 20 maart 1883 (art. 8).

Men zal zich dus in het kader van artikel 117 veel meer beperken tot de vergelijking van de maatschappelijke benamingen op zichzelf (zie *T.B.H.*, 1984, «De juridische bescherming van de handelsnaam in het licht van de recente rechtspraak 1978-1983», door Geert Bogaert, blz. 21). Voor de toepassing van art. 117 is het dus voldoende dat er verwarringsgevaar is wanneer er gelijkenis bestaat tussen de maatschappelijke benamingen van beide ondernemingen zonder dat rekening dient te worden gehouden met een concreet verwarringsrisico tussen de ondernemingen zelf door inachtneming der wederzijdse ligging van de installaties van de vennootschappen, de aard van de respectieve activiteiten en de respectieve cliënteel (Voorz. Kh. Brussel, 9 oktober 1981, *R.W.*, 1982-83, 1937, in verband met Belfotop en Beltop).

Bij het lezen en aldus abstract beschouwen van beide maatschappelijke benamingen zelf («Precisie Mekaniek van Ronse — Précision Mécanique de Renaix» tegenover «Precisie Mekaniek van Oudenaarde») is deze rechtbank van oordeel dat er tussen deze benamingen geen zodanige gelijkenis bestaat dat er bij de doorsneegebruiker en bij hen die niet voldoende opletten verwarring of dwaling tussen de maatschappelijke benaming kan ontstaan.

Naast de bijkomende aparte vertaling in de Franse taal (voor de eiseres) staat daarvoor borg het feit dat de wederzijdse Nederlandse maatschappelijke benaming verschilt door de woorden «van Ronse» tegenover «van Oudenaarde»; anderzijds geldt ook nog als borg het feit dat hun verkorte benamingen (die toch tot normaal gebruik voor de hand liggen) totaal en op alle gebied, ook fonetisch, van mekaar verschillen, nl. «P.M.R.» tegenover «P.M.V.O.».

De omstandigheid dat de eiseres eventueel meest aangeschreven zou worden met de woorden «Precisie Mekaniek», kan daaraan geen afbreuk doen, aangezien dit vreemd is aan de verweerster of aan enig optreden van deze laatste.

Het feit dat in werkelijkheid enkel het medegebruik van de woorden «Precisie Mekaniek» wordt aangeklaagd, neemt niet weg dat de volledige bewoording van de maatschappelijke benaming van de eiseres luidt «Precisie Mekaniek van Ronse — Précision Mécanique de Renaix» en dat die te beschermen volledige benaming afdoende onderscheidend voorkomt van die van de verweerster.

Om voor bescherming anderzijds in aanmerking te komen dient zelfs ook een handelsbenaming voldoende onderscheidend te zijn en eveneens te getuigen van een zekere originaliteit ten einde de zaak van de ondernemer in de ogen van het publiek voldoende te individualiseren, los ook van het gebruik van een benaming die in het publiek domein is gevallen of gemeengoed is geworden en bijgevolg geen bescherming meer verdient.

Door toevoeging van de woorden «van Ronse» heeft de eiseres dit alles in werkelijkheid gebracht nu zij zelf aanvoelde bij haar oprichting dat zij moeilijk de exclusiviteit in België kon opeisen van de naam «Precisie-mekaniek», zijnde de aanduiding van een gewone handelsactiviteit zelf, net zoals de aanduiding van een handelsactiviteit als «verzekeringen», «metaalconstructie», «ververij», enz. (zie aanduiding in de «Gouden Gids», boekdeel 3, 1984/85, Aalst-Dendermonde-Gent-Ninove-Ronse, waarin onder nr. 4870 het woord «Precisie-mekaniek» juist als een te kiezen hoofdrubriek inzake handelsactiviteit vermeld staat).

Om die redenen, wordt de eis ontvankelijk verklaard doch als ongegrond afgewezen.

## VREDEGERECHT TE TURNHOUT

1e KANTON — 7 JUNI 1985

Rechter: de h. Levrie

Advocaten: mrs. Mercelis en Michielsens loco Vroman

### Verjaring — Rechtsvordering van geneesheren.

*Een rekening van een ziekenhuis voor röntgenstralen is een doktersrekening waarop art. 2272, eerste lid, B.W. toepasselijk is.*

*Irrelevant is of de behandeling verricht werd door een zelfstandige geneesheer dan wel door een medicus in dienst van het ziekenhuis.*

O.C.M.W. Turnhout t/ V.

De vordering van eiseres strekt ertoe verweerder te doen veroordelen tot betaling van 3.478 fr. uit hoofde van een gasthuisrekening van 3 november 1978, met de aanmaningskosten gerechtsdeurwaarder, 300 fr., vermeerderd met de verwijlsinteressen, de gerechtelijke Interessen en de kosten;

Verweerder werpt de niet-ontvankelijkheid dezer vordering op uit hoofde van blijkbaar de kwijtende verjaring van een jaar, overeenkomstig art. 2272, eerste lid, B.W.

Er dient allereerst te worden opgemerkt dat de schuldenaar die zich te zijner verdediging op de bedoelde korte verjaring beroept, geen exceptio of middel van onontvankelijkheid opwerpt, maar zich ten gronde verdedigt. Hij beweert immers dat de schuld betaald is. De eis is bijgevolg ontvankelijk en de gegrondheid dient te worden onderzocht.

De voorgebrachte rekening in kwestie van 3 november 1978 zou afkomstig zijn van het O.C.M.W.-ziekenhuis te Turnhout en louter betrekking hebben op terugbetaling van X-stralen, hetzij een doktersrekening, welke normaal verjaart na een jaar. Het betreft hier geen hospitalisatiekosten.

In dit verband dient te worden aangestipt dat het irrelevant is na te gaan of de zorgen werden toegediend door een zelfstandig geneesheer, dan wel door een medicus die handelde in dienst van een ziekenhuis. Het feit immers dat een geneesheer afsprekt met een ziekenhuis en dit laatste belast met de inning van zijn erelonen, kan niet tot gevolg hebben dat de verjaringstermijn wordt gewijzigd, vermits niemand meer rechten kan overdragen dan die welke hij

zelf bezit (Vred. Luik, 2 februari 1960, *Jur. Liège*, 1959-60, 208, en Vred. Bergen, 24 februari 1966, *Mouv. Comm.*, 1967, 60, met noot Bosman L.).

Vermits eiseres geen gedingbeslissende eed opdraagt aan verweerder dient de vordering wegens de ingeroepen kwijttende verjaring ongegrond te worden verklaard.

(...)

## RECHTSPRAAK IN KORT BESTEK

**Hof van Cassatie (3e Kamer), 11 februari 1985**

*Minder-validen — Tegemoetkomingen — Voorwaarden — Invloed van bestaansmiddelen — Gewone tegemoetkoming als bestaansmiddel — Geen openbare bijstand — Natuur van de gewone tegemoetkoming — Recht op tegemoetkoming.*

Bij het berekenen van de bestaansmiddelen waarover een minderjarige minder-valide en zijn moeder beschikten, weigerde het Arbeidshof te Luik in zijn arrest van 9 november 1982 (*J.T.T.*, 1983, 255) rekening te houden met de gewone tegemoetkoming die de moeder zelf ontving, op grond dat die uitkering niet door bijdragen aan het sociale-zekerheidsstelsel wordt gefinancierd en derhalve te beschouwen is als een uitkering die verband houdt met openbare onderstand, zodat zij niet in aanmerking komt bij de vaststelling van de grootte van de bestaansmiddelen (art. 9, § 2, K.B. 24 december 1974). Het arrest wordt op de volgende gronden vernietigd:

«Overwegende dat de wet van 27 juni 1969 betreffende het toekennen van tegemoetkomingen aan de minder-validen, een recht op de daarin bepaalde tegemoetkomingen verleent aan de personen die aan de door deze wet gestelde voorwaarden voldoen; dat de wet en haar uitvoeringsbesluiten de wijze van uitoefening van dat recht regelen, met name door het bedrag en de berekeningswijze van de tegemoetkomingen vast te stellen, en daarbij de mogelijkheid van beroep in rechte voorzien; dat aldus het recht op de tegemoetkomingen aan de minder-validen in algemene regels concreet is omschreven, waardoor het aan de individuele beoordeling ontsnapt en de uitoefening ervan wordt gewaarborgd;

«Dat de genoemde tegemoetkomingen niets te maken hebben met de uitkeringen die verband houden met de openbare bijstand in de zin van artikel 9, § 2, 2°, van het koninklijk besluit van 24 december 1974 betreffende de gewone en de bijzondere tegemoetkomingen aan de minder-validen.»

(Voorzitter: de h. Soetaert — Raadsheer-rapporteur: de h. Marchal — Eerste advocaat-generaal: de h. Duchatelet — Advocaat: mr. Van Hecke — In de zaak: Belgische Staat t/ P.)

**Hof van Cassatie (3e Kamer), 6 mei 1985**

*Werkloosheid — Vrijstelling van stempelcontrole om medische redenen — Vaststelling van de arbeidsongeschiktheid — Bevoegdheid van de arbeidsrechtbank*

Het bestreden arrest (Arbh. Brussel, 7 april 1983) besliste dat de werkloze, aan wie de gevraagde vrijstelling van stempelcontrole om medische redenen werd geweigerd omdat uit het door de geneesheer van de R.V.A. ingesteld onderzoek was gebleken dat hij niet de vereiste graad van ongeschiktheid bezat, de gegrondheid van deze vaststelling bij de arbeidsgerechten kan betwisten. De voorziening waarin o.m. werd aangevoerd dat alleen de geneesheer van de R.V.A. de arbeidsongeschiktheid vaststelt, wordt op de volgende grond verworpen:

«Overwegende dat artikel 77, eerste lid, 2°, van het ministerieel besluit van 4 juni 1964 inzake werkloosheid, genomen ter uitvoering van artikel 153, § 1, tweede lid, van het koninklijk besluit van 20 december 1963 betreffende arbeidsvoorziening en werkloosheid, bepaalt dat ervan worden vrijgesteld zich ter gemeentelijke controle aan te bieden de werklozen wier arbeidsongeschiktheid ten minste 33 pct. bedraagt en die reeds meer dan één jaar volledig werkloos zijn, en dat de graad van de fysieke arbeidsongeschiktheid door de geneesheer van het gewestelijk bureau wordt vastgesteld;

«Dat die bepalingen niet inhouden dat de aldus vastgestelde graad van arbeidsongeschiktheid niet meer kan worden betwist voor de arbeidsgerechten.»

(Voorzitter-rapporteur: de h. Soetaert — Advocaat-generaal: de h. Lenaerts — Advocaten: mrs. Simont en Bützler — In de zaak: R.V.A. t/ V.)

**Hof van Cassatie (3e Kamer), 20 mei 1985**

*Sociale zekerheid werknemers — R.S.Z.-bijdragen — Verjaring — Ingangsdatum — Laatste dag van de maand na het verlopen kwartaal.*

De voorziening tegen het bestreden arrest (Arbh. Gent, afd. Brugge, 16 juni 1983) wordt op de volgende gronden verworpen:

«Overwegende dat, krachtens artikel 42 van de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders, de schuldvorderingen van verweerder op de werkgevers die onder deze wet vallen, verjaren na drie jaar; dat artikel 34, eerste lid, van het koninklijk besluit van 28 november 1969 tot uitvoering van voormelde wet bepaalt dat het bedrag van de bijdragen door de werkgever aan verweerder verschuldigd is op de navolgende vier data van elk jaar: 31 maart, 30 juni, 30 september en 31 december; dat, luidens het tweede lid van laatstvermeld artikel, de werkgever die gewoonlijk ten minste vijf werknemers tewerkstelt nochtans verplicht is, bij wijze van voorschot op de som van de bijdragen voor het kwartaal, binnen vijf dagen na elke maand van dat kwartaal, een som te betalen die gelijk is aan een vierde van het bedrag der bijdragen betreffende het vorige kwartaal; dat het derde lid van hetzelfde artikel evenwel preciseert: 'De bijdragen die voor het verstreken kwartaal verschuldigd zijn, alsook het saldo van die bijdragen, wanneer het een bij het tweede lid beoogde werkgever betreft, dienen door de werkgever uiterlijk de laatste dag van de maand na dit kwartaal te worden betaald';

«Dat daaruit volgt dat verweerders recht om een vordering in te stellen tot betaling van het geheel der bijdragen

voor het verstreken kwartaal indien de in het tweede lid beoogde werkgever aan de verplichting voorschotten te betalen niet heeft voldaan, of voor het saldo van die bijdragen indien de werkgever die verplichting geheel of ten dele is nagekomen, slechts ontstaat na het verstrijken van de in het derde lid bepaalde termijn en dat de verjaringstermijn derhalve slechts op dat ogenblik ingaat.»

(Eerste voorzitter-rapporteur : de h. Châtel — Advocaat-generaal : de h. Lenaerts — Advocaten : mrs. De Gryse en De Bruyn — In de zaak : P.V.B.A. S.D. t/R.M.Z.)

# Hof van Cassatie (2e Kamer), 21 mei 1985

*Voorlopige hechtenis — Vermelding van datum en plaats van het ten laste gelegde feit — In het bevel tot aanhouding — Niet verplicht — In de beschikking van het onderzoeksgerecht over de voorlopige hechtenis — Niet verplicht, tenzij dienaangaande een betwisting wordt opgeworpen die de ontvankelijkheid van de strafvordering of de bevoegdheid van het onderzoeksgerecht betreft.*

Eiseres voert aan dat het bestreden arrest (K.I. Antwerpen, 12 maart 1985) niet regelmatig is gemotiveerd omdat het de datum en de plaats van het ten laste gelegde feit niet vermeldt hoewel zij dienaangaande bij conclusie een betwisting had opgeworpen waarbij zij «de bevoegdheid van de rechter in het bijzonder en van de Belgische rechter in het algemeen alsook de mogelijke verjaring van het aan beklaagde aangewreven feit» ter discussie stelde. Het desbetreffende onderdeel van haar middel is gegrond :

«Overwegende dat het onderdeel in zoverre eiseres zich beroept op artikel 97 van de Grondwet naar recht faalt, aangezien dat artikel niet van toepassing is op de onderzoeksgerechten die uitspraak doen inzake voorlopige hechtenis ;

«Overwegende dat het bevel tot aanhouding onder meer het aan betrokkene ten laste gelegde feit, alsmede de wetsbepalingen krachtens welke dit feit strafbaar is moet aanduiden, om te kunnen nagaan of voorlopige hechtenis wettelijk toegelaten is ;

«Overwegende dat geen enkele wettelijke bepaling voorschrijft dat het bevel tot aanhouding de datum en/of de plaats van het ten laste gelegde misdrijf moet aanduiden ;

«Overwegende dat de onderzoeksgerechten die over de voorlopige hechtenis oordelen er evenmin toe gehouden zijn in hun beslissingen de plaats en/of de datum van de feiten die aan het aanhoudingsmandaat ten grondslag liggen te vermelden, tenzij wanneer betreffende die plaats en/of die datum een betwisting wordt opgeworpen die de ontvankelijkheid van de strafvordering of de bevoegdheid van het onderzoeksgerecht aanbelangt ;

«Overwegende dat eiseres voor de kamer van inbeschuldigingstelling concludeerde zoals in het onderdeel is weergegeven ;

«Dat zij aldus de vervolgbaarheid in België wegens de haar ten laste gelegde feiten en de bevoegdheid van de ten deze oordelende onderzoeksgerechten betwistte, alsmede de ontvankelijkheid van de strafvordering ;

«Overwegende dat het arrest noch met de in het middel weergegeven consideransen noch met enige andere redenge-

ving de conclusie van eiseres beantwoordt ; dat het aldus het Hof in de onmogelijkheid stelt de wettigheid van het bevel tot aanhouding te beoordelen en zodoende artikel 4 van de wet van 20 april 1874 schendt.»

(Voorzitter : de h. Boon — Raadsheer-rapporteur : de h. D'Haenens — Advocaat-generaal : de h. Velu — Advocaat : mr. Delahaye — In de zaak : V.)

## NOOT—De vermeldingen in het bevel tot aanhouding

1. Het bevel tot aanhouding dient alleen het ten laste gelegde feit te vermelden alsmede de wetsbepalingen betreffende de strafbaarheid, maar geen datum of plaats of andere bijzonderheden : dit is een vaste rechtspraak (Cass., 15 februari 1897, *Pas.*, 1897, I, 96 ; Cass., 23 september 1942, *A.C.*, 1942, 104 ; Cass., 11 april 1960, *A.C.*, 1960, 746 ; Hof Brussel, 29 september 1978, *R.W.*, 1978-79, 1041, met noot van A. Vandeplas).

2. Het is wenselijk dat de ten laste gelegde feiten nader worden omschreven dan alleen maar door de benaming van het misdrijf : bepaalde misdrijven vertonen zoveel schakeringen dat het recht van verdediging op de helling raakt wanneer de onderzoeksrechter geen precisering vermeldt. Alzo komt de vermelding «bankbreuk», «fiscale fraude», «inbreuk op de douanewetgeving» of «inbreuk op de Vreemdelingenwet» als onvoldoende voor (cf. R. Declercq, *Strafvordering*, 7e ed., I, p. 220 ; E. Boutmans, *Voorlopige hechtenis*, p. 54, nr. 102).

3. Wanneer voor het onderzoeksgerecht de ontvankelijkheid van de strafvordering of de bevoegdheid wordt betwist, dan dient het onderzoeksgerecht de conclusie van de verdachte te beantwoorden. Dit verplicht meteen het onderzoeksgerecht tot meer precisering van de telastlegging. Het is dan zelfs niet uitgesloten dat het onderzoeksgerecht niet alleen datum en plaats van de ten laste gelegde feiten dient te vermelden, maar dat zelfs daden van stuiting of schorsing van de verjaring, samenloop of herhaling dienen te worden aangehaald.

A. Vandeplas

# Hof van Cassatie (2e Kamer), 28 mei 1985

*Samenloop in strafzaken — Beklaagde bij verstek voor twee feiten wegens eenheid van opzet veroordeeld tot een enkele straf — Verzet — Vaststelling dat er geen eenheid van opzet was — Oplegging van één straf voor één feit, met vaststelling dat voor het andere feit geen straf kan worden opgelegd.*

Het bestreden arrest (Hof Brussel, 19 december 1984) wordt om de volgende redenen vernietigd :

«Overwegende dat, zoals door het arrest wordt vermeld, de rechter die uitspraak doet op verzet van de beklaagde tegen een bij verstek gewezen beslissing waarbij wegens eenheid van opzet één enkele straf voor verscheidene feiten was uitgesproken, de toestand van de beklaagde niet mag verzwaren door verscheidene straffen uit te spreken, zelfs indien het totaal van de afzonderlijke straffen de enige bij verstek uitgesproken straf niet te boven gaat of zelfs lager is ;

«Dat de rechter die, zoals ten deze, vaststelt dat bij gebrek aan oorzakelijk verband afzonderlijke straffen zouden moeten worden uitgesproken, zich moet beperken tot het opleggen van een straf voor één van de afzonderlijk te bestraffen feiten of een van de door eenheid van opzet verbonden groepen van feiten en moet vaststellen dat voor de andere feiten geen straf meer kan worden opgelegd;

«Overwegende dat het arrest, na vastgesteld te hebben dat enerzijds de telastleggingen A1, C en G en anderzijds de telastleggingen D1 en D2, E (beperkt), H1, H2, I en J door een zelfde strafbare opzet werden opgeleverd, terwijl geen zelfde strafbare opzet tussen de twee reeksen telastleggingen aanwezig is, één straf uitspreekt voor het geheel van de bewezen verklaarde telastleggingen A1, C, D1, D2, E (beperkt), G, H1, H2, I en J;

«Dat het arrest aldus de regel vastgelegd in artikel 65 van het Strafwetboek schendt.»

(Voorzitter: de h. Boon — Raadsheer-rapporteur: de h. Holsters — Advocaat-generaal: de h. Declercq — In de zaak: D.)

NOOT—*De straftoemeting bij samenloop van misdrijven in geval van verzet*

1. Zie in dezelfde zin: Cass., 14 december 1970, *A.C.*, 1971, 379; Cass., 28 juni 1977, *A.C.*, 1977, 1118; Cass., 27 maart 1979, *R.W.*, 1979-80, 527; A. Vandeplas, *Het verzet in strafzaken*, p. 55, nr. 7 in *Strafrecht voor rechtspractici*.

2. De rechter op verzet mag wel vaststellen dat de ten laste gelegde feiten bewezen zijn gebleven, ook al kan hij geen straf opleggen voor alle feiten. Dergelijke vaststelling kan van belang zijn om achteraf de bijzondere herhaling aan te nemen of om de burgerlijke belangen te vrijwaren.

A. Vandeplas

#### Hof van Cassatie (2e Kamer), 26 juni 1985

*Strafvordering — Hoger beroep — Aan de griffie van het appelgerecht toe te zenden dossier — Afschrift van het beroepen vonnis — Begrip.*

Eiser werpt op dat het bestreden vonnis (Corr. Hoei, 15 februari 1985) uitspraak heeft gedaan op overlegging van een door de griffier eensluidend verklaard afschrift van het beroepen vonnis, zonder formulier van tenuitvoerlegging.

«Overwegende dat het aan het appelgerecht voor te leggen dossier niet de met het formulier van tenuitvoerlegging beklede grosse van het beroepen vonnis hoeft te bevatten maar een door de griffier eensluidend verklaard afschrift van dat vonnis;

«Dat ten deze dat afschrift, dat door de griffier van de rechtbank die de beslissing heeft gewezen eensluidend is verklaard, is gevoegd bij het rechtsplegingsdossier;

«Dat het middel niet kan worden aangenomen.»

(Voorzitter: de h. Screvens — Raadsheer-rapporteur: de h. Helvétius — Advocaat-generaal: de h. Declercq — Advocaat: mr. Bribosia — In de zaak: P. t/ D. en J.)

#### Hof van Cassatie (Vakantiekamer), 12 augustus 1985

*Voorlopige hechtenis — Verzoek tot voorlopige invrijheidstelling — Wet Voorlopige Hechtenis, art. 7 — Advocaat — Art. 440 Ger. W. — Verzoekschrift ondertekend door advocaat van verdachte — Wettig.*

Het bestreden arrest (Hof Luik, K.I., 21 mei 1985) wordt om de volgende, ambtshalve opgeworpen redenen vernietigd:

«Overwegende dat het arrest het verzoekschrift tot voorlopige invrijheidstelling, dat eiser overeenkomstig artikel 7 van de wet van 20 april 1874 op de voorlopige hechtenis heeft ingediend, niet ontvankelijk verklaart, op grond dat die wet 'niet toestaat dat de verdachte vertegenwoordigd wordt', en dat 'het verzoekschrift enkel is ondertekend door de raadslieden' van eiser;

«Overwegende dat, hoewel de procedure inzake de controle op de voorlopige hechtenis door de onderzoeksgerechten, in beginsel, zowel in het belang van de rechtsbedeling, als in dat van de verdachte, vereist dat hij in persoon verschijnt, noch die procedure, noch artikel 7 van de wet van 20 april 1874 verbieden dat het verzoekschrift tot voorlopige invrijheidstelling overeenkomstig artikel 440, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek rechtsgeldig namens de gedetineerde door diens raadsman kan worden ondertekend.»

(Voorzitter: de h. Mahillon — Raadsheer-rapporteur: de h. Rappe — Advocaat-generaal: de h. Janssens de Bisthoven — In de zaak: S.)

NOOT—*Het verzoek tot voorlopige invrijheidstelling*

Het onderhavige cassatiearrest ruimt weer een van de talloze formalismen op die onze strafvordering ontsieren. Tegenpraak, verzet, hoger beroep, voorlopige invrijheidstelling zijn nauw verbonden met het recht van verdediging: elk overbodig formalisme bedreigt de rechtsonderhorige en beknot zijn rechtsmiddelen.

In een noot onder een strijdig arrest van het Hof van Beroep te Antwerpen van 27 maart 1981 (*R.W.*, 1981-82, 1228), had P. Arnou reeds aanmerkingen gemaakt op de al te strakke houding van de rechtbanken en hoven. Het Hof van Cassatie deelt blijkbaar deze zienswijze.

Voortaan kan de raadsman van een gedetineerde zelf een verzoekschrift strekkende tot diens voorlopige invrijheidstelling indienen zonder vooraf naar de gevangenis te moeten trekken om de handtekening van zijn cliënt te vragen.

A. Vandeplas

#### Hof van Cassatie (2e Kamer), 11 september 1985

*Rechten van de mens — Onpartijdige rechter — Voorzitter van raadkamer en onderzoeksrechter die vervolgens van de zaak kennis nemen in de correctionele rechtbank.*

«Over het ambtshalve aangevoerde middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 6, § 1, van het Verdrag tot

bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheid en 14, § 1, van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten :

«Overwegende dat naar luid van die bepalingen een ieder bij het bepalen van de gegrondheid van een tegen hem ingestelde strafvervolgning recht heeft op behandeling van zijn zaak door een onpartijdige rechterlijke instantie ;

«Overwegende dat de correctionele rechtbank, die de door de eerste rechter tegen eiser uitgesproken geldboete bevestigt, onder meer bestond uit ondervoorzitter P. en rechter M., die reeds voordien van de zaak kennis hadden genomen, de eerste als voorzitter van de raadkamer die eiser naar het vonnisgerecht heeft verwezen, de tweede als onderzoeksrechter die in deze hoedanigheid over de zaak verslag had uitgebracht voor de raadkamer ;

«Overwegende dat die omstandigheden bij eiser, beklagde, gewettigde twijfels konden wekken nopens de geschiktheid van de aldus samengestelde correctionele rechtbank om de zaak op een onpartijdige wijze te behandelen ; dat het vonnis bijgevolg nietig is.»

(Voorzitter : de h. Screvens — Raadsheer-rapporteur : de h. Stranard — Advocaat-generaal : de h. Velu — In de zaak : P. t/ N.V. S.M. en L.)

NOOT—Zie Cass., 23 januari 1985, *R.W.*, 1984-85, 2943, en de noot van Bruno Maes, «De onderzoeksrechter mag in dezelfde zaak niet als rechter in de correctionele rechtbank zitting hebben», *ib.*, 2944.

#### Hof van Cassatie (1e Kamer), 12 september 1985

*Gemeentebelasting — Beslissing van de bestendige deputatie — Niet ondertekend — Nietig.*

De bestreden beslissing (Bestendige Deputatie Luik, 12 juli 1984) wordt wegens schending van art. 782 Ger. W. om de volgende redenen vernietigd :

«Overwegende dat uit het proces-verbaal van de zitting van de Bestendige Deputatie van de Provincieraad van Luik van 12 juli 1984 blijkt dat deze bestendige deputatie op die datum in openbare terechtzitting het bezwaar van de heer Jean L., thans eiser, heeft verworpen ;

«Overwegende dat een van de stukken waarop het Hof vermag acht te slaan een document van dezelfde datum is, dat vermeldt dat de Bestendige Deputatie van de Provincieraad van Luik, waarvan de samenstelling wordt aangegeven, in openbare terechtzitting en op grond van de opgesomde redenen met name heeft beslist : 'Artikel 1. Het bezwaar ingediend door de heer Jean L. is ontvankelijk doch niet gegrond' ;

«Overwegende dat die beslissing evenwel niet is ondertekend ; dat dit verzuim, dat niet kan worden goedge maakt door het voornoemd proces-verbaal, dat de samenstelling van het college niet vermeldt en dat enkel geparafeerd is, wat het achterhalen van de samenstelling niet mogelijk maakt, de nietigheid van de beslissing meebrengt.»

(Voorzitter : de h. Bosly — Raadsheer-rapporteur : de h. Poupart — Advocaat-generaal : mevr. Liekendael — Advocaat : mr. Kirkpatrick — In de zaak : L. t/ Gemeente Grâce-Hollogne)

#### Hof van Cassatie (3e Kamer) 16 september 1985

*Gewijsde — Strafzaken — Beslissing van de strafrechter op de burgerlijke rechtsvordering — Slechts gezag van gewijsde tussen partijen.*

«Overwegende dat artikel 4 van de wet van 17 april 1878 houdende de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering er zich tegen verzet dat de (definitieve) beslissingen betreffende de strafvordering nog opnieuw ter sprake worden gebracht ter gelegenheid van een burgerlijk proces ; dat zodanige beslissingen 'erga omnes' gezag van rechterlijk gewijsde hebben ;

«Overwegende dat de beslissingen van de strafrechter op de burgerlijke rechtsvordering, die met toepassing van artikel 4 van de wet van 17 april 1878 terzelfder tijd als de strafvordering voor hem wordt vervolgd, buiten de bij de wet bepaalde uitzonderingen die ten deze geen toepassing vinden, daarentegen slechts gezag van rechterlijk gewijsde hebben binnen de perken van artikel 23 van het Gerechtelijk Wetboek, dat met name vereist dat de vordering tussen dezelfde partijen bestaat ;

«Overwegende dat, zowel uit het arrest (Arbh. Gent, 21 juni 1984) als uit de stukken waarop het Hof vermag acht te slaan, blijkt dat eiseres geen partij was in het geding dat beslist is door het vonnis van 10 november 1983 van de Correctionele Rechtbank te Antwerpen ;

«Overwegende dat hieruit volgt dat eiseres, in haar hoedanigheid van arbeidsongevallenverzekeraar, nog alle verweermiddelen kon aanwenden tegen de door verweerster ingestelde vordering ;

«Overwegende dat het arrest door het verweer van eiseres te verwerpen op grond dat 'erga omnes' werd vastgesteld dat'de dood door zelfmoord gepleegd door de getroffene op 28 november 1980, dus ongeveer een maand na het ongeval, in rechtstreeks oorzakelijk verband staat met dit ongeval waarvan het karakter van arbeidsongeval, in de zin van artikel 8 van de Arbeidsongevallenwet niet wordt betwist' en dat dientengevolge 'alle aangehaalde discussies nopens de waarde van de verstrekte psychiatrische adviezen', ten deze niet relevant zijn, het aangewezen algemeen rechtsbeginsel en artikel 4 van de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering schendt.»

(Voorzitter : de h. Soetaert — Raadsheer-rapporteur : de h. Poupart — Advocaat-generaal : de h. Lenaerts — Advocaat : mr. Houtekier — In de zaak : N.V. S. t/ J.)

## BOEKEN

**Algemene begrippen van staatsrecht**, deel I, W.E.J. Tjeenk Wilink, Zwolle, 1985, 186 p.

Het onderhavige boek is een verzameling van negen opstellen over sleutelbegrippen in het publiekrecht : rechtsvinding en rechtsvorming (P.W.C. Akkermans en R.J.B. Bergamin), rechtsvorming en rechtsbronnen (R.J.B. Bergamin), methodes van rechtsvorming (P.W.C. Akkermans), bevoegdheid (H. van Maarseveen), subjectieve rechten (R.J.B. Bergamin) ; soevereiniteit (G.F.M. van der Tang), staatsvormen (P.D.A. Claessen), regeringsvormen (L.T.A. Rutgers) en democratie (W.M. Fortin Carbezas en Thom Holter-

man). Het wordt afgerond met enkele biografische gegevens over de auteurs en met een trefwoordenregister.

Uitgaand van de vaststelling dat sleutelbegrippen veel — té veel — gebruikt worden zonder degelijk inzicht in hun draagwijdte en betekenis, heeft de vakgroep staatsrecht van de Erasmus-Universiteit te Rotterdam zijn studenten enkele samenvattende, rechtstheoretische uiteenzettingen willen ter beschikking stellen, als lees- en lesmateriaal bij het staatsrechtsonderwijs. Deze eerste reeks van negen zou over een jaar met een tweede publikatie worden aangevuld.

Elk van de opstellen behandelt zijn onderwerp in historisch en vergelijkend perspectief en wordt afgerond met enkele bibliografische aanwijzingen, een werkwijze die duidelijk afgestemd is op het doel van de publikatie.

Die werkwijze, en de publiekrechtelijke achtergrond van de onderwerpen, zijn het enige wat de opstellen met elkaar gemeen hebben. Voor het overige zijn het negen los naast elkaar staande verhandelingen, waarvan de leesbaarheid en de bruikbaarheid als studiemateriaal nogal uiteenlopen. Sommige bieden prettige zowel als interessante lectuur, zoals het ietwat speelse en zeer doordachte opstel van Henc van Maarseveen, of de heldere uiteenzettingen van Ger van der Tang en L.T.A. Rutgers. Andere lezen minder gemakkelijk of storen door taal- of drukfouten.

Alle bieden echter rijkdom aan stof tot nadenken en tot discussie.

Daardoor beantwoordt de publikatie zeker aan de wens die de redactiecommissie in het woord vooraf uitdrukt: zij is bruikbaar ook voor anderen dan de studenten van het EUR.

Het zal een Belgisch lezer evenwel opvallen dat de auteurs bij de zeer internationale keuze van hun voorbeelden en bronnen, geen gebruik maken van de Belgische instellingen en bijna niet van de Belgische rechtsliteratuur, hoewel die, in het bijzonder sedert de hervormingen van 1970-1980, interessant en gemakkelijk bereikbaar materiaal bieden.

G. Craenen

CLAIR YSEBAERT en LUDO ASSELBERGHS, *Instellingen-zakboekje '85/'86*, Kluwer Antwerpen, 1985, XVIII + 363 p.

Dit kleine boekje verdient een bijzondere belangstelling. De auteurs, beiden kabinetschef van resp. vice-premier Verhofstadt en gemeenschapsminister Pede, oogstten reeds eerder (kas)succes — ruim 50.000 verkochte exemplaren sinds de eerste editie — met hun *Politiek* en *Gemeentelijk Zakboekje* (zie omtrent de laatste uitgave van het *Politiek Zakboekje* de mededeling van prof. R. Senelle, *R.W.*, 1985-86, 74).

In zijn inleidend woordje prijst Clair Ysebaert het *Instellingen-Zakboekje* aan als het «A-politiek Zakboekje», en dus als tegenpool van zijn eerste creatie, omdat (althans theoretisch) niet politieke instellingen beschreven worden. Niemand kan ontkennen dat de idee, meer dan 300 parastatalen, openbare diensten, besturen, fondsen en verenigingen te bundelen, op zich heel wat inventiviteit vergt, en wie bevroedt niet hoezeer de uitwerking van dit concept in de vorm van een leidraad voor de gebruiker «van de wieg tot het graf» slechts bereikt kon worden na moeizame opzoeken en een zeldzame accuratesse. Bij hun aanpak lieten de auteurs zich ongetwijfeld leiden door de beroemde regel uit de roman *Looking Backward* van de Amerikaanse schrijver Edward Bellamy waar deze in zijn opvatting over de sociale welvaartsstaat (in 1887 gewis een utopie!) stelt: «No man any more has any care for the morrow, either for himself or his children, for the nation guarantees the nurture, education, and comfortable maintenance of every citizen from the cradle to the grave» (gecit. door M. en R. Friedman in *Free to choose*, 1980, p. 365).

Op volledigheid maakt het overzicht geenszins aanspraak. Zo werden de Vlaamse Juristenvereniging en de Eliten van de Arbeid achterwege gelaten; misschien wel bewust. Maar deze kleine onvolkomenheden nemen niet weg dat de argeloze lezer zich elke bladzijde weer verbaast over die stortvloed van instellingen en besturen, gaande van de Nationale Plantentuin van België tot de Vlaamse Toeristenbond, alover de Raad voor het Verbruik, Distrigas en het Speciaal Onderstandsfonds, telkens keurig gerubriceerd aan de hand van een administratieve fiche met commentaar en onder de passende kop «van de wieg tot het graf». Een beknopt

theoretisch gedeelte (toelichting bij het wettelijk statuut en het beheer van de parastatalen, een schematische voorstelling van 's lands structuren en een profiel van de administratie) gaat deze doorlichting vooraf.

Aan de hand van het *Instellingen-Zakboekje* kunnen ontegenzeggelijk enkele determinanten worden opgespoord over het verschijnsel van de openbare dienst in België. Het meest in het oog springend is de sinds enkele jaren ongebreidelde toename van diensten, besturen en commissies, waarbij de economische crisis nog als accelerator optrad (denk maar aan de N.M.N.S. of het I.T.C.B.). Ten gevolge van de staatsvorming van 1980 zal die trend, waarbij onderlinge coördinatie en logica totaal ontbreken, nog verhevigen. Vele instellingen worden gesplitst of vindt men in drievoud terug in de onderscheiden gewesten en gemeenschappen (zie in dit verband de wet van 28 december 1984 tot afschaffing of herstructurering van sommige instellingen van openbaar nut, *B.S.* van 22 januari 1985). Ook mag de politisering van onze administraties en parallelle structuren niemand ontgaan. In dit opzicht ware het zeker niet onaardig om eens het personenregister van het *Instellingen-Zakboekje* te toetsen aan dat van het *Politiek Zakboekje*. Een oefening die de opmerking van Clair Ysebaert over het a-politiek karakter van zijn werkje (p. XVI) beslist in een juist — maar enigszins cynisch — daglicht plaatst.

Uiteraard zal het *Instellingen-Zakboekje* talrijke trouwe abonnees bekoren: ambtenaren, kabinetsleden, praktijkjuristen, tot (en waarom niet?) de individuele burger, zonder politieke voorspraak of lange arm, die op zoek naar een afdoende oplossing voor zijn beroeps-, financieel, gezondheids- of pensioenprobleem zich een weg moet banen door het labyrint van gemeenschapsvoorzieningen, Kafka achterna. Aldus kan met recht beweerd worden dat het eerste lobbyboekje geboren is.

Alain Coppens

## MEDEDELINGEN

### Verkiezing van een nieuwe Belgische rechter in het Europees Hof te Straatsburg

Op 29 januari 1986 is de parlementaire vergadering van de Raad van Europa overgegaan tot de verkiezing van een aantal rechters in het Europees Hof voor de Rechten van de Mens.

Omdat aan het mandaat van de Belgische rechter W.J. Ganshof van der Meersch een einde was gekomen, en deze niet meer om de hernieuwing van zijn mandaat had verzocht, diende o.m. een nieuwe Belgische rechter te worden aangewezen.

Voor dit ambt werd professor J. De Meyer (K.U. Leuven) verkozen. Zijn mandaat duurt negen jaar.

De redactie van het *Rechtskundig Weekblad* wenst de nieuwe rechter van harte geluk.

### Uitnodiging — Voorzorgskas voor Advocaten en Gerechtsdeurwaarders

De raad van beheer van de Voorzorgskas voor Advocaten en Gerechtsdeurwaarders nodigt U uit tot het bijwonen van de gewone algemene vergadering, die zal worden gehouden op donderdag 17 april 1986 om 15.00 uur, in de administratieve zetel, Stoofstraat 12 te 1000 Brussel (ingang Violetstraat 5).

#### Agenda:

1. Goedkeuring van het proces-verbaal van de gewone algemene vergadering van 25 april 1985;
2. Verslag van de raad van beheer;
3. Goedkeuring van de rekeningen van het dienstjaar 1985 en voorstelling van de begroting voor het komende dienstjaar;
4. Decharge van de beheerders;
5. Statutaire benoemingen;
6. Allerlei

**Belangrijke herinnering:** De leden van de vereniging, die verhinderd zijn de vergadering bij te wonen kunnen zich laten vertegenwoordigen door aan een ander lid een volmacht te verlenen. Deze volmacht moet een bijzondere vorm hebben en wordt afgegeven aan het bureau van de vergadering.

Het aantal stemmen waarover de mandataris kan beschikken is beperkt tot tien (artikel 32 van de Statuten).

Wij rekenen op uw aanwezigheid.

Voor de Raad van Beheer,  
De Voorzitter,  
L. Gielen

## BERICHTEN

### Cursus Internationale handelsarbitrage

Het Interuniversity Centre te Dubrovnik organiseert van 10-22 maart 1986 een lessenreeks over internationale arbitrages met lezingen over o.m.: de UNCITRAL Model-wet door Hermann (UNCITRAL); Keuze van Arbitrage-centra en arbiters door prof. A. Goldstajn (Zagreb); Arbitrage-overeenkomsten door J. Lew (Londen); Arbitrage-procedure door prof. H. van Houtte (Leuven); Arbitrage in bouwprojecten door prof. B. von Hoffmann (Trier); Tenuitvoerlegging van uitspraken door prof. P. Sarcevic (Lausanne).

Inlichtingen te verkrijgen bij prof. H. van Houtte, Rechtsfaculteit, Tiensestraat 41, 3000 Leuven, tel 016/23.09.71, toestel 247.

### Vlaamse Economische Hogeschool — Post-universitair programma

Het programma (Aspecten m.b.t. gezins- en ondernemingsfiscaliteit) omvat 52 seminarie-uren en wordt gegeven op vrijdagavond en zaterdagvoormiddag van 21 februari 1986 tot en met 29 maart 1986.

**Docenten:** L. Cappelle, J.J. Couturier, G. Degroote, Th. Delahaye, P. Guillaume, Th. Mees, L.R. Minguet, J.P. Timmermans, J.W. Van Bael.

**Programmadirecteur:** prof. N.J. Van Impe.

**Inlichtingen:** 02/217.65.10 — de heer P. Geerardyn, Vlaamse Economische Hogeschool, Koningsstraat 284, 1210 Brussel.

### K.U.Leuven - voordracht van Prof. Dr. M. FINCKE

Op donderdag 20 februari 1986 om 15 uur «College De Valk, Tiensestraat 41 te Leuven».

Oud Prof. dr. M. Fincke van de universiteit te Passau geeft een lezing over «*The Role of the PROKURATURA in RUSSIAN LAW*».

## TIJDSCHRIFTEN

### Journal des tribunaux, 1985

6-13 april

Dumon, F., La Cour d'arbitrage, ses compétences, étendue et limites, effets de ses arrêts.

20 april

Henrard, M. en De Callatay, S., Contrat de travail, droit du travail, élections sociales; Lox, Fl., Les tribulations d'un chef de la police à Louvain.

27 april

Henrard, M. en De Callatay, S., Contrat de travail, droit du travail, élections sociales; Lambert, P., noot onder H.v.J., 12 juli 1984 (art. 52 E.E.G., vestiging van een advocatenpraktijk).

4 mei

Van Ryn, J., L'entreprise d'une personne à responsabilité limitée.

11 mei

Afschrift, Th. en Malherbe, Ph., La loi du 27 décembre portant des dispositions fiscales.

18 mei

Bienbon, P. en Mahillon, P., A propos du nom de famille; Jadot, B., noot onder Luik, 9 februari 1984 (aansprakelijkheid van de gemeente, waterverontreiniging, geen waterzuiveringsinstallatie).

25 mei

Van de Kerckhove, M., Les lois pénales sont-elles fates pour être appliquées? Réflexions sur les phénomènes de dissociation entre la validité formelle et l'effectivité des normes juridiques; Lagasse, D., noot onder Raad van State, 8 februari 1985 (ontgeening, belang van een v.z.w. van milieubelangen, onontvankelijkheid).

### Journal des tribunaux du travail, 1985

10 april

Van Neste, F., Naar een andere eigendomsopvatting in de sociaal-economische verhoudingen.

20 april

Parotte, D., La prescription des actions résultant du contrat de travail.

30 april

Van Drooghenbroeck, P., Allocations de chômage et indemnités en réparation des incapacités temporaires résultant d'un accident du travail ou d'une maladie professionnelle — Arrêté royal du 17 décembre 1984 modifiant l'article 141 de l'arrêté royal du 20 décembre 1963 relatif à l'emploi et au chômage.

10 mei

Gosseries, Ph., Le chômage anormal de l'article 143 de l'arrêté royal du 20 décembre 1963. Analyse de l'évolution de la réglementation, de la jurisprudence et de la doctrine; Votquenne, D., noot onder Cass., 7 januari 1985 (afdanking, opzeggingstermijn, schorsing van zijn verloof, conventionele vakantie).

20 mei

Gosseries, Ph., Le chômage anormal de l'article 143 de l'arrêté royal du 20 décembre 1963. Analyse de l'évolution de la réglementation, de la jurisprudence et de la doctrine.

31 mei

Singer, Ph., La libre circulation des travailleurs dans la Communauté européenne. Essai d'une présentation générale.

### De naamloze vennootschap, 1985

nr. 3, mei-juni

Ellis, J., Tol op de Antillenroute; Van den Brak, J.W., Van een raamwet via een raamakkoord naar raamafspraken; Kraan, C.A., De aandeelhouder die in algehele gemeenschap van goederen is gehuwd; Thielen, J.E.D.M., Opmerkingen over aandelen die deel uitmaken van een al dan niet ontbonden huwelijksgoederengemeenschap; Uniken Venema, C.A.E., Raden van commissarissen en andere toezichtsstructuren in het Nederlandse recht; Van der Grinten, W.C.L., Naschrift; Uniken Venema, C.A.E., Reactie op het naschrift.

### Panopticon, 1985

nr. 3, mei-juni

De Nauw, A., Nieuwe nuttige gegevens voor de strafrechtsdogmatiek; Deboutte, R. en Dautrepoint, E., De professionele situatie van de gedetineerde: Voorhoof; D., De zaak Metro: een aanslag op de persvrijheid?; Van Kerckvoorde, J., Toenemend geweld in België: geteld of verondersteld? De ontwikkeling van een aantal sinds 1955 in België geregistreerde vormen van geweld.

nr. 4, juli-augustus

Cosijns, P., Sexuele agressoren: een braakliggend terrein voor wetenschappelijk onderzoek en een kluwen van ethische problemen voor hulpverleners; Van Mensel, G., Tewerkstelling en inkomen van thuislozen; Erkelens, C., Beteugeling van computercriminaliteit.